

FAVORİ SERİSİ
ÇİFT YÖNLÜ KİTAP

9
SINIF

COĞRAFYA

BECERİ TEMELLİ Yeni Nesil

SORU BANKASI

Markaj
yayınları

Editör Yayınevi markasıdır.

ISBN 978-625-7815-33-8

9 786257 815338

9. SINIF COĞRAFYA

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Markaj Yayınlarına aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

ISBN

978-625-7815-33-8

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Markaj Yayınları Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Markaj Yayınları Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Reprobir Matbaacılık

ANKARA

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi
1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No.: 2/20
Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 099 24 84

WhatsApp: 0 505 099 24 84

www.markajyayinlari.com

markajyayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: DOĞAL SİSTEMLER

- ▶ İNSAN VE DOĞA - COĞRAFYA VE BÖLÜMLERİ - DÜNDEN BUGÜNE COĞRAFYA 5
- ▶ DÜNYA'NIN ŞEKLİ VE SONUÇLARI - DÜNYA'NIN HAREKETLERİ VE SONUÇLARI 9
- ▶ COĞRAFİ KONUM - TÜRKİYE'NİN KONUMU 15
- ▶ HARİTALAR - BİLGİLERİN HARİTAYA AKTARILMASI 21
- ▶ YER ŞEKİLLERİNİN HARİTAYA AKTARILMASI 25
- ▶ ATMOSFER VE HAVA OLAYLARI - HAVA DURUMU VE İKLİM 27
- ▶ İKLİM ELEMANLARI 29
- ▶ YERYÜZÜNDEKİ İKLİM TİPLERİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ 37
- ▶ TÜRKİYE İKLİMİNİ ETKİLEYEN ETMENLER - İKLİM ELEMANLARI - TÜRKİYE'NİN İKLİM TİPLERİ 40

2. ÜNİTE: BEŞERİ SİSTEMLER

- ▶ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE YERLEŞMELER 45
- ▶ YERLEŞME TİPLERİ VE DOKULARI 47
- ▶ TÜRKİYE'DE YERLEŞMEYİ ETKİLEYEN ETMENLER - TÜRKİYE'DE İDARİ BİRİMLER 49

3. ÜNİTE: BÖLGELER VE ÜLKELER

- ▶ BÖLGELERİN AYIRT EDİLMESİNDE KULLANILAN ÖLÇÜTLER 59
- ▶ BÖLGE SINIRLARI 63
- ▶ BÖLGELER VE ÜLKELER 65

4. ÜNİTE: ÇEVRE VE TOPLUM

- ▶ GEREKSİNİMLERİMİZ VE DOĞAL ÇEVRE - DOĞAL ORTAMDA İNSAN ETKİSİYLE MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER 68
- ▶ CEVAP ANAHTARI 74

- 1 Zaman içinde insanın bilgi birikiminin artması, bilim ve teknolojinin ilerlemesi insanların ihtiyaçlarının artmasına ve çeşitlenmesine neden olmuştur. İnsanlar, çeşitlenen ve artan ihtiyaçlarını karşılayabilmek için doğaya birtakım müdahalelerde bulunmuşlardır. Örneğin; Japonya, Kobe Limanı ve Kobe Havaalanı'nı denizi doldurarak inşa etmiştir.

Kobe Limanı

Kobe Havaalanı

Japonya'nın denizi doldurarak Kobe Limanı ve Kobe Havaalanı'nı inşa etmesinin nedenleri arasında;

- I. Maliyetin daha düşük olması
- II. Depreme karşı dayanıklı olması
- III. Ülke arazisinin engebeli olması

yukarıdakilerden hangileri yer alır?

- A) I ve II B) II ve III C) Yalnız III D) I, II ve III E) Yalnız II

2

Rusya

Yer altı kaynaklarını işleyen insan, toprak örtüsüne ve biyolojik çeşitliliğe zarar vermiştir.

Mısır

Çöl iklim bölgesinde yaşayan insanlar, çöllerin karakteristik hayvanı deveyi ulaşım için kullanmıştır.

Tayland

Ağaç kullanımının artması, ormanlık alanların hızla azalmasına neden olmuştur.

Türkiye

İnsanlar kolay aşınabilen kayaların yaygın olduğu yerlerde konut ihtiyaçlarını kayalara şekil vererek gidermiştir.

Yukarıda verilen görseller ve bilgiler incelendiğinde;

- I. doğal oluşumların insanoğlunun yaşam alanlarını oluşturduğu,
- II. insanoğlunun doğayla etkileşim içinde olduğu,
- III. insanların geçim kaynaklarının kimi zaman doğal ortama büyük zararlar verdiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve III D) Yalnız III E) I, II ve III

3

BÜYÜK TÜRK AMİRALİ VE DENİZCİ BİLGİN: PİRİ REİS

Doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte 1465 ile 1470 yılları arasında, o tarihlerde Türk deniz üssü olarak bilinen küçük bir sahil kasabası olan Gelibolu' da doğmuştur.

Piri Reis' in amcası o dönemin ünlü denizcisi ve daha sonraları Osmanlı Devleti'nin Akdeniz amirallerinden Kemal Reis'tir. 14 yıl aralıksız amcasının gemisinde her türlü mesleki bilgi ve beceriyi kazanmış, o dönem gemicilerinin üstün özelliklerinden korsanlık ile birlikte devlet görevinde de bulunmuştur. Bu yıllara ait bilgileri daha sonra yazdığı "Kitab-ı Bahriye" adlı eserinden öğreniyoruz.

Piri Reis, bu kitabında amcası Kemal Reis ile dolaştığı yerleri ve tarihi olayları özgün anlatımıyla aktarmaktadır. Piri Reis buldukları yerlerin ve bölgedeki adaların fiziki özelliklerini ve kime ait olduğunu da not almıştır. Piri Reis'in Kitab-ı Bahriye eserinden edindiğimiz bilgilere göre Kristof Colomb'un Amerika hakkındaki haritasını 1494 - 1496 yıllarında ele geçirdiğini anlıyoruz.

Mısır, Osmanlı topraklarına katılınca 1517'de İskenderiye'ye bir filo ile giden Yavuz Sultan Selim ile tanışma fırsatı bulan Piri Reis, daha önceleri hazırladığı dünya haritasını padişaha hediye etmiştir. Mısır Seferi'nden sonra Gelibolu'ya dönen Piri Reis burada bilimsel çalışmalarına devam etmiştir.

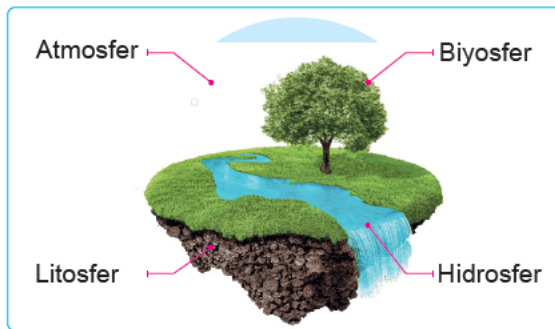
Yukarıda verilen bilgilerden hareketle Piri Reis ile ilgili;

- I. Coğrafya alanında bilimsel çalışmalar yaparak bu çalışmalarını kitap haline getirdiği
- II. Denizcilik alanında önemli bir tecrübeye sahip olduğu
- III. Osmanlı Devleti'nin en uzun süreli kaptanı deryalık yapan denizcisi olduğu
- IV. Coğrafya alanında tarihte yaşamış önemli bilginlerden biri olduğu

verilen yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve IV E) I, II, III ve IV

4

Doğayı oluşturan ortamların birbirleriyle olan etkileşimi doğal ortamı meydana getirmektedir.

Doğal ortam; atmosfer (hava küre), hidrosfer (su küre), litosfer (taş küre) ve biosferden (canlı küre) oluşur.

Buna göre doğal ortamlarda yer alan doğal unsurlar aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	Hidrosfer	Atmosfer	Biyosfer	Litosfer
A)	Akarsular	Oksijen	Hayvanlar	Toprak
B)	İnsanlar	Mikroorganizmalar	Bitkiler	Kayaçlar
C)	Yer altı suları	Okyanuslar	Kayaçlar	Hayvanlar
D)	Toprak	Akarsular	İnsanlar	Bitkiler
E)	Yer altı suları	Oksijen	Toprak	İnsanlar

5

KATİP ÇELEBİ'NİN COĞRAFYA ÇALIŞMALARI VE CİHANNÜMA

Osmanlı Dönemi'nde coğrafya bilimi ve bunun eğitim ve öğretimi ile ilgili olan gelişmeler, esas itibarıyla 17. yüzyıl başlarından itibaren başlamıştır. Özellikle bu gelişmelerin baş mimarı, Katip Çelebi'dir. 1608 - 1658 yılları arasında yaşamış olan ve çağını aşan bilim insanlarımızdan olan Katip Çelebi, devrinin en büyük coğrafyacılarından biridir. Coğrafi yapıtların en önemlisi olan Cihannüma Osmanlı coğrafyacılığında yeni bir çıkış açmıştır. Katip Çelebi Cihannüma'yı iki kez yazmıştır. 1648'de yazmaya başladığı ilki klasik İslam coğrafyası temelindeydi. Bu yapıtını henüz bitirmemişken eline geçen Gerardus Mercator'un Atlası'nı Mehmet İhlasi adlı bir Fransız yardımıyla Latince'den Türkçe'ye çevirerek yeni bilgiler edindi ve 1654'te Cihannüma'yı ikinci kez yazmaya girişti. Katip Çelebi, doğal olarak eski Arap, İran ve Osmanlı coğrafyacılarının yapıtlarını da kullandı. İkinci Cihannüma, dünyanın yuvarlak olduğunu da kanıtlamaya çalışan fiziki coğrafya ağırlıklı bir giriş bölümünden sonra Kristof Kolomb ve Macellan'ın keşif gezilerinden söz eder. Ardından Japonya'dan başlayarak Asya ülkelerini tanıtır. Bunların tarihleri, yönetim biçimleri, ekonomileri ve inançları konusunda bilgiler verir. Bu arada İslam coğrafyacılarının bilgi yanlışlarını gösterir, bunların harita kullanmamaktan ileri geldiğini açıklar. Bu ikinci Cihannüma ise Osmanlı Avrupası ve Anadolu ile İspanya ve Kuzey Afrika'yı kapsamaktadır.

Seval Öğretmen yukarıda Katip Çelebi ile ilgili verdiği bilgilerin ardından öğrencilerden bu bilgilere dayalı olarak yorum yapmalarını istemiştir. Öğrencilerden;

Ercan: Osmanlı Devleti'nde coğrafya alanında önde gelen bilim insanlarından biri de Katip Çelebi'dir.

Hasan: Katip Çelebi coğrafya alanında hazırladığı eserinde farklı kaynaklardan elde ettiği bilgileri derleyerek İslam dünyasında daha önceden yanlış olarak bilinen bilgileri ortaya çıkarmıştır.

Ayşe: Katip Çelebi'ye göre Osmanlı'da coğrafya biliminin ve eğitiminin gelişmemesinin temel nedeni Osmanlı'nın Coğrafi Keşifler'e katılmamasıdır.

Gülşah: Katip Çelebi yaptığı çalışmalarla dünya coğrafyası hakkında bilgiler içeren bir eser hazırlamıştır. yorumlarını yapmıştır.

Buna göre yukarıdaki öğrencilerden hangilerinin yaptığı yorum yanlıştır?

- A) Hasan, Gülşah B) Yalnız Ayşe C) Ercan, Hasan D) Ercan, Hasan ve Ayşe E) Yalnız Gülşah

6 Aşağıdaki tabloda insan ve doğal çevre arasındaki etkileşime bazı örnekler verilmiştir.

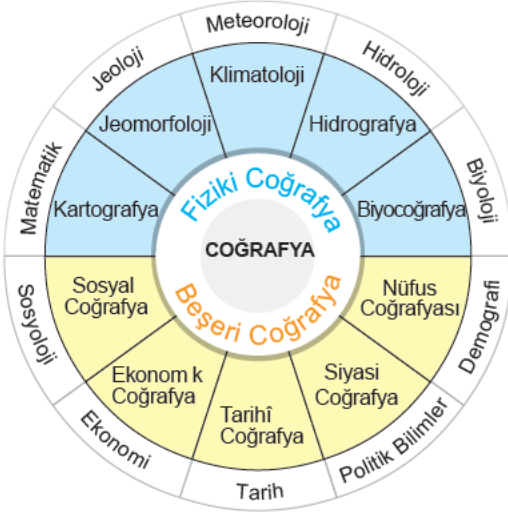
		İnsanın Doğal Çevreye Etkisi	Doğal Çevrenin İnsana Etkisi
I.	Fabrika atıklarının su kaynaklarını kirletmesi	✓	
II.	Sanayinin geliştiği yerlerde orman alanlarının azalması		✓
III.	Heyelan olayının can ve mal kayıplarına neden olması		✓
IV.	Aşırı yağışlar sonucu oluşan sel ile evleri su basması	✓	
V.	Suların bilinçsiz kullanımı sonucu kuraklığın yaşanması	✓	

Buna göre tabloda verilen örneklerden hangileri yanlış eşleştirilmiştir?

- A) I ve III B) III ve IV C) II ve IV D) I ve V E) IV ve V

- 7 Coğrafya biliminin inceleme konusunu oluşturan doğal ve beşeri ortamlar coğrafyanın bölünmesinde de etkili olmuştur. Coğrafya bilimi, araştırma konularını incelerken farklı bilim dallarından faydalanmaktadır.

Buna göre aşağıdaki konulardan hangisi coğrafyanın inceleme alanına girmez?

- A) İnsan ırklarının dünyadaki dağılışı
B) Karadeniz Bölgesi'ndeki orman alanlarının dağılışı
C) Türkiye'deki maden bölgelerinin dağılışı
D) Dünyada nüfusun yoğun olduğu alanlar
E) Bölgelere göre tarım alanlarının dağılışı

- 8 İnsanlar, Paleolitik Çağ'da doğaya bağımlı bir yaşam sürerken zamanla bilgi birikimini arttırmış ve teknolojik gelişmelerle beraber doğa üzerindeki etkisini arttırmıştır. Ulaşım sorunu olan yerlere köprü, tünel ve viyadükler yapmıştır. Tarım alanlarını genişletmiş, yağışın yetersiz olduğu dönemlerde sulama imkânlarından faydalanmıştır. Denizleri birbirine bağlamışlardır.

Yukarıdaki paragrafı okuyan 9. sınıf öğrencileri şu yorumlarda bulunmuşlardır:

Kasım: İnsanlar, yer şekillerinin elverişli olmadığı yerlerde çeşitli çalışmalar yaparak ulaşımı geliştirmişlerdir.

Hakan: İnsanların doğa üzerindeki etkisi teknoloji ile beraber artmıştır.

Özlem: Teknolojinin gelişmesi ve bilgi birikiminin artmasıyla doğanın insan üzerinde etkisi kalmamıştır.

Şükrü: İnsanoğlu ihtiyaçlarını gidermek için doğa üzerinde değişiklikler yapmıştır.

Zeynep: İnsan ve doğa birbirlerini farklı dönemlerde farklı şekillerde etkilemiştir.

Buna göre yukarıdaki öğrencilerden hangisi yanlış yorumda bulunmuştur?

- A) Hakan B) Özlem C) Şükrü
D) Kasım E) Zeynep

- 9 Aşağıda bazı öğrencilerin yapmış oldukları araştırmalara yönelik bilgiler verilmiştir.

Çenk: Araştırma konumun özünü Kızılırmak Nehri oluşturuyordu. Türkiye'nin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak, kaynağını İç Anadolu'dan alıp Karadeniz'e dökülmektedir.

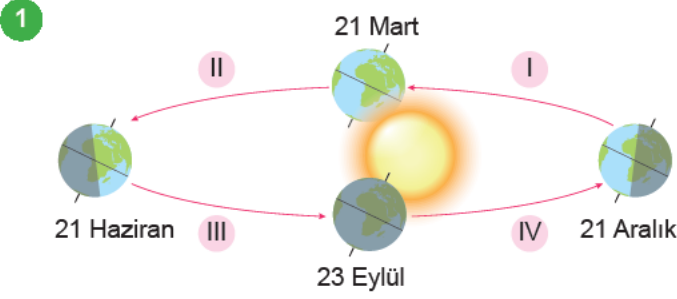
Ceylin: Benim araştırma konum Türkiye'de uzun yıllardır belli aralıklarla yapılan nüfus sayımlarının verilerini toplayarak, bunları grafikler ve tablolar halinde arkadaşlarımla paylaşmaktı.

Haşim: Benim araştırma konum aynı zamanda özel ilgi alanım olan bitkilerdi. Bitkilerin genel yapılarının yanı sıra bunların dağılışı ve iklime göre gösterdiği değişimler araştırmalarımın önemli noktalarıydı.

Aydanur: Çevre başlığı benim araştırma konumu oluşturuyordu. Çevre ve insan etkileşimi bana göre coğrafya ile çok yakından ilgilidir.

Öğrencilerin verdiği bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi öğrencilerin faydalandıkları bilim dalları arasında gösterilemez?

- A) Botanik B) Ekoloji C) Potamoloji D) İstatistik E) Meteoroloji

Dünya'nın farklı yerlerinde bulunan dört öğrenci bazı tarihlerde seyahate çıkmışlardır. Bu öğrenciler seyahat ettikleri yerlerle ilgili şu söylemlerde bulunmuşlardır:

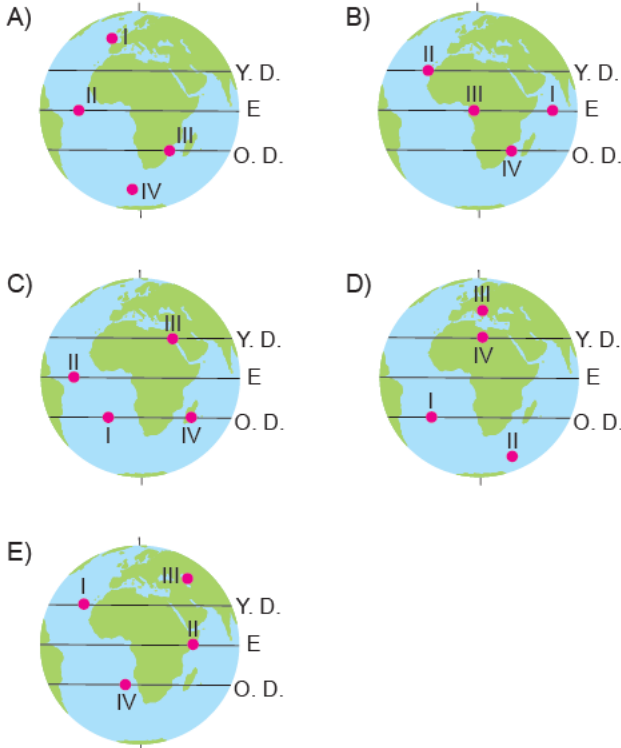
I. öğrenci: Bu tarihte Güneş ışınlarının düşme açısı giderek daralmaktadır.

II. öğrenci: Bulduğumuz yerde bu tarihte Güneş ışınlarının tutulma oranı artmaktadır.

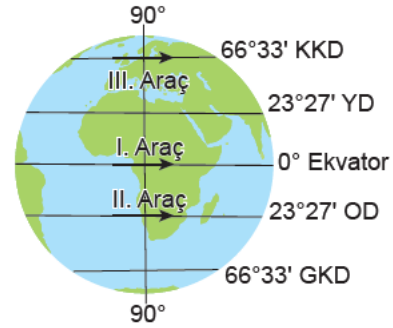
III. öğrenci: Bulduğumuz yerde bu tarihte yaz mevsimi başlamıştır.

IV. öğrenci: Bulduğumuz yerde bu tarihte gölge boyları giderek uzamaya başlamıştır.

Verilen bilgilere göre bu öğrencilerin Dünya üzerinde bulunduğu yerler aşağıdakilerden hangisinde olduğu söylenebilir?

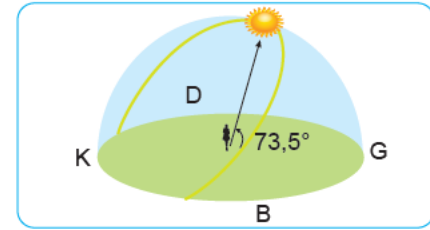
2 Aşağıda Ekvator, Oğlak Dönencesi ve Kuzey Kutup Dairesi üzerinde aynı anda hareket eden üç araç Dünya çevresindeki turlarını aynı sürede tamamlamışlardır.

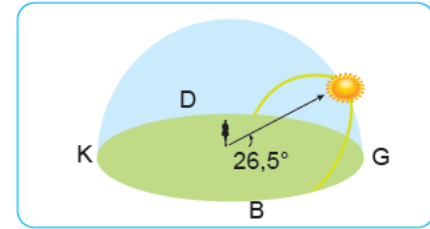
Buna göre araçların hızı fazla olandan az olana doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I – III – II B) II – III – I C) I – II – III
D) III – II – I E) III – I – II

3 Aşağıda 40° kuzey paraleli üzerinde yer alan Ankara'da 21 Haziran ve 21 Aralık tarihlerinde öğle vaktinde Güneş'in konumu ve Güneş ışınlarının yere düşme açıları gösterilmiştir.

21 Haziran

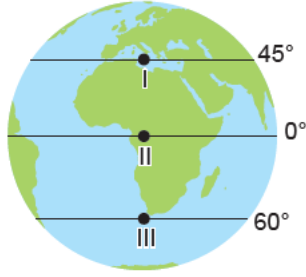
21 Aralık

Görseldeki bilgilerden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Yıl içerisinde Güneş ışınlarının düşme açısı değişmektedir.
B) 21 Haziran'da cisimlerin gölge boyu daha kısadır.
C) 21 Aralık'ta Güneş'in ufukta kalma süresi daha uzundur.
D) 21 Haziran'da Güneş ışınlarının atmosferdeki tutulma oranı daha azdır.
E) Güneş 21 Haziran tarihinde daha erken doğar.

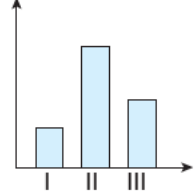

4

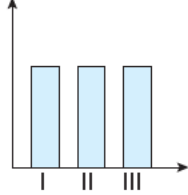

21 Mart tarihinde yukarıdaki küre üzerinde yatay bir düzlem üzerine yerleştirilmiş 1 metrelik çubukların öğle vakti gölge boyları aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

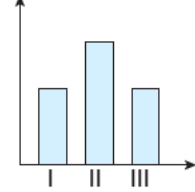
A) Gölge boyları

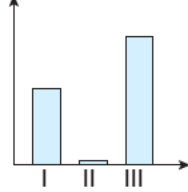
B) Gölge boyları

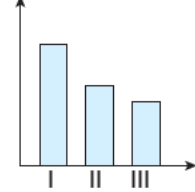
C) Gölge boyları

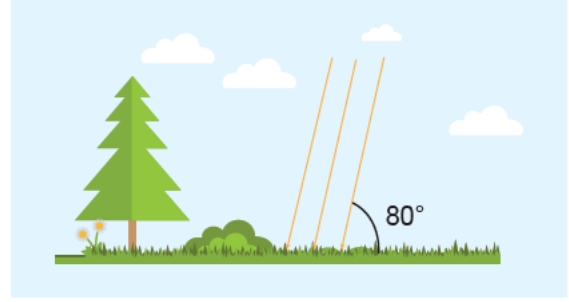
D) Gölge boyları

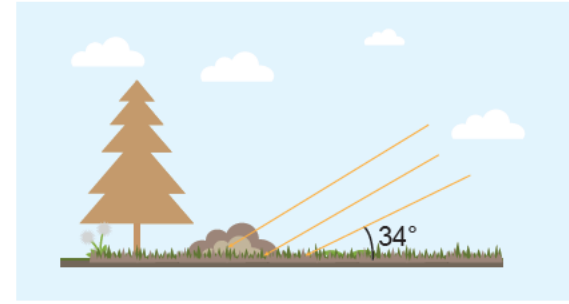
E) Gölge boyları

5 Aşağıda bir yörede yıl içerisinde farklı tarihlere ait görseller verilmiştir.

21 Haziran

21 Aralık

Verilen görsellerden hareketle bu yöreye ilgili;

- I. Verilen yerler Kuzey Yarım Küre'de yer almaktadır.
- II. Dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
- III. Cisimlerin gölge boyu hiçbir zaman sıfır olmaz.

yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

6

21 Haziran

- Güneş ışınları öğle vakti Yengeç Dönencesi'ne dik düşer.
- Kuzey Yarım Küre'de en uzun gündüz yaşanır.
- Aydınlanma Çemberi Kutup dairesinden geçer.

23 Eylül

- Güneş ışınları Ekvator'a dik düşer.
- Dünya'nın her yerinde gece-gündüz süresi eşittir.
- Aydınlanma çizgisi Kutup noktalarından geçer.

21 Aralık

- Güneş ışınları öğle vakti Oğlak Dönencesi'ne dik düşer.
- Kuzey Yarım Küre'de kış, Güney Yarım Küre'de yaz yaşanır.
- Kuzey Yarım Küre'de en uzun gece yaşanır.

21 Mart

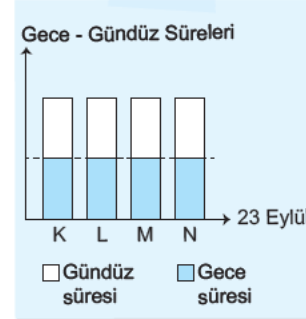
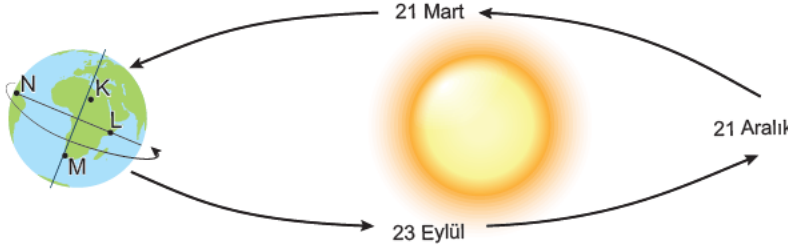
- Güneş ışınları öğle vakti Ekvator'a dik düşer.
- Kuzey Yarım Küre'de ilkbahar, Güney Yarım Küre'de sonbahar başlangıcıdır.
- Aydınlanma Çemberi Kutup noktalarından geçer.

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

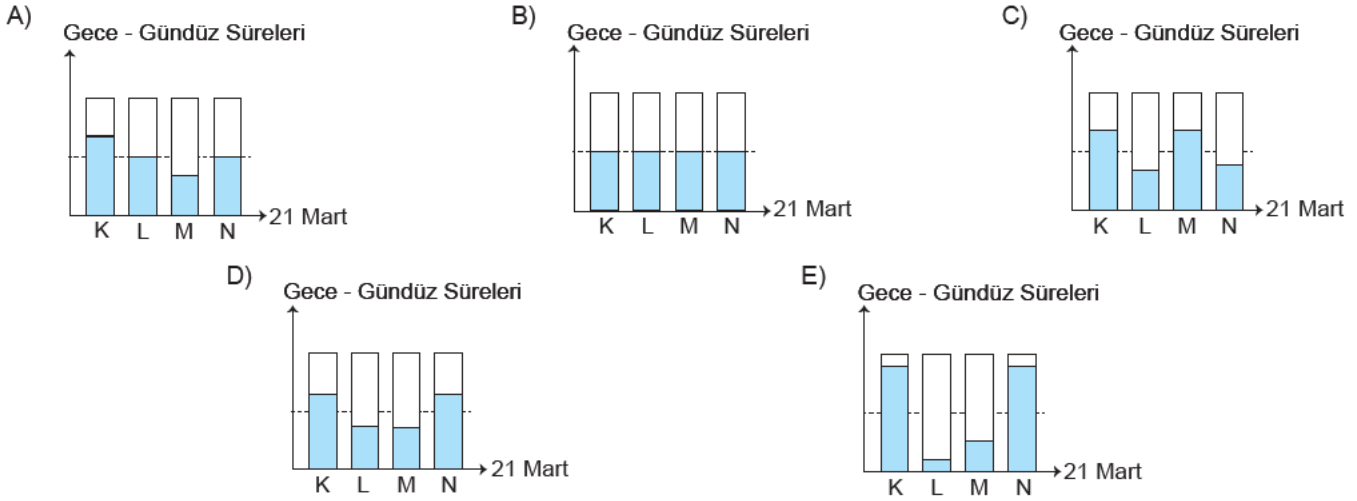
- A) Yıl içerisinde Güneş ışınlarının yeryüzüne düşme açısı değişmektedir.
- B) Aydınlanma çemberi yıl içerisinde yer değiştirmektedir.
- C) 21 Haziran tarihinde Kuzey Yarım Küre'de en kısa gece yaşanmaktadır.
- D) Aynı anda her iki yarım kürede aynı mevsim şartları yaşanmaktadır.
- E) Yıl içerisinde gece ve gündüz süresi değişmektedir.

- 7 Dünya, Güneş etrafında dolanırken kendi eksenini etrafında döner. Bu hareketlerini yaparken elips şeklinde bir yörünge izler. Dünya'nın dönme eksenini $23^{\circ}27'$ eğiktir. Dünya'nın Güneş etrafında dönmesi sonucu mevsimler oluşur. Mevsimlerin başlangıcında dört önemli tarih kabul edilir. Bunlar 21 Haziran, 21 Aralık ve 23 Eylül, 21 Mart'tır. 21 Haziran – 21 Aralık gün dönümünü, 23 Eylül – 21 Mart gece gündüz eşitliğini gösterir. Bir öğrenci verilen açıklamadan sonra K, L, M ve N noktalarını aşağıdaki şekildeki gibi belirliyor.

Buna göre 21 Mart tarihine ait şema hangi seçenekte doğru verilmiştir?

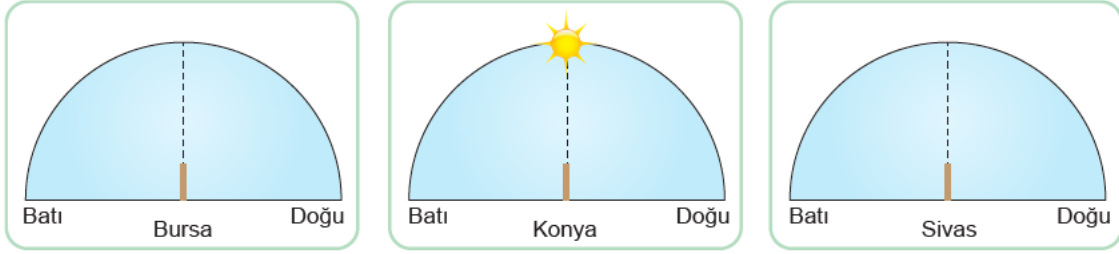
8 ve 9. soruları tablodaki bilgilerden yararlanarak cevaplayınız.

Enlem	Merkez	Güneş Işıklarının Geliş Açısı			
		21 Mart	21 Haziran	23 Eylül	21 Aralık
70° K	Vadso (Norveç)	20°	$43,5^{\circ}$	20°	$-3,5^{\circ}$
$66^{\circ} 33'$ K	Rovaniemi (Finlandiya)	$23,5^{\circ}$	47°	$23,5^{\circ}$	0°
40° K	Ankara (Türkiye)	50°	$73,5^{\circ}$	50°	$26,5^{\circ}$
$23^{\circ} 27'$ K	Muscat (Umman)	$66,5^{\circ}$	90°	$66,5^{\circ}$	43°
0°	Macapa (Brezilya)	90°	$66,5^{\circ}$	90°	$66,5^{\circ}$

- 8 Tablodaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?
- A) Rovaniemi, Kuzey Kutup Dairesi üzerinde yer alır.
 B) Vadso'da 21 Haziran tarihinde gündüz süresi 24 saatte fazladır.
 C) Ankara'ya Güneş ışınları yıl içerisinde hiçbir zaman dik gelmez.
 D) Muscat, Güneş ışınlarını yıl içerisinde iki kez dik açı ile alır.
 E) Macapa, Ekvator üzerinde yer alır.
- 9 Yukarıda verilen tablodaki bilgilere göre yıl içerisinde gece ve gündüz arasındaki zaman farkının en az değiştiği şehir aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Vadso B) Rovaniemi C) Ankara
 D) Muscat E) Macapa

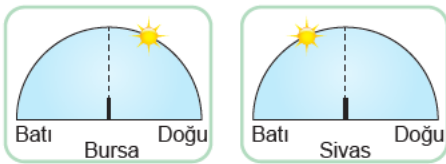

- 10 Konya'da bazı öğrenciler gün içinde Güneş'in ufuk düzlemindeki konumuna göre gölge boyunun değişimi üzerinde çalışma yapar. Bu öğrenciler havanın bulutsuz olduğu bir günde açık bir alana dik konumda bir çubuk yerleştirir. Sabahtan itibaren çubuğun gölge yönünün değişimini gözlemler ve not alırlar. Güneş, çubuğun tam üzerine gelince gölge boyu en kısa olur.

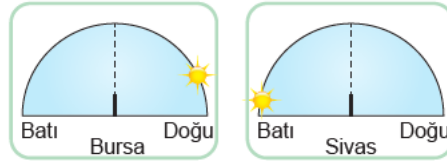

Buna göre Konya'da gölge boyunun en kısa olduğu anda Bursa ve Sivas'ta Güneş'in ufuk düzlemindeki konumu aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

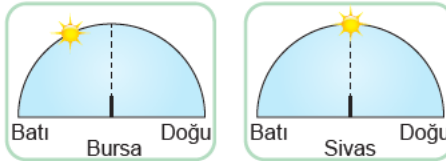
A)

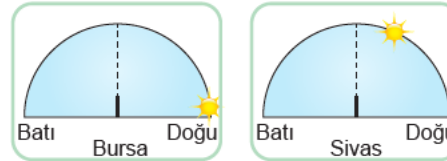
B)

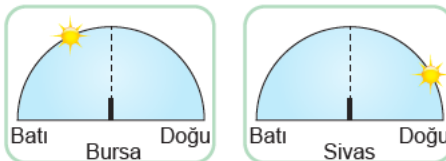
C)

D)

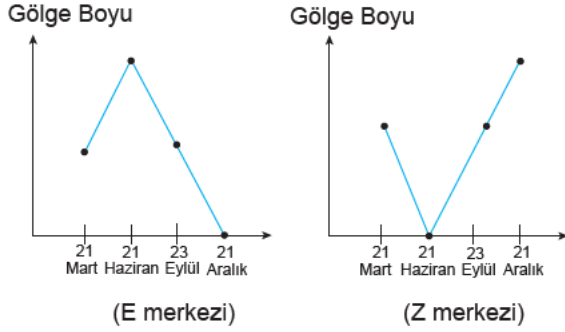

E)

- 11 Aşağıda iki farklı merkeze ait gölge boyu grafikleri verilmiştir.

Bu iki merkez için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Z merkezi Kuzey Yarım Küre'de yer alır.
 B) Z merkezi 21 Haziran'da yaz mevsimini yaşar.
 C) E merkezi Güney Yarım Küre'de yer alır.
 D) Her ikisi de kutup daireleri üzerindedir.
 E) E ve Z merkezlerinde 23 Eylül'de 12 saat gece yaşanır.

- 12 Kutup Yıldızı, Dünya'nın eksenini ile neredeyse aynı doğrultuda olduğu için hep kuzeyi gösterir. Kuzey Yarım Küre'de Kutup Yıldızı'nın görünüm açısı bulunan enlem derecesini verir.

Haritada Rusya'dan Arjantin'e giden bir uçağın rotası üzerindeki iki konum verilmiştir.

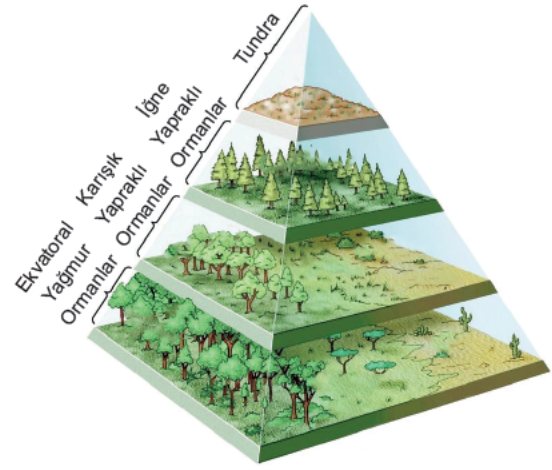
Buna göre uçağın rotadaki konumları ile ilgili;

- I. Kutup Yıldızı I. konumda daha büyük açıyla görülür.
 II. II. konumda Kutup Yıldızı daha geniş açıyla görülür.
 III. Uçak II numaralı konumda güneyde olduğu için Kutup Yıldızı'nı göremez.

İfadelerinden hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) II ve III C) Yalnız III
 D) I ve III E) I, II ve III

13

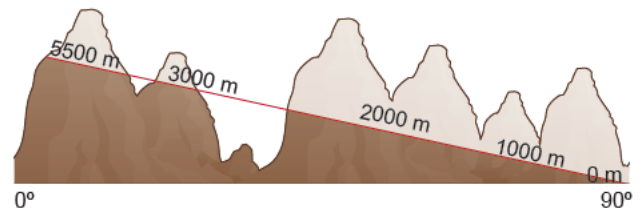

Şekilde gösterildiği gibi Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe doğal bitki örtüsü kuşaklara ayrılmaktadır.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bakı B) Eksen eğikliği
 C) Dünya'nın şekli D) Yağış şekli
 E) Yükselti

- 14 Kalıcı kar sınırı enleme, yükseltiye ve bakıya göre değişiklik göstermektedir. Kalıcı kar bir bölgede yıl boyunca erimeden duran kardır.

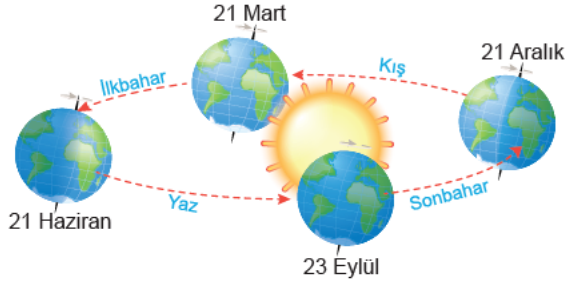

Verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Alçak enlemlerde deniz seviyesinde kalıcı kar görülmez.
 B) Güneş ışınlarını küçük açılarla alan yerlerde kalıcı kar sınırı alçaktır.
 C) Yüksek enlemlerde kalıcı kar sınırı deniz seviyesine inmiştir.
 D) Kalıcı kar sınırının deniz seviyesinde olduğu yerlerde yağış oranları daha fazladır.
 E) Kutuplara doğru gidildikçe kalıcı kar sınırı alçalmaktadır.

- 15 Aşağıdaki görselde Dünya'nın yörünge hareketi gösterilmiştir.

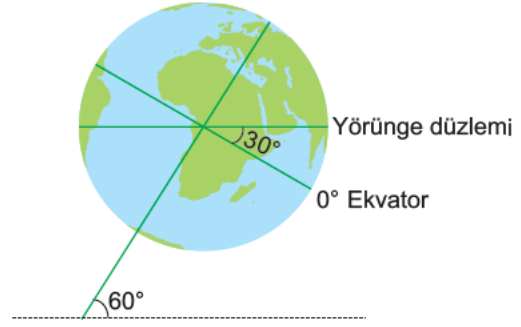

Dünya, elips şeklindeki yörüngesi üzerinde Güneş'in etrafında hareket eder. Dünya'nın bu hareketi sırasında Güneş'e olan uzaklığı yıl içerisinde değişir. Bu durum Dünya'nın yörüngesindeki hızının sabit olmasına neden olur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu durumun sonuçları arasında gösterilemez?

- A) Mevsim süreleri yarım kürelerde farklılaşır.
- B) Günberi ve günöte konumları oluşur.
- C) Ayların süreleri birbirine eşit olmaz.
- D) Şubat ayı 28 gün sürer.
- E) Cisimlerin gölge uzunlukları gün içerisinde değişir.

16

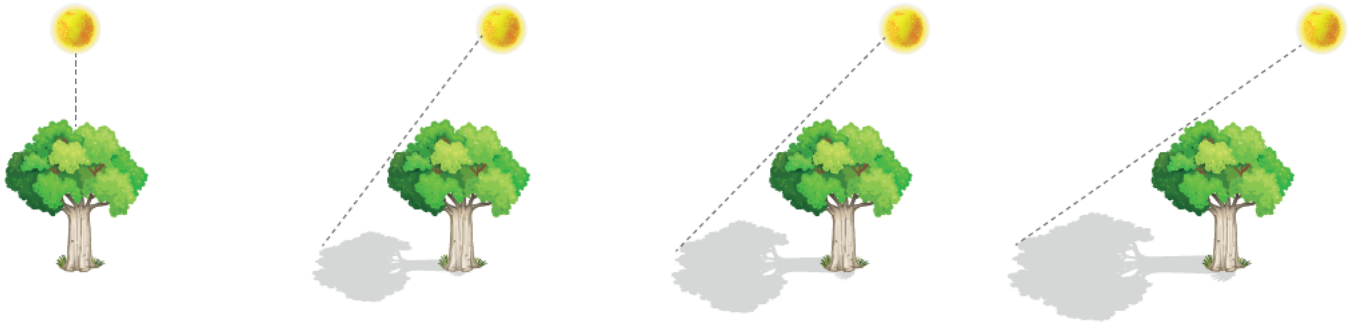

Ekvator ile yörünge düzlemi arasındaki açı şekildeki gibi (30°) şimdikiğinden daha fazla olsaydı birtakım olgular bugünkünden farklı olurdu.

Aşağıdakilerden hangisi böyle bir değişimin sonucu olurdu?

- A) Eksen eğikliğinin ortadan kalkması
- B) Matematik iklim kuşaklarının oluşmaması
- C) Ekvatorial Kuşağın daralması
- D) Mevsim sürelerinin eşitlenmesi
- E) Orta Kuşağın daralması

- 17 Aşağıda bir ağaca 21 Aralık günü farklı saatlerde oluşan gölge uzunlukları verilmiştir.

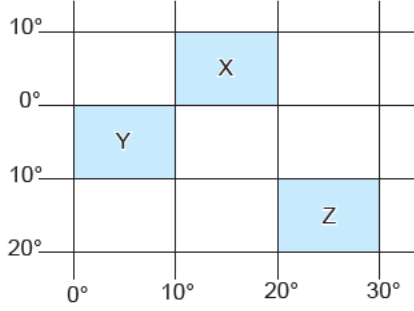

Buna göre verilen ağaç ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Ekvator ile Yengeç Dönencesi arasındadır.
- B) Gölge boyunun en uzun olduğu tarih 23 Eylül'dür.
- C) Oğlak Dönencesi üzerinde yer alır.
- D) 21 Haziran tarihinde öğle vakti güneş ışınlarını dik açıyla alır.
- E) Oğlak Dönencesi'nin güneyinde yer alır.

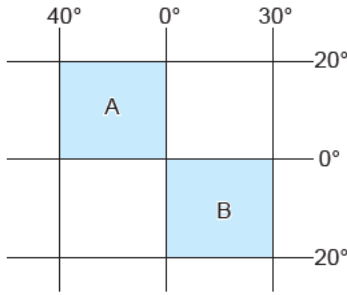
- 1 Aşağıdaki şekilde X, Y ve Z noktalarının coğrafi koordinatları verilmiştir.

Yukarıdaki şekle göre verilen bölgelerin büyüklükleri arasındaki ilişki aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) $Z = Y = X$ B) $X = Z > Y$ C) $Z > Y > X$
D) $Y = X > Z$ E) $Y > Z = X$

2

Yukarıdaki koordinat sisteminde iki farklı taralı bölgeyi öğrencilerine gösteren Seval Öğretmen "Bu yerler ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?" sorusunu sormuştur. Öğrencilerden;

Ayşe: A bölgesi Kuzey Yarım Küre'de yer alır.

Gülcan: B bölgesinin kuzeyi ile güneyi arası kuş uçuşu uzaklık 2220 km'dir.

İbrahim: A bölgesinin doğusu ile batısı arasındaki zaman farkı 160 dakikadır.

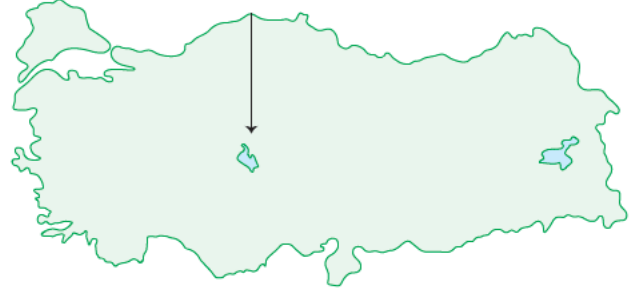
Hüseyin: Tarım ürünü çeşitliliği A bölgesinde daha fazladır.

İpek: B bölgesi Batı Yarım Küre'de yer alır. cevaplarını vermişlerdir.

Buna göre yukarıdaki öğrencilerden hangileri yanlış bilgi vermiştir?

- A) Ayşe ve Gülcan B) Gülcan ve İbrahim
C) İbrahim ve Hüseyin D) İpek ve Hüseyin
E) Ayşe ve İbrahim

3

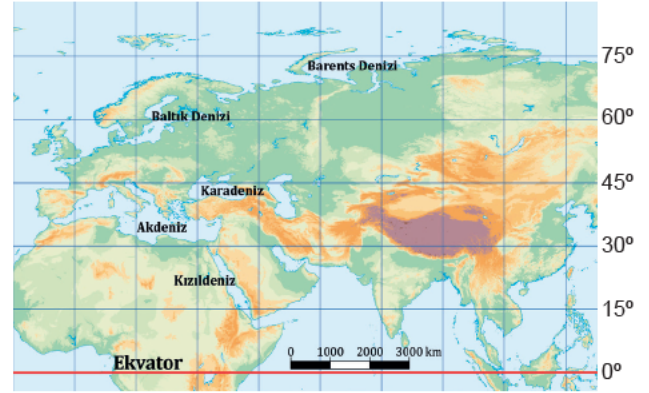

Yukarıdaki haritada 21 Aralık'ta ok yönünde ilerleyen bir kişi ulaştığı yer ile ilgili aşağıdakilerden hangisini söyleyemez?

- A) Başlangıç meridyenine yaklaşılmıştır.
B) Çizgisel hız artmıştır.
C) Gece - gündüz arası süre farkı azalmıştır.
D) Yer çekimi etkisi azalmıştır.
E) Gündüz süresi uzamıştır.

4

Deniz suyu sıcaklığı ve tuzluluğu, enlem etkisine bağlı olarak değişiklik gösterir.

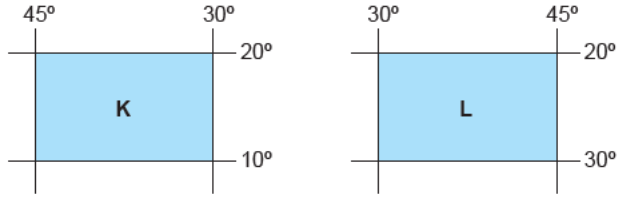

Buna göre yukarıdaki haritada konumları verilen denizlerin tuzluluk oranlarının az olandan çok olana sıralaması aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Barents Denizi, Karadeniz, Akdeniz, Kızıldeniz, Baltık Denizi
B) Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz, Barents Denizi, Baltık Denizi
C) Karadeniz, Akdeniz, Barents Denizi, Baltık Denizi, Kızıldeniz
D) Barents Denizi, Baltık Denizi, Karadeniz, Akdeniz, Kızıldeniz
E) Kızıldeniz, Akdeniz, Karadeniz, Baltık Denizi, Barents Denizi

- 5 Aşağıda iki farklı bölgenin coğrafi koordinatları verilmiştir.

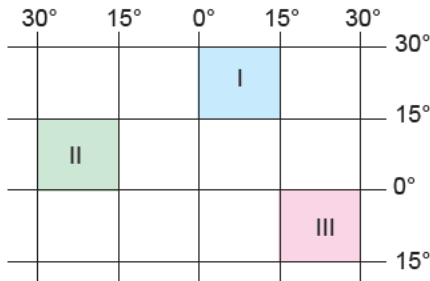
Buna göre K ve L merkezleri ile ilgili olarak;

- I. Doğusu ve batısı arasındaki yerel saat farkları aynıdır.
- II. İz düşüm alanları aynıdır.
- III. Ekvator'a olan uzaklıkları aynıdır.
- IV. Meridyen dereceleri aynı, yarım küreleri farklıdır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve V
D) I ve IV E) IV ve V

- 6 Coğrafi koordinat sistemi, dünya üzerindeki bir yerin konumunu, zamana ve yere ait özelliklerini belirleyebilmek için oluşturulmuştur.

Buna göre coğrafi koordinatları verilen numaralı bölgelerin matematik (mutlak) konumlarıyla ilgili aşağıda verilen yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) I numaralı bölge Kuzey Yarım Küre'de yer alır.
- B) II numaralı bölge Batı Yarım Küre'de yer alır.
- C) III numaralı bölge Güney Yarım Küre'de başlangıç meridyeninin doğusunda yer alır.
- D) II numaralı bölgede yerel saat diğer bölgelere göre daha geridir.
- E) Üç bölgenin de iz düşüm alanları birbirine eşittir.

- 7 Tarih değiştirme çizgisi tarihleri veya günleri birbirinden ayıran çizgidir. Coğrafya öğretmeni aşağıdaki Dünya üzerinde gösterilen A noktasının gün ve tarihi için öğrencilerinden yorum yapmalarını istemiştir.

Buna göre öğrencilerin yapmış olduğu yorumlardan hangisi doğrudur?

- A) A noktası başlangıç meridyeninin batısında yer aldığı için tarih bir gün geridir.
- B) A noktası Batı Yarım Küre'de yer aldığı için tarih 17 Ocak Pazartesi'dir.
- C) Tarih değiştirme çizgisinin batısında tarih 2 gün ileridir.
- D) A noktası Doğu Yarım Küre'de yer aldığı için tarih 19 Ocak Çarşamba'dır.
- E) Dünya'nın dönüş yönü bilinmediği için tarih ve gün hakkında bir şey söylenemez.

- 8 Aşağıdaki tabloda beş farklı merkezin enlem ve boylam değerleri verilmiştir.

	Enlem	Boylam
I	10° Güney	25° Batı
II	10° Kuzey	45° Doğu
III	0° Ekvator	15° Batı
IV	25° Kuzey	25° Doğu
V	15° Güney	45° Doğu

Tablodaki bilgilere göre hangi merkezlerin yerel saati aynıdır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) II ve V E) IV ve V

- 9 Aşağıda bir şehrin gün içerisinde aynı andaki yerel ve ortak saatleri gösterilmiştir.

Yerel Saat

Ortak Saat

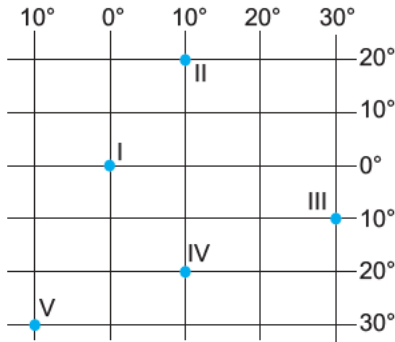
Bu şehirle ilgili olarak;

- Cisimlerin gölge boyu en kısa hâlini almıştır.
- Yerel saat ile ortak saat arasında 2 saatlik zaman farkı vardır.
- Güneş gün içerisinde tepe noktasına geldiğinde ortak saat 14.00 olur.

yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

10

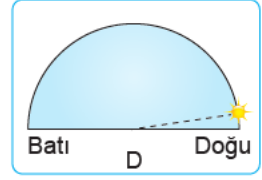
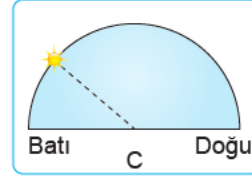
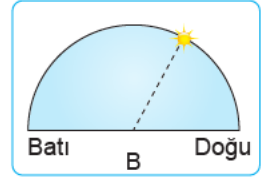
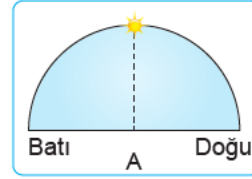
- ◆ I. merkezde çizgisel hız en fazladır.
- ◆ II. merkez Ekvator'a 2220 km uzaklıktadır.
- ◆ III. merkezin yerel saati en ileridir.
- ◆ IV. merkezin II. merkez ile yerel saati aynıdır.
- ◆ V. merkezin grub ve tan süresi en kısadır.

Yukarıda beş merkeze ait özellikler verilmiştir.

Buna göre merkezlerden hangisine ait verilen bilgi doğru değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 11 Aşağıda dört farklı merkezde aynı anda Güneş'in ufuk düzlemi üzerindeki konumu verilmiştir.

Bu merkezler ile ilgili;

- Yerel saati en ileri olan C merkezidir.
- D merkezinin yerel saati C merkezine göre daha geridir.
- A ve B merkezinin başlangıç meridyenine uzaklıkları aynıdır.

yukarıdakilerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

- 12 Aşağıda Dünya üzerindeki bazı merkezlerin aynı andaki yerel saatleri gösterilmiştir.

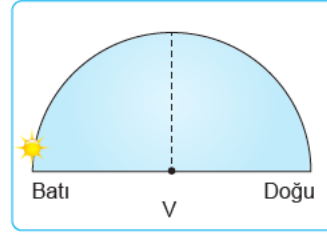
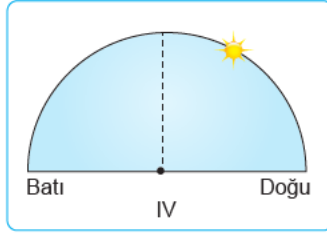
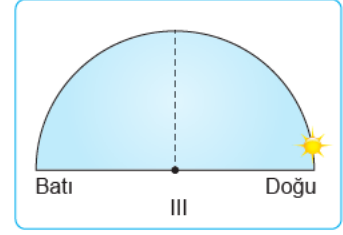
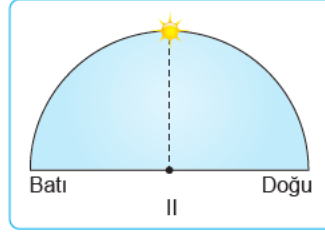
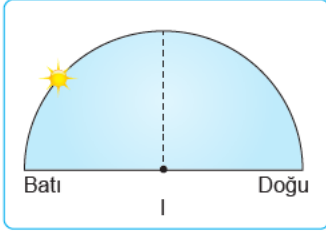
Görselde verilen bilgilerden yararlanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- Dünya'nın şeklinin geoit olduğuna
- Dünya'nın eksenini etrafında batıdan doğuya doğru döndüğüne
- Londra'da Güneş'in İstanbul'dan önce doğduğuna
- Güneş'in en erken New York'ta battığına
- Yeni Delhi'de Dünya'nın çizgisel hızının daha az olduğuna

- 13 Dünya üzerindeki bir noktanın Güneş'in tam karşısında olduğu andan tekrar aynı noktanın Güneş'in tam karşısına gelmesine kadar geçen süre 24 saattir. Bu süreye gün denir.

Dünya'nın günlük hareketine bağlı olarak Güneş önce doğudan doğar ve doğudan batar.

Buna göre, yukarıda Güneş'in ufuk düzlemi üzerindeki konumları verilen merkezlerden hangisi daha batıda yer alır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 14 Aşağıdaki tabloda Dünya üzerindeki bazı merkezlerin paralel ve meridyen dereceleri verilmiştir.

Merkez	Paralel Derecesi	Meridyen Derecesi
A	30° Kuzey	10° Doğu
B	13° Kuzey	20° Doğu
C	45° Kuzey	3° Doğu
D	23° Kuzey	10° Doğu

Tablo incelendiğinde verilen merkezlerle ilgili;

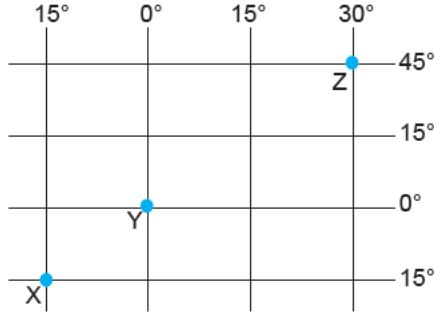
- I. A ve D merkezlerinin yerel saatleri aynıdır.
II. B merkezi Güneş ışınları en geniş açıyla alır.
III. C ve D merkezlerinde Güneş tepe noktasına aynı anda ulaşır.

bilgilerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I ve III E) Yalnız III

15

Yukarıdaki coğrafi koordinat sistemi incelendiğinde;

- I. X'te yerel saat 11.00 iken bu merkezde 14.00'tür.
- II. Yerel saati, başlangıç meridyeninin yerel saatinden bir saat geridir.
- III. Z ile arasındaki yerel saat farkı 120 dakikadır.

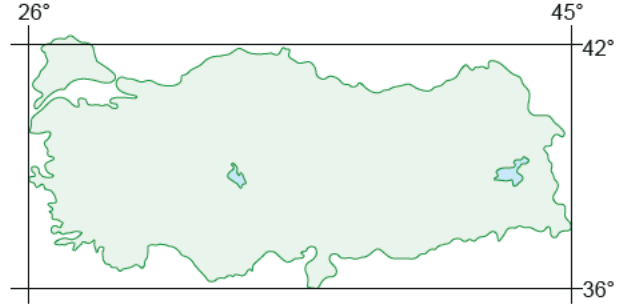
verilen özellikler ile numaralı merkezler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

	I	II	III
A)	Z	X	Y
B)	X	Y	Z
C)	Y	Z	X
D)	X	Z	Y
E)	Z	Y	X

16

Türkiye $36^\circ - 42^\circ$ kuzey enlemleri ile $26^\circ - 45^\circ$ doğu boylamları arasında yer almaktadır. Türkiye'nin matematik konumuna bağlı olarak birçok sonuç ortaya çıkmaktadır.

Aşağıda Türkiye'nin matematik konumu gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin matematik konumunun bir sonucu değildir?

- A) Aynı anda farklı mevsim özelliklerinin yaşanması
- B) Akdeniz kıyılarının, Karadeniz kıyılarından sıcak olması
- C) Cisimlerin gölge yönünün öğle vakti kuzeyi göstermesi
- D) Başlangıç meridyeninin doğusunda yer alması
- E) Kuzeyden esen rüzgârların sıcaklığı azaltması

17 Aşağıda a, b ve c merkezlerinin 21 Aralık günü Güneş'in doğuş ve batış saatleri ve Dünya üzerindeki konumları gösterilmiştir.

	Güneş'in Doğuş Saati	Güneş'in Batış Saati
a	7.30	18.30
b	5.15	20.15
c	6.40	15.40

Bu merkezlerin harita üzerinde buldukları yerlerle ilgili olarak eşleştirmeler yapılmıştır.

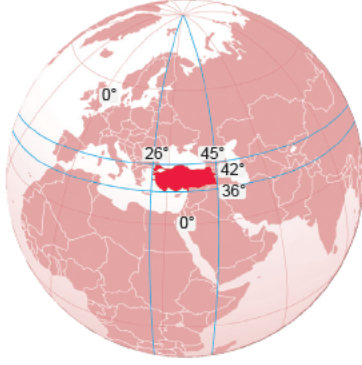
- I. a merkezi → ▲ ile gösterilmiştir.
- II. b merkezi → ■ ile gösterilmiştir.
- III. c merkezi → ★ ile gösterilmiştir.

Yukarıda verilen eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) Yalnız III
- D) Yalnız I
- E) I ve III

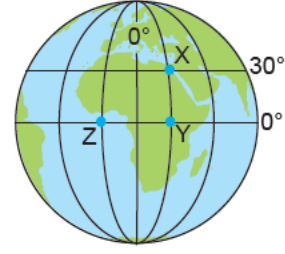
- 18 Aşağıda Türkiye'nin mutlak konum değerleri gösterilmiştir.

Eğer Türkiye aynı paralel ve meridyen değerlerine sahip olmak koşuluyla Güney Yarım Küre'de yer almış olsaydı yine de aşağıdakilerden hangisi değişmezdi?

- A) Dört mevsim yaşanma durumu
B) Kuzeyden esen rüzgârların sıcaklık durumu
C) 21 Haziran tarihinde yaşanan mevsim
D) Yaz mevsiminin yaşandığı ay
E) 21 Aralık tarihinde yaşanan mevsim

19

Yukarıdaki şekilde Y-Z arasındaki uzaklık X-Y arasındaki uzaklığa eşittir.

Buna göre X merkezinde yerel saat 10:00 olduğunda Y ve Z merkezlerinde yerel saat kaçtır?

	Y	Z
A)	08.00	10.00
B)	10.00	08.00
C)	12.00	10.00
D)	09.00	11.00
E)	16.00	14.00

- 20 Aşağıda Türkiye'de yaşayan Selin ve yurt dışındaki arkadaşı Aylin'in telefondaki bazı konuşmaları verilmiştir.

- Selin: Aylin nasılsın?
Aylin: İyiyim Selin kahvaltı yapıyorum. Sen nasılsın?
Selin: İyiyim Aylin. Burada hava kararmaya başladı, dışarda kar yağıyor.
Aylin: Burası ile Türkiye arasında 6 saat zaman farkı vardı tabi. Burada hava çok sıcak.
Selin: Birazdan kar topu oynamaya çıkacağız.
Aylin: Kendine iyi bak Selin. Görüşürüz.

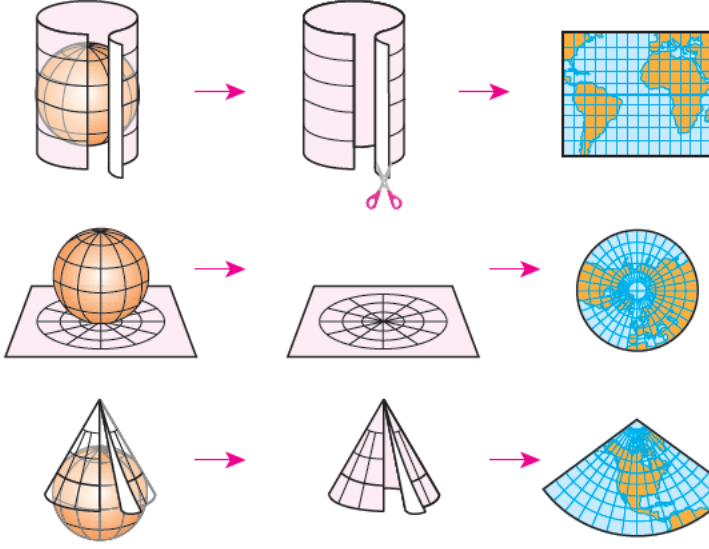

Konuşmalar dikkate alındığında Aylin harita üzerinde gösterilen ülkelerin hangisinde olabilir?

- A) Meksika B) Brezilya C) Güney Afrika Cumhuriyeti D) Rusya E) Avustralya

1 Dünya'nın şeklinden kaynaklanan hataları en aza indirebilmek amacıyla projeksiyon yöntemleri geliştirilmiştir.

Silindirik Projeksiyon Yöntemi

Bu yöntemle çizilmiş haritalarda Ekvator ve çevresinde hata oranı en az olur.

Düzlem Projeksiyon Yöntemi

Bu yöntemle çizilmiş haritalar daha çok kutup bölgelerinin çiziminde kullanılır.

Konik Projeksiyon Yöntemi

Bu yöntemle çizilmiş haritalarda kağıdın küreye temas ettiği orta enlemlerde hata oranı en az olur.

Yukarıdaki projeksiyon yöntemlerini öğrencilerine göstererek açıklama yapan Melike Öğretmen daha sonra öğrencilerinden bu projeksiyon yöntemleriyle haritası çizilen ülkelerden hangilerinde hata oranı en az ve en fazla olur sorusunu yönelterek örnek vermelerini istemiştir. Öğrencilerden;

Fatma: Silindirik projeksiyon ile çizilmiş haritada Brezilya'da hata oranı az olurken Kanada'da hata oranı çok olur.

Melis: Konik projeksiyon yöntemiyle çizilmiş haritada Türkiye'de hata oranı az olurken Rusya'da hata oranı çok olur.

Özlem: Düzlem projeksiyon yöntemiyle çizilmiş haritada İtalya'da hata oranı az olurken Sibiry'a'da hata oranı çok olur.

örneklerini vermişlerdir.

Buna göre öğrencilerden hangileri öğretmenin sorusuna yanlış örnek vermiştir?

- A) Yalnız Fatma B) Fatma ve Melis C) Melis ve Özlem D) Yalnız Özlem E) Fatma ve Özlem

2 Coğrafya bilim dalı yüzyıllarca haritacılık ve keşiflerle bir arada ele alındı. Yunanca Geo ve graphhein anlamına gelmektedir. Bugün haritacılık, hala coğrafya için büyük önem taşımasına karşın ayrı bir disiplin oluşturmuştur. Keşifler ise artık sona ermiş, yeryüzünde bulunacak yer kalmamıştır. Haritacı bu yüzden eskiden beri coğrafyacının tanımlamasından yararlanmış, yapılan keşif ve gezileri değerlendirmiştir. Bu nedenle haritacılık, coğrafya ile yakın bir bilim dalı olarak kabul edilmiştir.

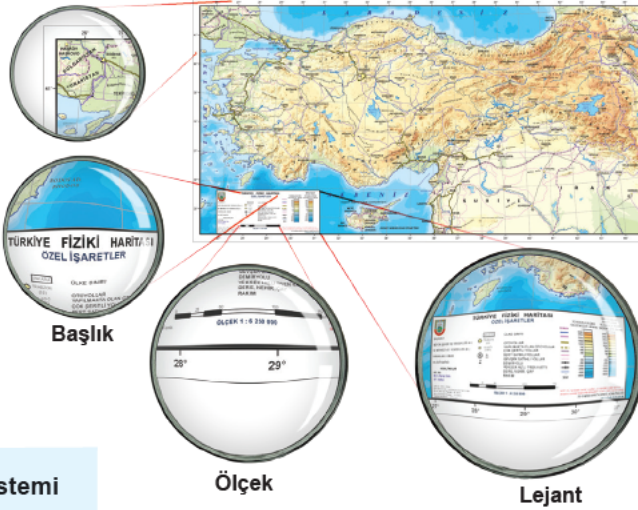
Yukarıda verilen bilgilere göre coğrafya ve haritacılık etkileşimi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Coğrafya biliminin gelişiminde haritacılığın katkısı büyük olmuştur.
 B) Günümüzde haritacılık coğrafyadan tamamen kopmuş ayrı bir disipline dönüşmüştür.
 C) Günümüzde keşif yapılabilecek alanlar oldukça azalmış ve haritacılığın önemi artmıştır.
 D) Haritacılar coğrafyadan faydalanmaktadır.
 E) Haritacılık coğrafya ile yakın ilişki içinde olan bir bilimdir.

3

Koordinat Sistemi

Koordinat Sistemi

Dünya üzerinde yer alan bir merkezin ya da bölgenin mutlak konumunu belirtmek için kullanılır.

Ölçek

Başlık
Haritanın konusu, amacı ve kapsadığı alan hakkında bilgi verir.

Lejant

Ölçek
Haritada gösterilen unsurların haritaya aktarılırken kaç kez küçültüldüğünü belirtir.

Lejant

Haritalarda kullanılan işaret ve renklerin ne anlama geldiğini gösteren bölümdür.

Yukarıdaki görselde verilen bilgilerden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- Haritada gösterilmesi gereken unsurların haritaya aktarılması için belirli bir oranda küçültülmesi gerekir.
- Haritanın başlığı haritanın kullanım amacına göre değişebilir.
- Bütün haritalarda farklı renk ve işaretler kullanılabilir.
- Bir yerin matematik konumunun belirlenebilmesi için coğrafi koordinatlarının bilinmesi gerekir.
- Bir yerin coğrafi koordinatlarının ve lejantının bilinmesi bize o yerin özel konumunu verir.

4 Kullanım amaçlarına göre haritalar genel ve tematik haritalar olmak üzere ikiye ayrılır.

I.

Türkiye Fiziki Haritası

II.

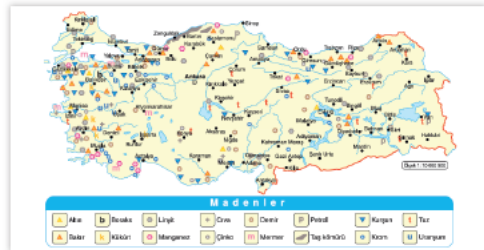
Türkiye Nüfus Haritası

III.

Türkiye Büyükbaş Hayvancılık Haritası

IV.

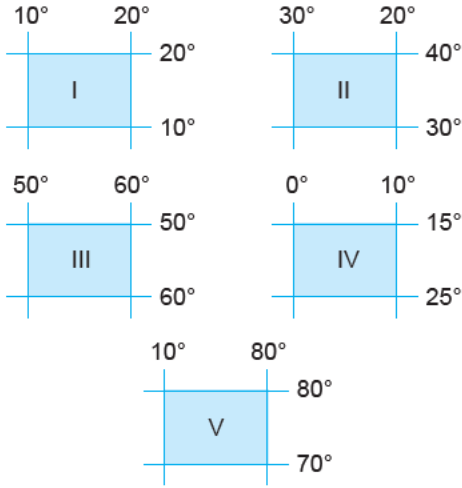
Türkiye Maden Haritası

Buna göre yukarıda verilen haritalardan hangileri tematik haritalara örnek gösterilebilir?

- Yalnız I
- I ve II
- II, III ve IV
- II ve III
- III ve IV

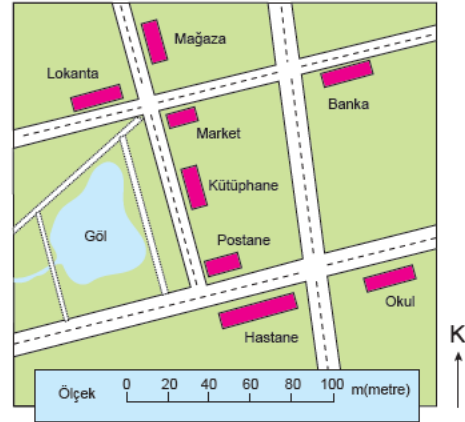
- 5 Aşağıdaki beş bölgenin aynı boyuttaki kağıtlara, kağıtların tamamı kullanılarak haritaları çizilecektir.

Buna göre verilen bölgelerden hangisinin daha büyük ölçekle çizilmesi gerekir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 6 Aşağıda belirli bir alana ait yerleşim planı verilmiştir.

Görselde verilen plan üzerindeki bilgilerden yararlanarak aşağıdaki sorulardan hangisi cevaplandırılmaz?

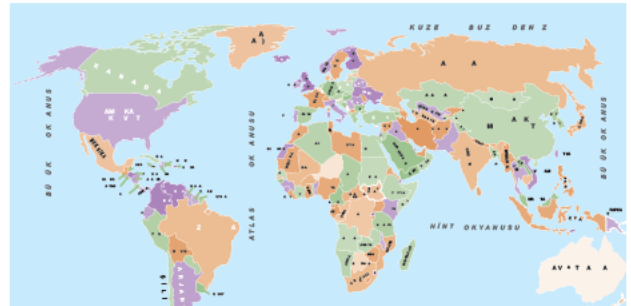
- A) Kesir ölçeği nedir?
 B) Gölün uzunluğu kaç m'dir?
 C) Okul ile hastane arasındaki uzaklık kaç km'dir?
 D) Yerleşim alanının deniz seviyesinden yüksekliği kaç metredir?
 E) Banka yerleşim alanının neresinde yer almaktadır?

- 7 Ölçeği 1/200.000'den büyük olan haritalara büyük ölçekli haritalar, 1/200.000 ile 1/500.000 arasında olanlara orta ölçekli haritalar, ölçeği 1/500.000'den daha küçük olan haritalara ise küçük ölçekli haritalar denir.

Aşağıda büyük ve küçük ölçekli iki harita örneği verilmiştir.

Türkiye Siyasi Haritası

Dünya Siyasi Haritası

Bu haritalar ile ilgili;

- I. Büyük ölçekli haritada ayrıntıyı gösterme gücü küçük ölçekli haritadan daha fazladır.
 II. Küçük ölçekli haritada bozulma oranı büyük ölçekli haritadan daha fazladır.
 III. Büyük ölçekli haritalarda gösterilen alan daha geniş, küçük ölçekli haritalarda ise daha dardır.
 IV. Büyük ölçekli haritalarda ölçek paydasındaki sayı daha küçüktür.

yukarıdakilerden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I B) I ve IV C) II ve III D) I, II ve IV E) Yalnız III

8

İbn-i Sina'nın çağdaşı Biruni; astronomi, fizik ve coğrafyaya orijinal katkılarda bulundu. Biruni, Dünya'nın şekli ve kainattaki yeri konusunda doğru fikirlere sahipti. Dünya'nın küre şeklinde olduğunu, ancak bu kürenin üstündeki dağlarla çukurlar sebebiyle engebeli bir yüzeye sahip olduğunu fakat büyüklüğü karşısında bunların pek fark edilmediğini kaydetti. Biruni'ye göre yeryüzündeki kara parçaları her taraftan okyanusla çevrili idi. Ancak okyanusun bazı kesimleri bilinmiyordu. Güney Yarım Küre su ile kaplı fakat bu denizlerde adalar bulunmaktaydı. Yaptığı tortul gözlemleriyle Biruni, Şuandistan'ın olduğu yerde geçmişte denizin bulunduğunu ileri sürerek modern jeolojivramı olan "Tethys (Tetis)"i önceden tanımlamış oluyordu. Ayrıca Biruni, Dünya'nın çapı, çevresi, yüz ölçümü, hacmi gibi konularda ölçümler yapmış, ekliptik eğiminin değerini doğru olarak hesaplamıştır. Biruni, küre şeklinde olduğunu kabul ettiği Dünya üzerindeki bilgileri, düzlem üzerine aktarırken ilk defa küresel trigonometriyi kullanmış ve yine ilk defa "ufuk deliği" kavramını öne atmıştır. Biruni, yaptığı çalışmalar ile küre şeklindeki Dünya'nın çevresini de hesaplamış ve 41.297 km olarak bulmuştur.

Buna göre Biruni ile ilgili;

- I. Dönemin şartları düşünüldüğünde Dünya hakkında oldukça ayrıntılı ve doğru bilgilere ulaşmıştır.
- II. Yaptığı çalışmalarla döneminin en iyi coğrafyacısı olmuştur.
- III. Tıp alanında yaptığı çalışmalarla tıp dünyasına öncülük edecek İbn-i Sina gibi bir bilim insanını yetiştirmiştir.
- IV. Farklı alanlarda günümüze ışık tutacak bilimsel çalışmalar yapmıştır.

yukarıdakilerden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I, II ve III B) Yalnız I C) I ve IV D) I, II, III ve IV E) II ve IV

9

KAŞGARLI MAHMUD'UN DÜNYA HARİTASI

Kaşgarlı Mahmud'un eseri olan Divan-ı Lügati't Türk'te yer alan ilk Türk Dünya haritasında, Türklerin ilişkide bulunduğu uluslar ve yaşadığı bölgeler gösterilmiştir. Bu harita Çin, Kuzey Afrika ve Asya'nın büyük bir kısmını göstermektedir. Bu harita Dünya'nın tepsi gibi düz, ancak yuvarlak olduğunu kabul eden kroki özelliğindedir. Haritada dağlar kırmızı, denizler yeşil, ırmaklar mavi renklerde gösterilmiştir. Haritanın ana noktasını Balasagun şehri teşkil etmiştir. Yani Dünya'nın merkezi Kaşgarlı Mahmud'un haritasında kendi vatani olmuştur. Yer adları ve ülkeler haritanın merkezine göre ayarlanmıştır. Yönler Türk geleneğine uygun Orhun Kitabeleri'ndekine paralel olmuştur. Türklerin yaşamadığı yerler haritada yer almamıştır. Doğu Türkistan'a ait iki eski Türk

haritasının varlığı bilinmesine rağmen, Kaşgarlı Mahmud'un haritası on birinci yüzyıl Türk yayılımını belirtmesinden dolayı ayrı bir öneme sahiptir.

Bu paragraftan çıkarılabilecek yargılardan doğru olanların başına D, yanlış olanların başına Y yazılacaktır.

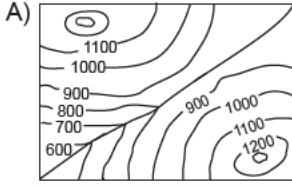
- (...) Kaşgarlı Mahmud bu harita ile milliyetçilik şuurunu göstermiştir.
(...) Kaşgarlı Mahmud'un haritası aynı dönemdeki diğer haritalardan farklı bir öneme sahiptir.
(...) Kaşgarlı Mahmud'un haritası Afrika, Asya ve Avrupa kıtalarının tamamını göstermiştir.

Buna göre yukarıdaki cümleler doğru ve yanlış olarak değerlendirildiğinde sıralama aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

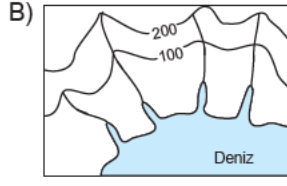
- A) D, D, Y B) D, Y, D C) Y, Y, Y D) D, Y, Y E) Y, D, Y

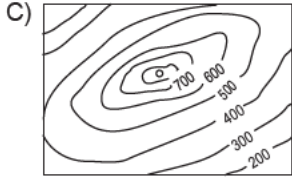
1 Aşağıda eş yükselti eğrileriyle gösterilen yer şekillerinden hangisi yanlıştır?

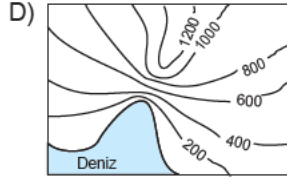
Vadi

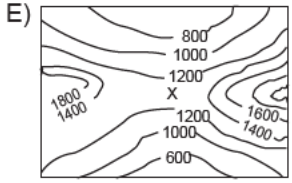
Delta

Tepe

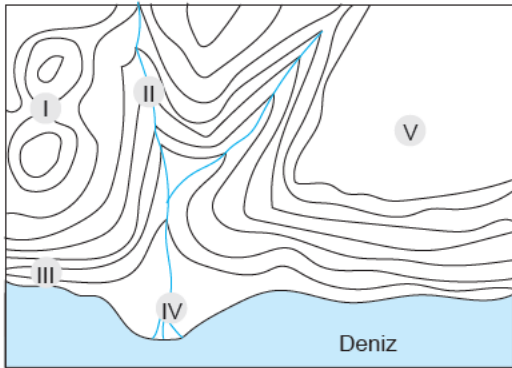

Kıyı Dikliği (Falez)

Boyun

2 Aşağıda bir bölgeye ait topoğrafya haritası ile bölgede yer alan bazı yerlerin görselleri verilmiştir.

Vadi

Delta

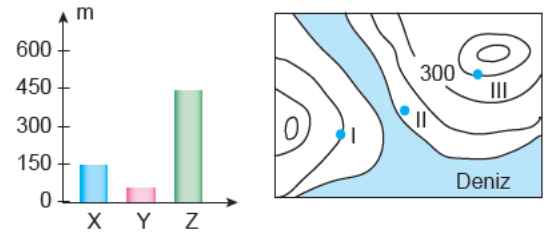
Boyun

Falez

Yukarıda verilen topoğrafya haritasında belirtilen numaralı yerlerden hangisine ait yeryüzü şeklinin adı verilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

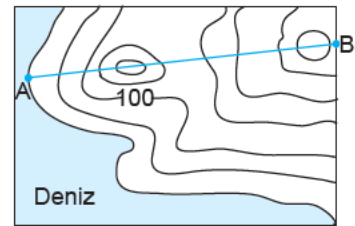
3 Aşağıdaki grafikte X, Y ve Z merkezlerinin yükselti değerleri verilmiştir.

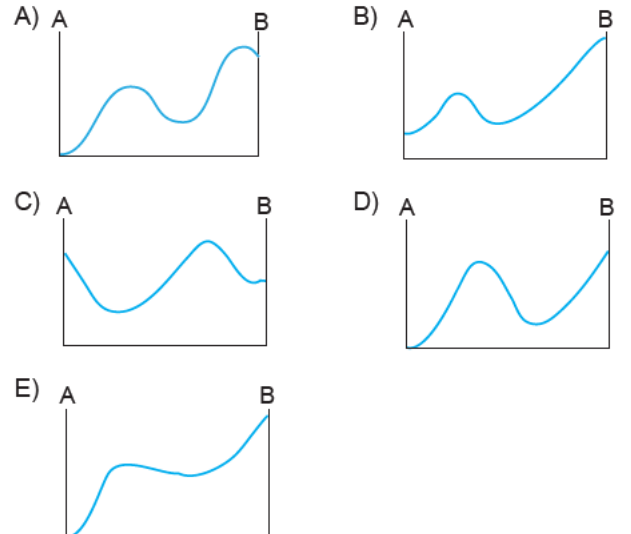
Buna göre merkezler haritada numaralı yerlerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	X	Y	Z
A)	III	II	I
B)	I	II	III
C)	II	III	I
D)	III	I	II
E)	I	III	II

4

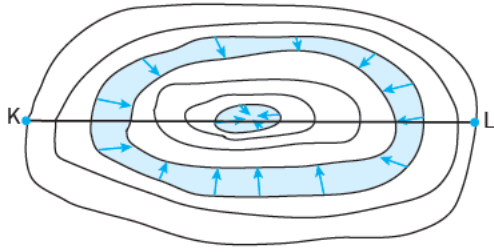

İzohips haritasında gösterilen A-B doğrultusunun profili aşağıdakilerden hangisidir?

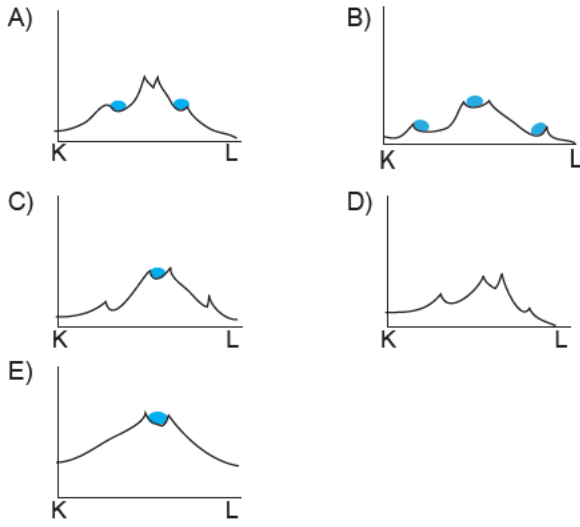

5

Haritada işareti çevresine göre çukur alanları göstermektedir.

Buna göre yukarıda eş yükselti eğrileri çizilmiş haritadaki K-L doğrultusunun profili aşağıdakilerden hangisidir?

6 Yer şekillerini eş yükselti eğrileriyle gösteren bir topoğrafya haritasındaki bazı gösterim şekilleri aşağıda verilmiştir.

- ◆ İzohips eğrileri "V" şeklini alır.
- ◆ İzohips eğrileri çok sık geçer.
- ◆ Kapalı eş yükselti eğrileri üzerinde içe doğru ok işaretleri yer alır.
- ◆ Kıyılara yakın yerlerde izohipslerin üst üste binerek çakıştığı yerlerdir.

Bu gösterim şekilleri ile;

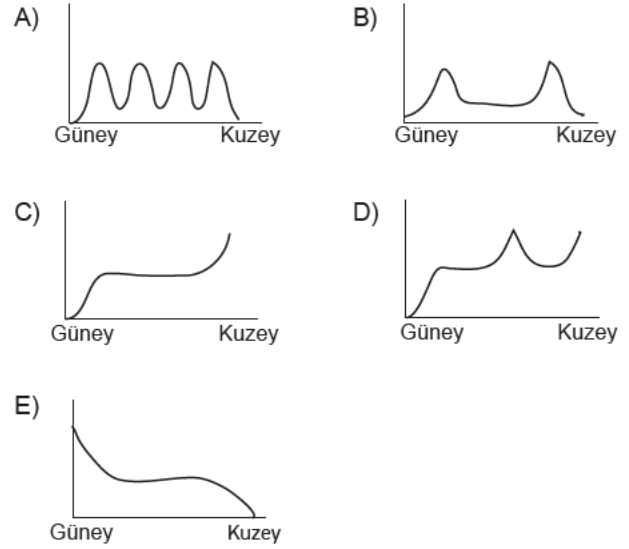
I. Sırt	IV. Falez
II. Kapalı çukur	V. Ova
III. Dik yamaçlar	

yukarıdaki yer şekilleri eşleştirildiğinde hangi yer şekline ait bilginin verilmeyeceği söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

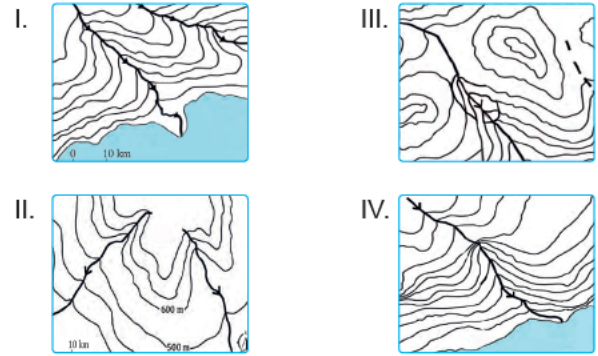
7

Yer şekilleri göz önüne alınacak olursa Kıyı Ege bölümünün güney-kuzey doğrultulu profili aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

8

Deniz seviyesinden itibaren aynı yükselti değerlerine sahip olan noktaların birleştirilmesiyle elde edilen iç içe kapalı eğrilere izohips eğrisi denir.

Verilen izohips haritalarına göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. haritada akarsu taşıdığı malzemeyi deniz içerisinde biriktirerek delta oluşturmuştur.
- B) II. haritada çevresine göre yüksekte kalan plato gösterilmiştir.
- C) III. haritada vadi şekli gösterilmiştir.
- D) IV. görselde eş yükselti eğrilerinin birbirlerine yaklaştığı yerde şelale oluşmuştur.
- E) IV. görselde akarsuyun denize döküldüğü yerde halıç oluşmuştur.

- 1 Bir üniversite öğrencisi çalışmalarında kullanmak üzere aşağıdaki kavram haritasını oluşturmuştur.

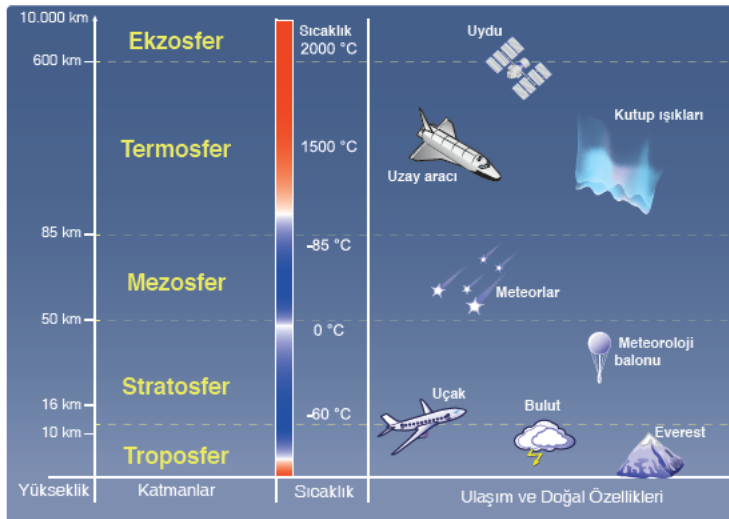
Bu kavram haritasını da evine en yakın okulda uygulamaya karar vermiştir. Okul yönetimiyle konuştuğundan sonra bir sınıfa girmiş ve öğrencilere kağıtları dağıtarak doldurmalarını istemiştir.

Daha sonra kağıtları alıp incelemiş ve öğrencilerin %60'ının kavram haritasında boş bırakılan 1 ve 2 numaralı alanlara doğru cevap verdiğini görmüştür.

Buna göre doğru cevabı veren bu öğrencilerin cevabı aşağıdaki seçeneklerden hangisindeki gibidir?

	1	2
A)	Etkiler.	Havanın neminden
B)	İnceler.	İklim verilerinden
C)	Farkından kaynaklanır.	Günlük sıcaklık farkından
D)	İklim bilgilerinden yararlanır.	Hava gözlemlerinden
E)	Etkiler.	Bitki örtüsünden

- 2 Atmosfer, sıcaklık ve kimyasal yapısı bakımından çeşitli katmanlardan oluşur. Bu katmanlar; troposfer, stratosfer, mezosfer, termosfer ve ekzosferdir.

Buna göre;

- I. Troposfer katmanından üst katmanlara doğru sıcaklık farkı değişim göstermektedir.
- II. Atmosfere giren meteorlar değişime uğramaktadır.
- III. Atmosfer katmanı içerisinde sıcaklığın en düşük olduğu kısımlardan biri de mezosferdir.
- IV. Troposfer sıcaklık farkının daha fazla olduğu katmandır.

yukarıda verilen bilgilerden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I, II ve III C) II ve III D) I, II ve III E) I, II, III ve IV

3 Aşağıda 20 Ocak 2022 tarihinde Türkiye'nin öğle saatlerindeki hava durumu haritası ile ilgili yorumlar verilmiştir.

Sinem: Ankara'da hava kapalıdır.

Aslı: Ülkenin doğusunda sıcaklıklar 0°C'nin altına düşmüştür.

Mert: Batı ve güney bölgelerimizde hava açık ve az bulutludur.

Irmak: Yağışlar daha çok iç bölgelerde ve Doğu Karadeniz Bölgesinde görülmektedir.

Cenk: Trakya ve çevresinde sağanak yağışlar beklenmektedir.

Buna göre hava durumu haritası ile ilgili yapılan yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) Sinem B) Aslı C) Mert D) Irmak E) Cenk

4 Hava koşulları, Dünya'nın Güneş ışınlarını alma durumuna ve atmosferi oluşturan gazlara bağlıdır. Atmosferde bulunan gazların %78'i azot, %21'i oksijen ve %1'i diğer gazlardan oluşmaktadır. Bilim insanları yeryüzünün her yerinde çeşitli yöntemler kullanarak günlük hava olaylarını inceler. Türkiye konumu itibarıyla yıl boyunca dört mevsimi bir arada yaşayabilen ülkelerdendir. Aynı anda bir şehirde kayak yapılırken başka bir şehirde denize girilmektedir.

Adem yukarıda verilen açıklamaları okuduktan sonra beş gün boyunca yaptığı ölçümleri aşağıdaki tabloya kaydetmiştir.

Tarih	Sıcaklık		Hadise	Nem (%)		Rüzgâr (km/sa)	
	En Düşük	En Yüksek		En düşük	En Yüksek	Yön	Hız
21 Mart Pazartesi	11	22		48	81		7
22 Mart Salı	10	21		57	78		6
23 Mart Çarşamba	9	21		61	78		5
24 Mart Perşembe	9	20		63	93		6
25 Mart Cuma	8	18		68	96		9

Adem'in oluşturduğu tablo ile ilgili;

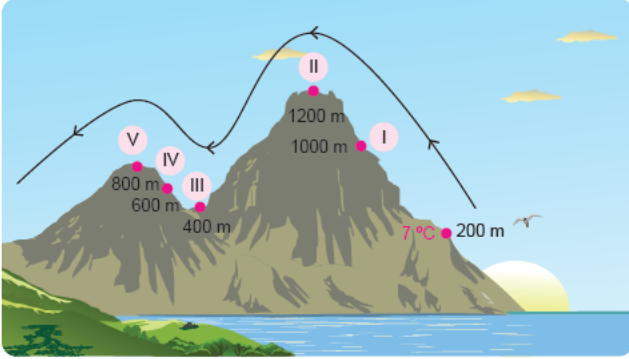
- En yüksek sıcaklık değerinin yaşandığı günde nem oranı da en fazladır.
- Bulutluluk oranı yıl boyu fazladır.
- En yüksek nemin yaşandığı günde en düşük sıcaklık değeri 8°C'dir.
- Rüzgâr hızı en fazla 5 km/sa olmuştur.

yukarıdakilerden hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve IV E) I, II, III ve IV

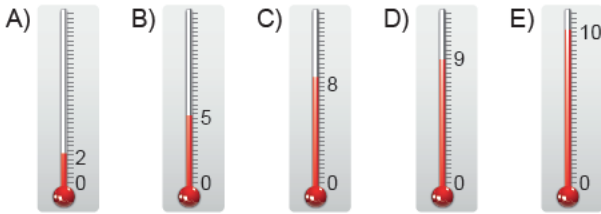

- 1 Sıcaklık üzerinde yükselti faktörü etkili olmaktadır. Buna bağlı olarak yükseklere çıkıldıkça her 200 m'de 1°C azalmaktadır.

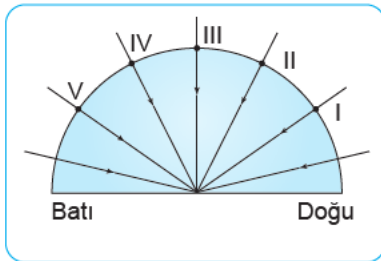

Görselde 200 m'nin sıcaklığı 7°C olarak verilmiştir. Bu yol üzerinde hareket eden biri I, II, III, IV ve V numaralı merkezlerin sıcaklıklarını ölçmüştür.

Buna göre aşağıdaki termometrelerden hangisi verilen merkezlerde ölçülen sıcaklık değerlerinden biri değildir?

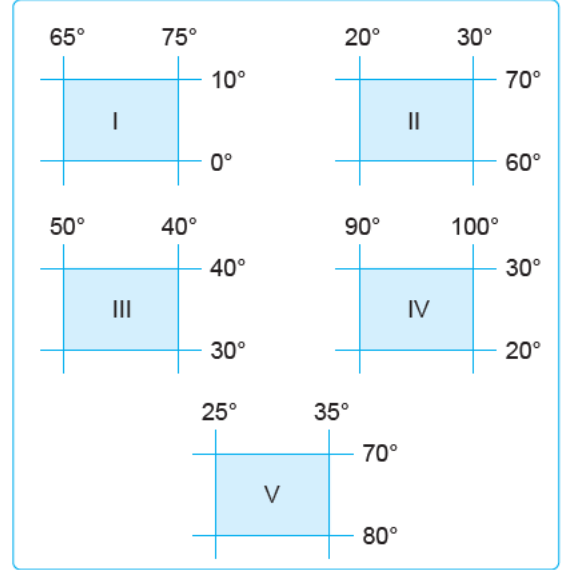
- 2 Aşağıdaki şekilde bir merkezde gün içerisinde Güneş ışınlarının geliş açısı gösterilmiştir.

Güneş ışınlarının atmosferde uğradığı ısı kaybı ve ısı birikimi göz önüne alınacak olursa yukarıda verilen konumlardan hangisinde günün en sıcak anı yaşanır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

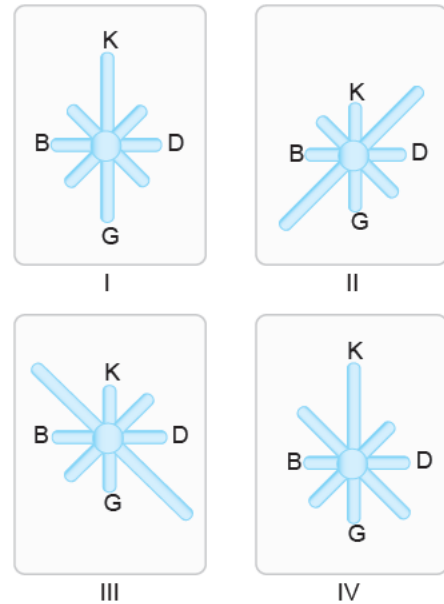
- 3 Batı rüzgârları Kuzey Yarım Küre'de güneybatıdan, Güney Yarım Küre'de ise kuzeybatıdan eser. İki dinamik basınç arasında kalan Orta Kuşak karaların batı kıyalarına yağış bırakır.

Buna göre numaralandırılmış alanların hangisinde batı rüzgârları etkili olmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 4 Aşağıda dört farklı yöreğin rüzgâr frekans gülü verilmiştir.

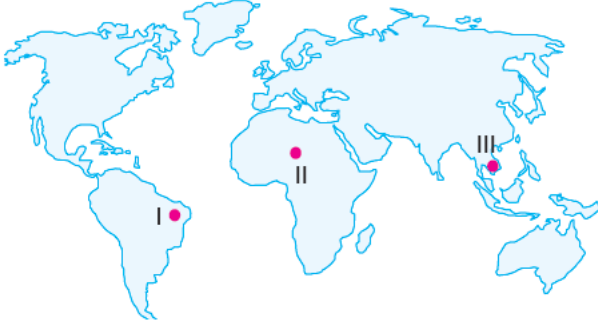

Buna göre yukarıda verilen yörelerden hangilerinin yer şekilleri birbirine benzerlik gösterir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) I ve IV E) III ve IV

5

K merkezi Dünya'nın günlük hareketinin etkisiyle alçalıcı hava hareketlerine bağlı olarak yıl boyunca yüksek basınç alanıdır.

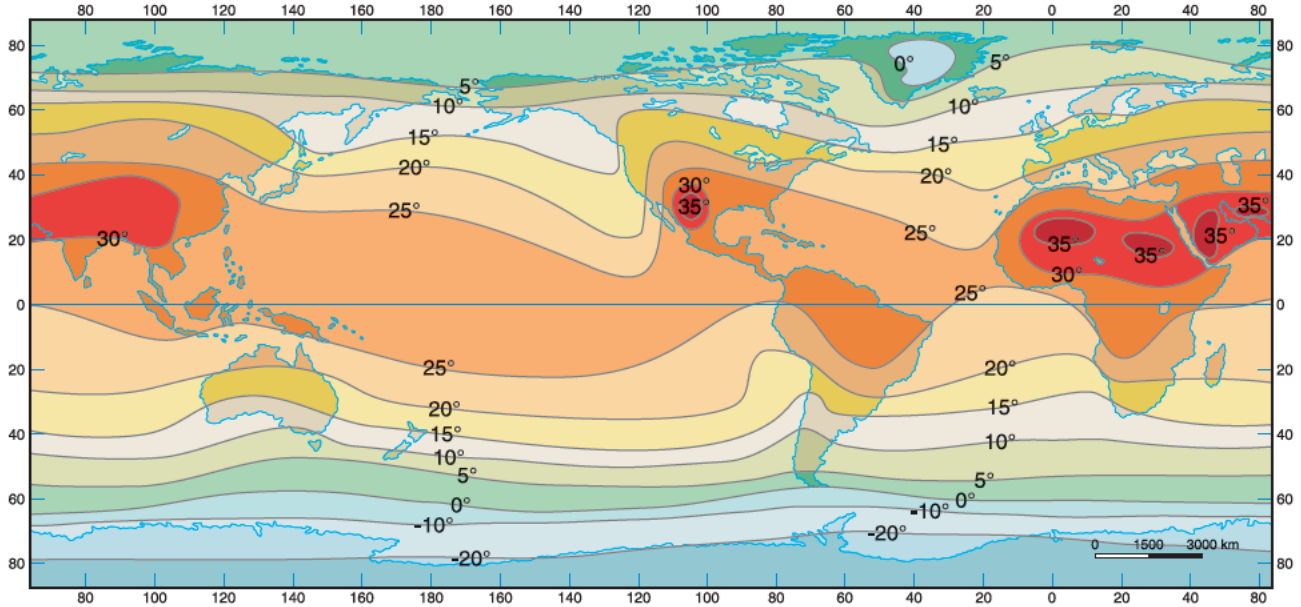
L merkezinde kara ve denizlerin mevsimlik ısınma farkına bağlı olarak kara ve denizler üzerinde oluşan mevsimlik basınç alanları arasında oluşan rüzgârlar etkilidir.

M merkezi yükselici hava hareketlerine bağlı olarak yıl boyunca alçak basınç altındadır.

Yukarıda özellikleri verilen merkezler haritadaki numaralı yerlerden hangisinde yer alırlar?

	K	L	M
A)	II	I	III
B)	I	III	II
C)	III	I	II
D)	II	III	I
E)	I	II	III

6 Aşağıda Dünya'nın temmuz ayı indirgenmiş ortalama sıcaklık haritası verilmiştir.

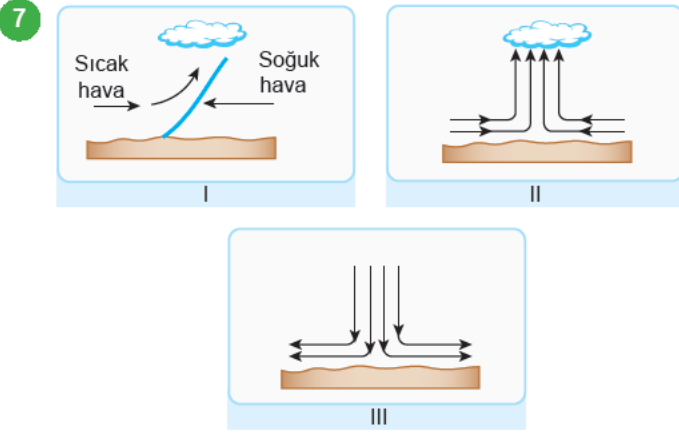

Yalnızca haritadaki bilgilere dayanarak;

- I. Kuzey Yarım Küre'de yaz, Güney Yarım Küre'de kış mevsimi yaşanmaktadır.
- II. En yüksek sıcaklık Yengeç Dönencesi çevresindeki karalarda yaşanmaktadır.
- III. En düşük sıcaklıklar Kuzey Yarım Küre'de Sibiry'a'da ölçülmüştür.

yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

Yukarıda verilen hava hareketlerinden hangilerinin görüldüğü yerde yağış oluşması beklenmez?

- A) Yalnız III B) Yalnız II C) I ve III
D) I ve II E) II ve III

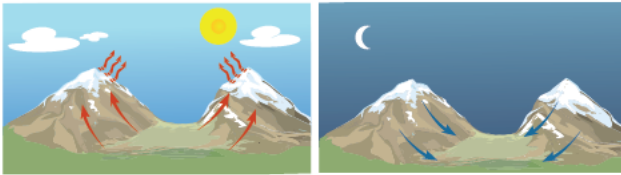
- 8 Rüzgârlar esme yönüne göre dört gruba ayrılır. Bunlar mevsimlik rüzgârlar, tropikal siklonlar ve yerel rüzgârlardır.

Aşağıda yerel rüzgârlardan olan meltem rüzgârlarının görselleri verilmiştir.

Deniz Meltemi

Kara Meltemi

Vadi Meltemi

Dağ Meltemi

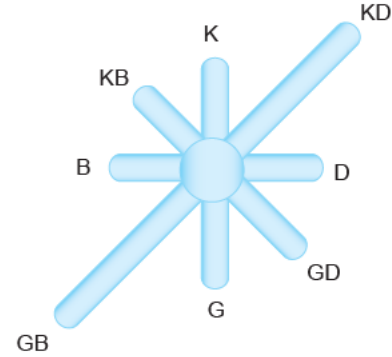
Buna göre meltem rüzgârları ile ilgili;

- ◆ Mevsimlik ısınma farkına bağlı olarak oluşurlar.
- ◆ Kara ve denizler üzerinde yıl boyunca yön değiştirirler.
- ◆ Gece ve gündüz sıcaklık farkının yaşandığı kara ve denizler ile dağ ve vadiler arasında oluşurlar.
- ◆ Esmeye süreleri kısa, etki alanları dardır.
- ◆ Genelde yüksek basınçtan alçak basınca doğru esmektedirler.

yukarıdaki bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

- 9 Bir yörede esen rüzgârların yıl içerisinde hangi yönden kaç kez estiğini gösteren şekle rüzgâr frekans gülü adı verilir.

Rüzgâr frekans gülü yukarıdaki gibi olan bir yöreyle ilgili olarak;

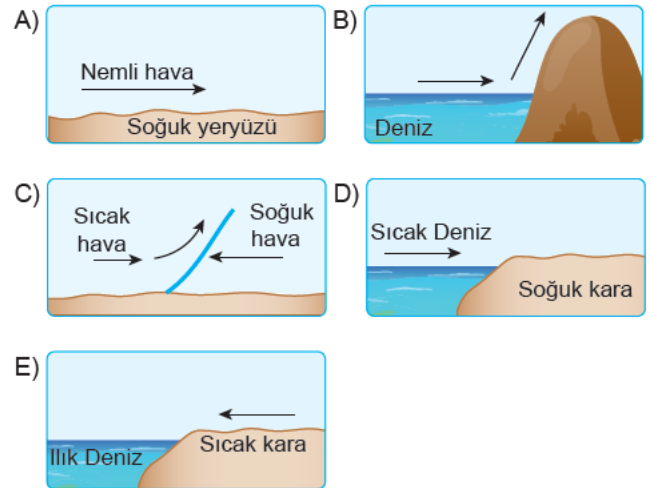
- I. Kuzey Yarım Küre'de yer alır.
II. Hâkim rüzgâr yönü kuzeydoğu–güneybatıdır.
III. Yer şekilleri kuzeydoğu–güneybatı uzantılı bir boğaz ya da vadidir.

yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III
D) Yalnız III E) I ve III

- 10 Havanın soğuyan yeryüzü ile temas etmesi sonucu yeryüzüne yakın yerlerde içindeki su buharının yoğunlaşarak su zerrecikleri hâline geçerek havada asılı kalmasına sis denir.

Buna göre aşağıdaki olaylardan hangilerinde sis oluşumunun gerçekleşmesi beklenmez?

- 11 Rüzgârlar hava kütlelerinin özelliklerini yeryüzünde yatay ve dikey yönde taşır. Böylece hava kütlelerinin sahip olduğu sıcaklık özelliği rüzgârın etkisiyle başka yerlere ulaşır.

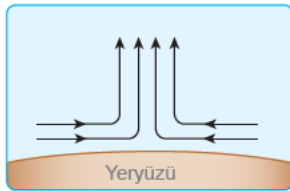
Aşağıdaki haritada Akdeniz Havzası'nda etkili olan bazı yerel rüzgârlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

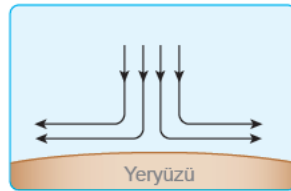
Buna göre numaralandırılmış yerlere aşağıdaki rüzgârlardan hangileri getirilir?

	I	II	III	IV
A)	Sirokko	Krivetz	Hamsin	Samyeli
B)	Hamsin	Sirokko	Samyeli	Krivetz
C)	Krivetz	Samyeli	Sirokko	Hamsin
D)	Samyeli	Sirokko	Hamsin	Krivetz
E)	Sirokko	Hamsin	Krivetz	Samyeli

- 12 Aşağıdaki şekilde iki farklı basınç merkezlerindeki hava hareketleri gösterilmiştir.

Şekil - 1

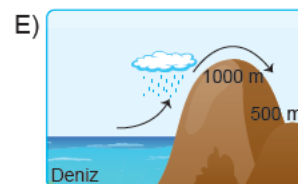
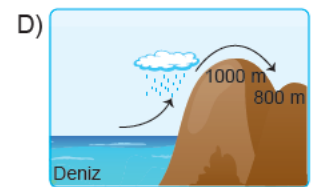
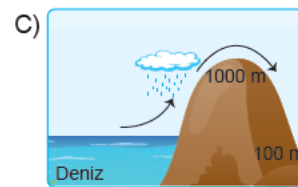
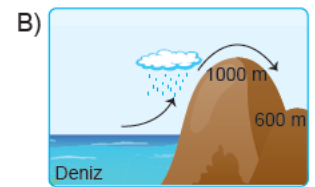
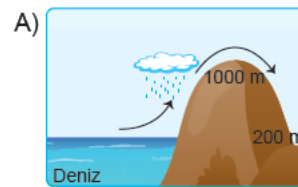
Şekil - 2

Buna göre hava hareketleri ile ilgili olarak verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Şekil - 2'deki hava genellikle açıktır.
 B) Şekil - 1'deki hava kapalı ve yağışlı olabilir.
 C) Şekil - 2'deki hava hareketi yüksek basınç alanına aittir ve yağış getirmez.
 D) Hava hareketlerinin farklı olması yarımkürelerin farklı olduğunu gösterir.
 E) Şekil - 1'deki hava hareketi alçak basınç alanlarında görülür.

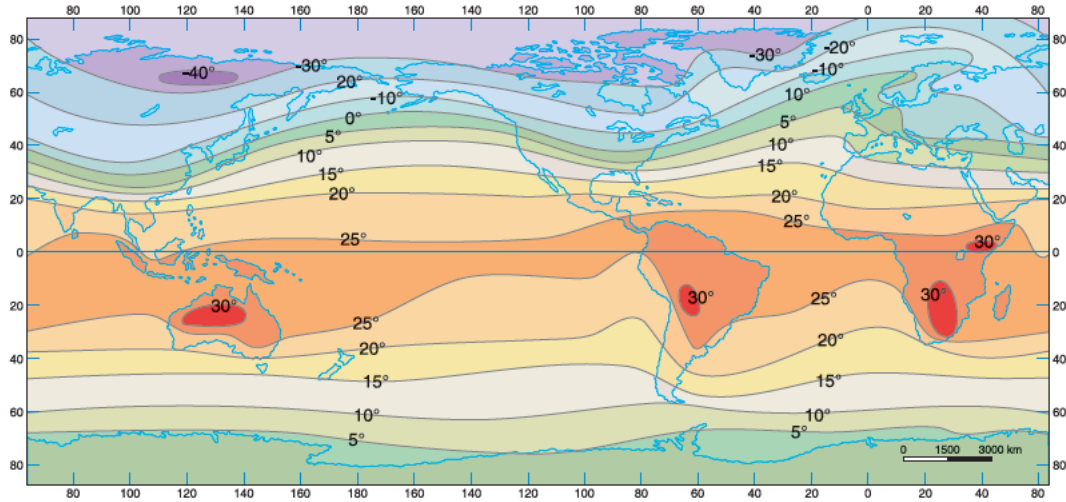
- 13 Bir dağ yamacı boyunca yükselen hava kütlesi her 200 metrede 1°C azalırken dağın diğer yamacından inerken 100 metrede 1°C artar.

Buna göre hava kütlelerinden hangisinin sıcaklığı kurutucu etkisi diğerlerine göre daha fazladır?

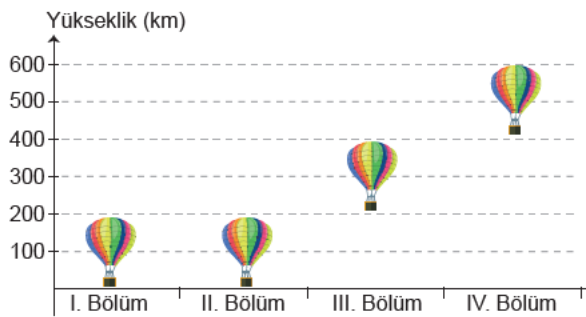
- 1 Eşit sıcaklıktaki noktaların birleştirilmesiyle elde edilen eğrilere izoterm denir. Bu izoterm eğrileriyle çizilen haritalara da izoterm haritaları denir. Aşağıda Dünya'nın ocak ayı izoterm haritası verilmiştir.

Haritadaki bilgiler göz önüne alınırsa aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) En düşük sıcaklıklar karasallığın etkisiyle Sibiry'a da ölçülmüştür.
 B) Güney Yarım Küre'de sıcaklık farkı Kuzey Yarım Küre'den daha fazladır.
 C) Kuzey Yarım Küre'de Sibirya üzerinde düşük sıcaklık adacığı oluşmuştur.
 D) En yüksek sıcaklık 30°C ile Oğlak Dönencesi üzerindeki karalar üzerinde ölçülmüştür.
 E) En düşük ve en yüksek sıcaklık arasındaki fark Kuzey Yarım Küre'de daha fazladır.

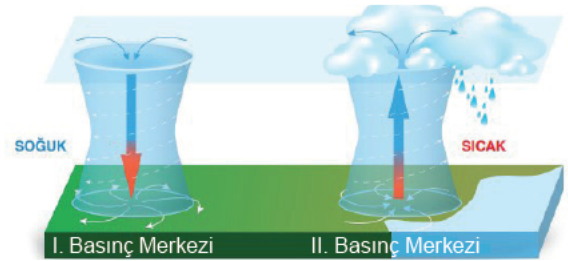
- 2 Aşağıda bir balonun katettiği yol gösterilmiştir.

Balonun katettiği yolu gösteren grafik incelendiğinde balonun bulunduğu bölümlerin nemlilik durumu ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Balonun bulunduğu bölümlerin nemlilikleri birbirinden farklıdır.
 B) Maksimum nem I ve II. bölümlerde aynıdır.
 C) I. bölüm bağıl nemin en az olduğu yerlerdendir.
 D) Bağıl nemin en fazla olduğu yer III. bölümdür.
 E) Mutlak nem oranları tam olarak bilinmez.

- 3 Basınç alanlarında hava akımları, basıncı etkileyen faktörlere bağlı olarak alçalıcı veya yükselici hava hareketi oluştururlar.

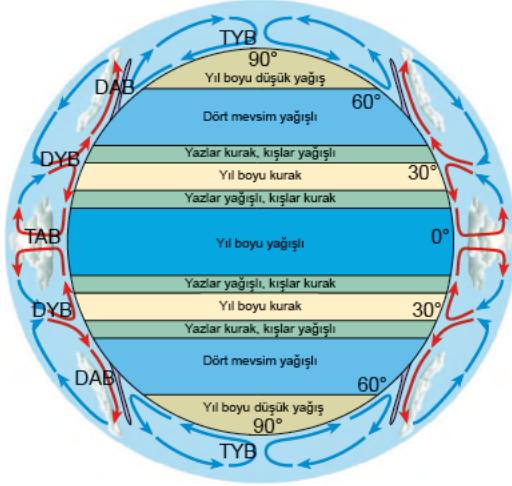

Görseldeki bilgilerden hareketle basınç merkezleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Yüksek basınç alanlarında hava alçalıcı hareket gösterir.
 B) Her iki merkezde de ısı kaybı fazladır.
 C) Alçak basınç alanlarında hava bulutlu ve yağışlıdır.
 D) Yüksek basınç alanlarında hava hareketi merkezden çevreye doğrudur.
 E) Alçak basınç alanlarında hava yükselici hareket gösterir.

- 4 Aşağıdaki görselde Dünya'daki yağış kuşaklarına ait bilgiler verilmiştir.

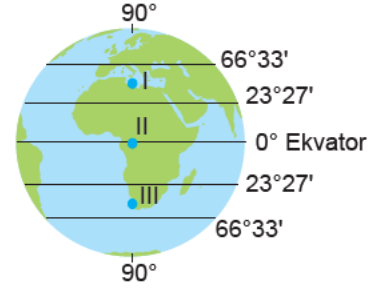
Verilen görsele bakıldığında;

- I. Ekvator ve çevresinde yıl boyunca bulutluluk oranı fazladır.
 II. Dönenceler ve çevresinde hava hep açık olduğu için yağış ihtimali azdır.
 III. Kutuplarda yağışlar kar yağışı şeklindedir.

yukarıdaki yorumlardan hangileri yapılabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve III
 D) Yalnız I E) I, II ve III

5

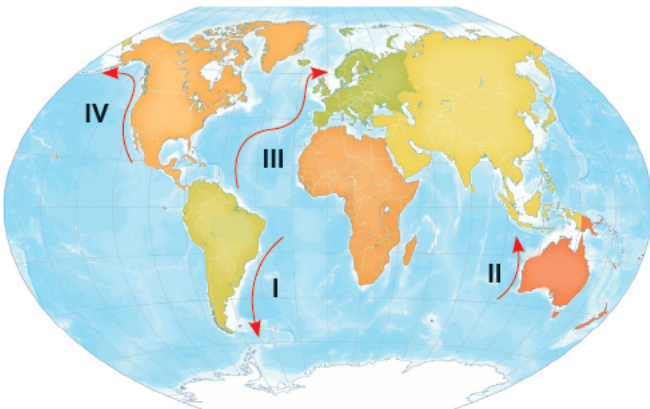
- ◆ K dağında yıl boyunca güney yamaç, kuzey yamaca göre daha fazla ısınmaktadır.
- ◆ L dağında yıl içerisinde bazen kuzey, bazen güney yamaç daha çok ısınmaktadır.
- ◆ M dağında yıl boyunca kuzey yamaçlar güney yamaçlara göre daha çok ısınmaktadır.

Buna göre bu dağların yukarıdaki küre üzerinde bulunduğu yerler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	K	L	M
A)	I	II	III
B)	II	III	I
C)	III	I	II
D)	I	III	II
E)	II	I	III

- 6 Okyanus akıntıları, denizlerde sıcaklığın Ekvator'dan kutuplara doğru düzenli bir biçimde azalmasını engeller.

Aşağıdaki harita üzerinde verilen oklar yönünde bazı okyanus akıntıları gösterilmiştir. Bu akıntıların ulaştıkları yerlerdeki sıcaklığa etkileri ile ilgili aşağıdaki eşleştirmeler yapılmıştır.

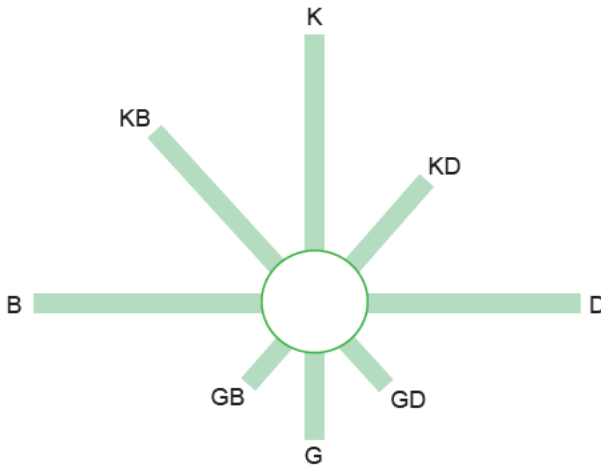
	Sıcaklığı artırır.	Sıcaklığı azaltır.
I	✓	
II	✓	
III		✓
IV	✓	

Enlem etkisi dikkate alındığında bu eşleştirmelerden hangileri doğru olur?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) I ve III E) I ve IV

7 Bir yerde rüzgârın esme sıklığını gösteren diyagrama rüzgâr frekans gülü denir.

Rüzgâr Yönü	Esme Sayısı
Kuzey	45.405
Kuzeydoğu	30.320
Kuzeybatı	38.472
Güneybatı	16.553
Güney	18.990
Güneydoğu	18.347
Doğu	40.888
Batı	46.678

Yukarıdaki görselde rüzgârın yıllık esme sayıları verilerek Afyon ilinin frekans gülü grafiği oluşturulmuştur.

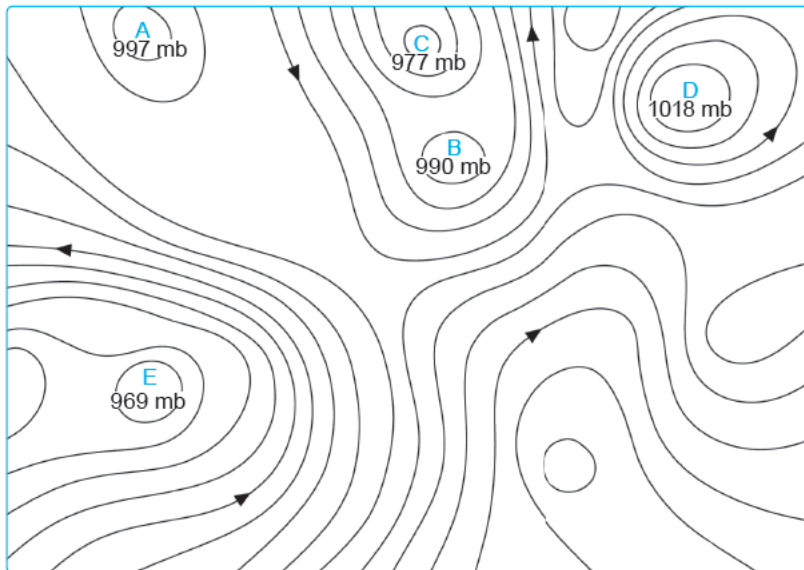
Buna göre;

- I. güney sektörlü rüzgârların etkisinin az olduğu,
- II. etkili olan rüzgârların daha çok kuzey, batı ve doğu yönlü olduğu
- III. doğudan esen rüzgârın yağış getirdiği

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

8 Coğrafya Öğretmeni Melih aşağıdaki 30 temmuz tarihine ait izobar haritasını öğrencilere göstererek hangi yargılara ulaşabileceğini sormuştur.

Öğrencilerden;

Ferhat: Bölgede beş farklı basınç merkezi vardır.

Sultan: Sadece D noktasında yüksek basınç olmuştur.

Yunus: E noktası en düşük basınç değerine sahiptir.

Menekşe: D noktası en yüksek basınç değerine sahiptir.

Muharrem: En hızlı rüzgâr A ve B noktaları arasında esmektedir.

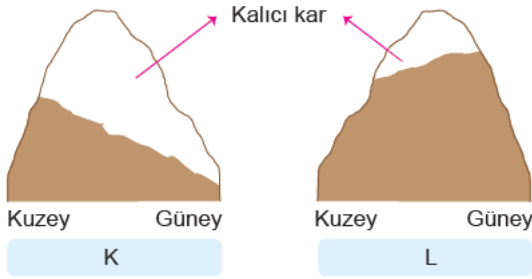
yanıtlarını vermişlerdir.

Buna göre öğrencilerden hangisi öğretmenin sorusunu yanlış cevaplamıştır?

- A) Ferhat B) Sultan C) Yunus D) Menekşe E) Muharrem

- 9 Aşağıda Orta Kuşak'ta yer alan iki dağa ait kalıcı kar sınırları gösterilmiştir.

Buna göre verilen görsellerden yararlanarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) L dağı Kuzey Yarım Küre'de yer alır.
 B) K dağının enlem derecesi daha büyüktür.
 C) L dağında güney yamaçta tarım ürünleri daha erken olgunlaşır.
 D) K dağının kuzey yamacı bakı etkisindedir.
 E) K dağı Kuzey Yarım Küre'de yer almaktadır.

- 10 Aşağıdaki tabloda bazı kentlerin gerçek ve indirgenmiş sıcaklıkları ile yükselteleri verilmiştir.

Kent	Gerçek Sıcaklık (°C)	İndirgenmiş Sıcaklık (°C)	Yükselti (m)
A	13	1800
B	23	1000
C	23	26
D	-2	13

Buna göre;

- I. D kentinin yükseltisi 2200 metredir.
 II. B kentinin gerçek sıcaklığı 28 °C'dir.
 III. Yükseltisi en az olan kent B'dir.
 IV. D kentinin yükseltisi diğer noktalardan fazladır.
 V. A kentinin indirgenmiş sıcaklığı 22 °C'dir.

yukarıdaki açıklamalardan hangileri yanlıştır?

- A) I, II ve III
 B) IV ve V
 C) I ve II
 D) I ve III
 E) II ve IV

- 11 Meltem rüzgârları gece ve gündüz arası sıcaklık farkına bağlı olarak ortaya çıkan rüzgârlardır. Bu rüzgârlar gece gündüz arası sıcaklık farkının yaşandığı kara ve denizler arasında oluşur ve gün içerisinde yön değiştirirler.

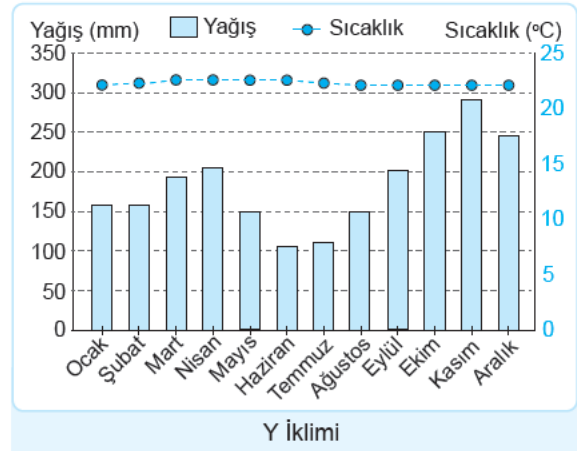
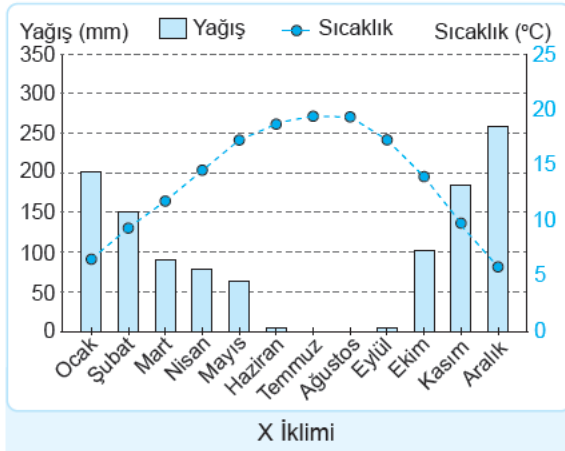

Verilen görsele göre rüzgâr gülü gün içerisinde hangi yönlerden rüzgâr alır?

	Gündüz	Gece
A)	Batıdan	Doğudan
B)	Kuzeyden	Güneyden
C)	Güneyden	Kuzeyden
D)	Batıdan	Güneyden
E)	Doğudan	Batıdan

1 Aşağıda "X" ve "Y" ile gösterilen iki farklı iklim tipine ait sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Bu iklim tipleri ile ilgili aşağıdaki bilgiler verilmiştir.

- ◆ X ikliminde bozkır ve preri gibi bitki türleri yaygındır.
- ◆ Y ikliminde kimyasal çözülme fazladır.
- ◆ Y ikliminde yağmur ormanları yaygındır.
- ◆ X iklimi Türkiye, İtalya ve İspanya gibi ülkelerde görülür.
- ◆ X ikliminde don olayı pek görülmez.
- ◆ Y iklimi Endonezya ve Malezya gibi ülkelerde görülür.

Buna göre bu iklim tipleri ile ilgili olarak verilen bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

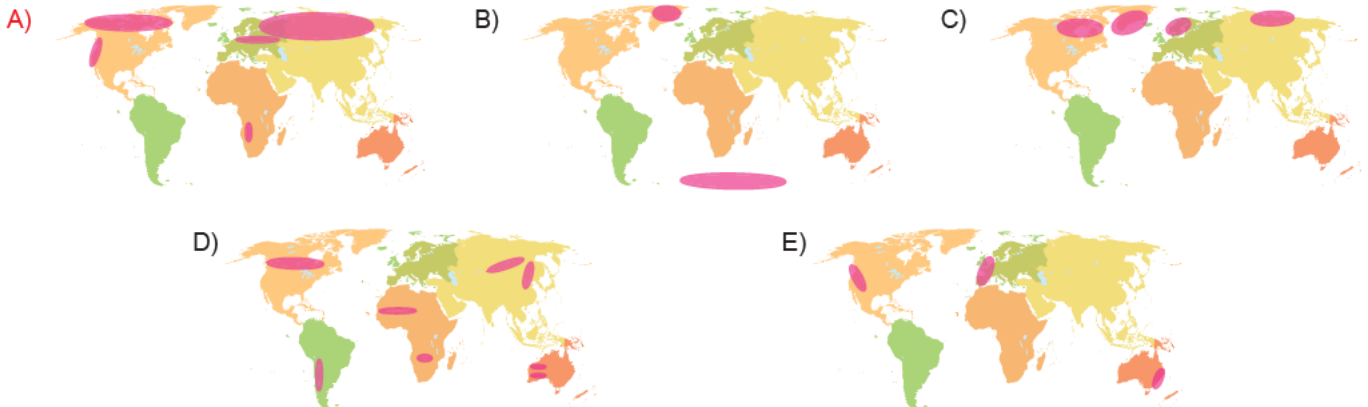
- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

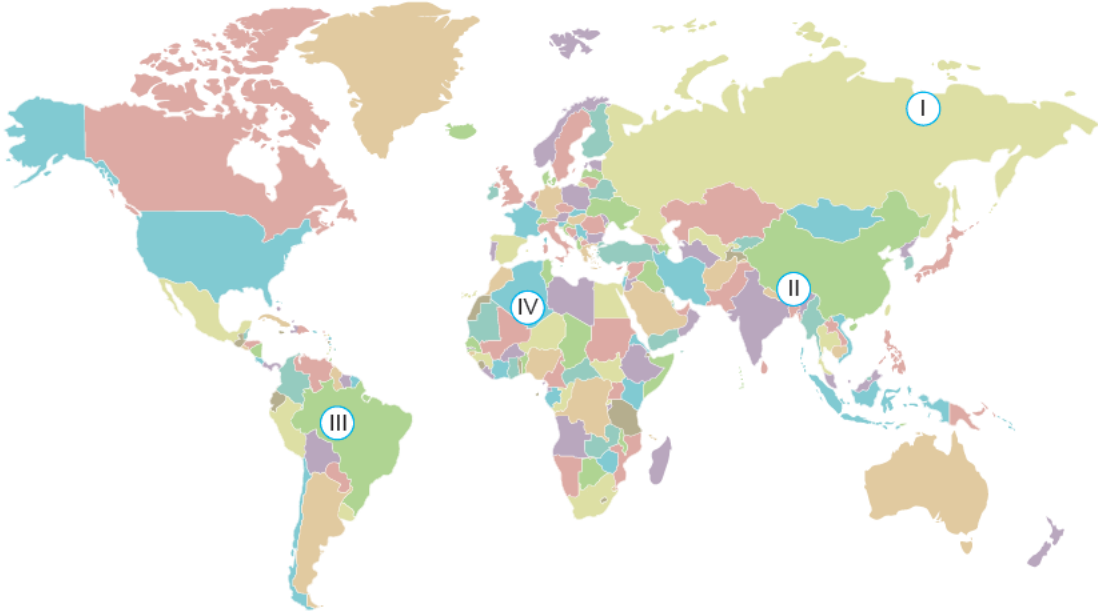
2

Sert Karasal İklim

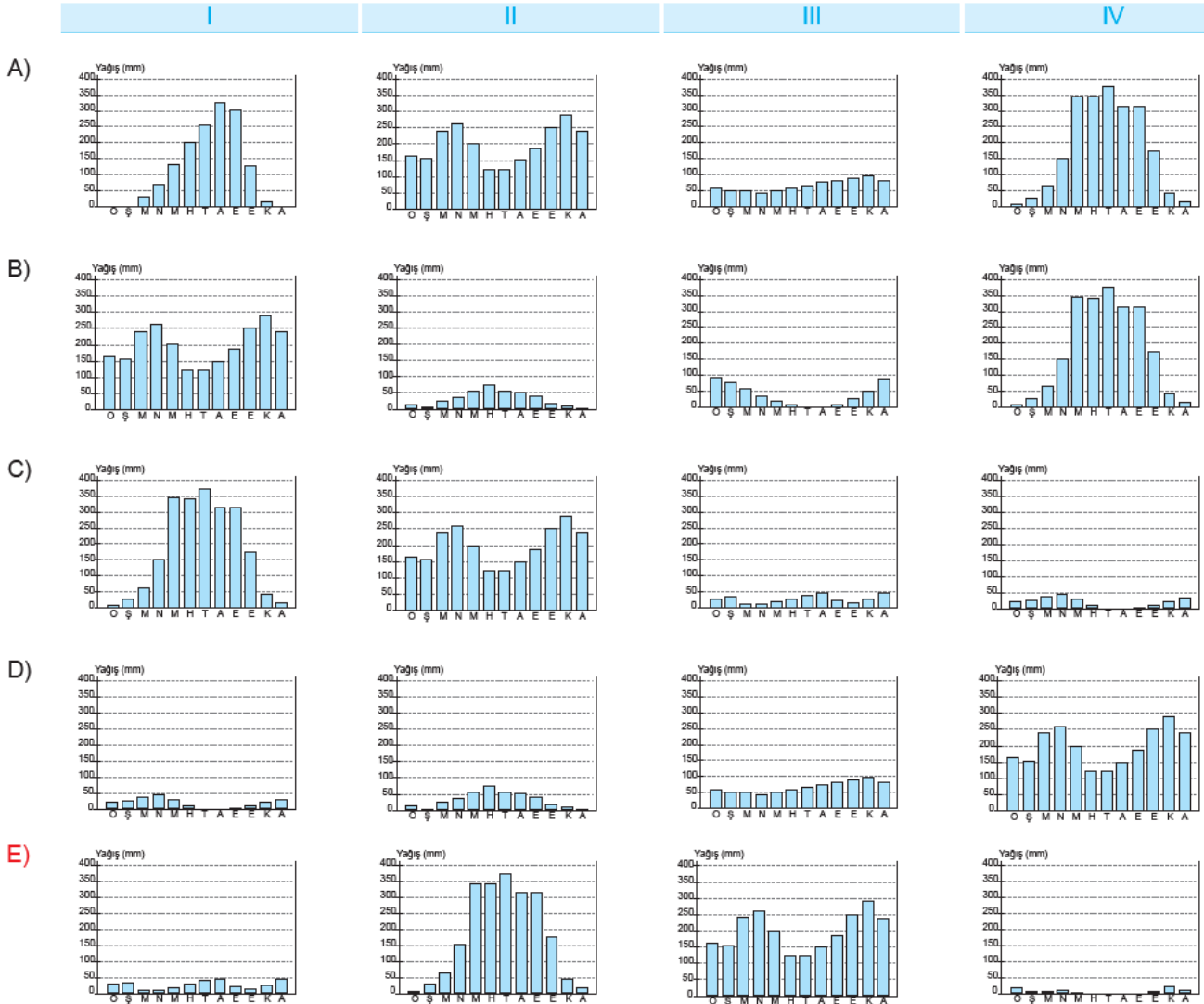
Orta Kuşak karalarının yüksek enlemlerinde ve yüksek dağlık alanlarda etkili olan iklim tipidir. Sıcaklık ortalaması 0°C ile 10°C arasında olup yıllık sıcaklık farkı 20°C ile 40°C civarındadır. Yağışları yaz döneminde yükselim yağışları şeklindedir. Yıllık toplam yağış miktarı 500 - 600 mm civarında olup yağış yıl içinde düzenli dağılmamıştır. Doğal bitki örtüsü soğuğa dayanıklı iğne yapraklı ağaçlardan oluşan tayga ve boreal ormanları ile yaz yağışlarıyla yeşeren uzun boylu çayırlardır.

Buna göre sert karasal iklimin etkili olduğu yerler aşağıdaki haritaların hangisinde doğru olarak verilmiştir?

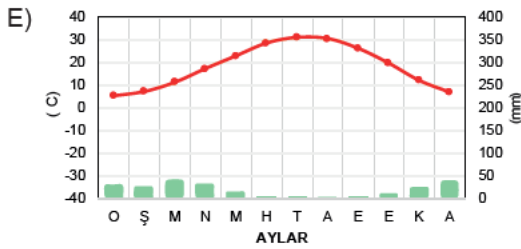
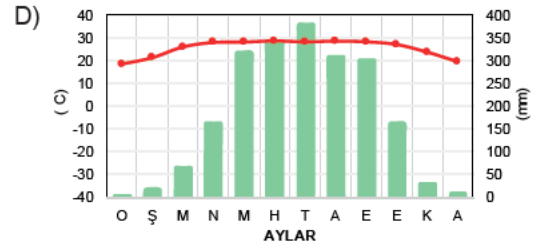
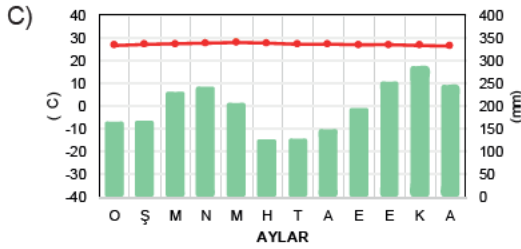
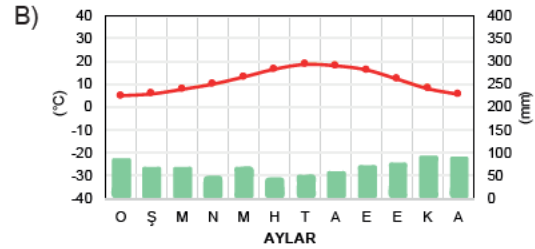
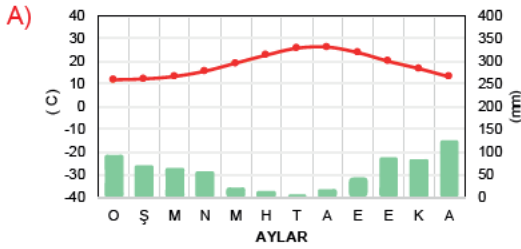
Yukarıdaki haritada numaralı yerlere ait ortalama yağış grafiği aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

4 Tarım ürünlerinin yağış ve sıcaklık istekleri birbirlerinden farklıdır.

Buna göre yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen yerlerde yetişen bir tarım ürünü aşağıdaki bölgelerin hangisinde daha rahat yetiştirme imkânı bulur?

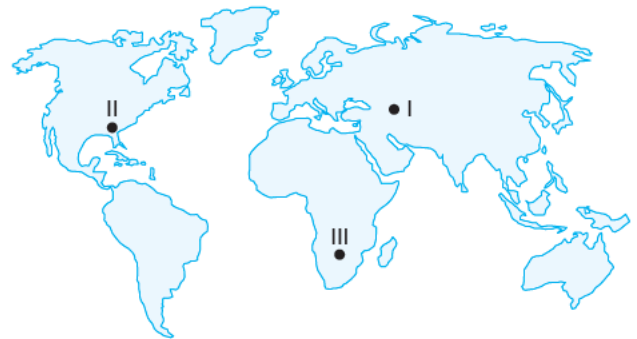

5 Üç ayrı coğrafyacı Dünya'nın farklı yerlerine gitmiştir. Gittikleri yerlerle ilgili bazı bilgiler vermişlerdir. Bu bilgiler aşağıdaki gibidir.

Seda: Bulduğum yerde doğal bitki örtüsü ilkbahar yağışlarıyla yeşeren, yaz sıcaklıklarıyla kuruyan kısa boylu otlardan oluşan bozkırlardır.

Emrah: Bulduğum yerde doğal bitki örtüsü kışın yaprağını döken ormanlar, iç ve yüksek kesimlerde önce karışık ormanlar daha yükseklerde ise iğne yapraklı ormanlardır.

Derya: Bulduğum yerde doğal bitki örtüsü yağışlı dönemde yeşeren uzun boylu otlardan oluşan savan bitki topluluğudur.

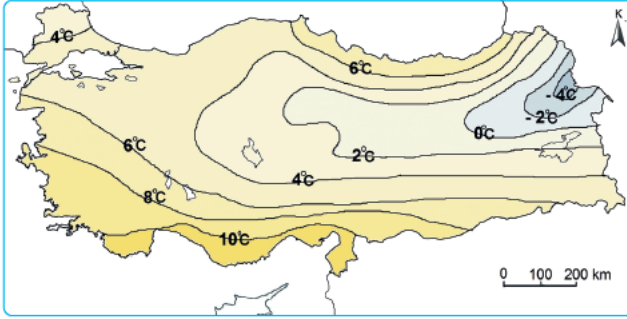

Buna göre coğrafyacıların gittikleri yerler Dünya üzerinde numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangileridir?

	I	II	III
A)	Emrah	Derya	Seda
B)	Seda	Emrah	Derya
C)	Derya	Emrah	Seda
D)	Seda	Derya	Emrah
E)	Derya	Seda	Emrah

- 1 Aşağıda Türkiye'de ocak ayı indirgenmiş izoterm haritası verilmiştir.

Buna göre haritadan yararlanarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İç kesimlerin sıcaklıkları kıyı bölgelerinden daha düşüktür.
 B) Sıcaklık değerleri güneyden kuzeye doğru gidildikçe düzenli olarak azalır.
 C) En düşük sıcaklık, karasallık etkisiyle Kuzeydoğu Anadolu'da görülür.
 D) En yüksek sıcaklıklar enlem ve denizellik etkisiyle Akdeniz kıyılarında görülür.
 E) En yüksek sıcaklık değeri ile en düşük sıcaklık değeri arasındaki fark 14°C den fazladır.

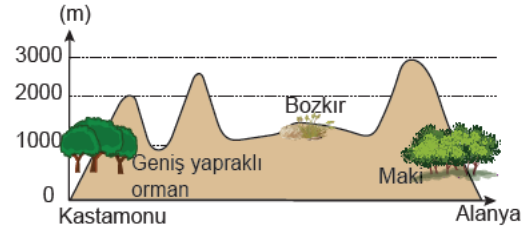
- 2 Aşağıdaki tabloda üç kentimizin ocak ve temmuz ayı sıcaklık ortalamaları verilmiştir.

Kent	Ocak Ayı Sıcaklık Ort.	Temmuz Ayı Sıcaklık Ort.
K	0,6°C	23°C
L	-9,2°C	18°C
M	2,5°C	31°C

Bu kentler aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	K	L	M
A)	Ankara	Diyarbakır	Erzurum
B)	Diyarbakır	Erzurum	Ankara
C)	Erzurum	Diyarbakır	Ankara
D)	Ankara	Erzurum	Diyarbakır
E)	Diyarbakır	Ankara	Erzurum

- 3 Aşağıda Kastamonu-Alanya arasındaki hattın profili gösterilmiştir.

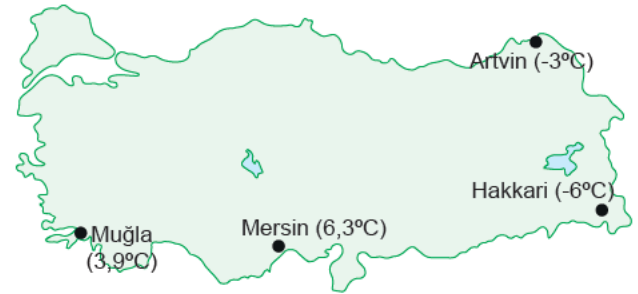

Bu profile göre Karadeniz kıyısında yer alan Kastamonu'da bitki örtüsünün kıyıdan itibaren geniş yapraklı orman, iç bölgelerde bozkır, Akdeniz kıyısındaki Alanya'da maki ile başlamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sıcaklık farkının fazla olması
 B) Yağış miktarının ve rejiminin farklı olması
 C) Dağların uzanış yönünün farklı olması
 D) Rüzgârların esiş yönünün farklı olması
 E) Denize göre konumun farklı olması

- 4 I. Durum: Türkiye'de enlem etkisine bağlı olarak sıcaklıklar genel olarak güneyden kuzeye doğru gidildikçe azalır.

II. Durum: Türkiye'de nemlilik ve yükseltinin etkisine bağlı olarak doğuya doğru gidildikçe sıcaklıklar azalır.

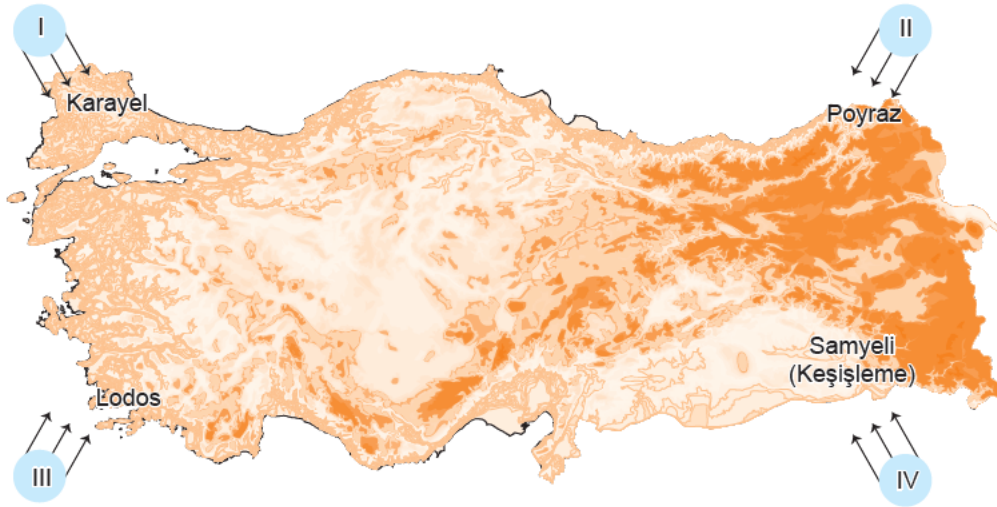

Buna göre haritada ocak ayı sıcaklık ortalamaları verilen şehirlerin hangilerinin sıcaklıklarının farklı olması I ve II. durumlara örnektir?

	I. Durum	II. Durum
A)	Mersin - Artvin	Muğla - Hakkari
B)	Mersin - Muğla	Artvin - Hakkari
C)	Mersin - Artvin	Muğla - Mersin
D)	Muğla - Hakkari	Artvin - Muğla
E)	Muğla - Mersin	Hakkari - Mersin

5

Rüzgârların Türkiye'deki sıcaklık üzerindeki etkisi göz önüne alındığında numaralı alanlara aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

	I	II	III	IV
A)	Düşürür	Yükseltir	Yükseltir	Yükseltir
B)	Yükseltir	Yükseltir	Düşürür	Düşürür
C)	Düşürür	Düşürür	Yükseltir	Yükseltir
D)	Yükseltir	Düşürür	Düşürür	Yükseltir
E)	Düşürür	Yükseltir	Yükseltir	Düşürür

6 Aşağıdaki görselde Türkiye'nin etkisi altında kaldığı basınç merkezleri gösterilmiştir.

İzlanda Dinamik Alçak Basınç Merkezi
60° enlemi üzerindeki İzlanda ve çevresinde oluşan bu basınç merkezi Türkiye'de kış mevsiminde etkili olur. Bu durumda ılık ve yağışlı dönemler yaşanır.

Azor Dinamik Yüksek Basınç Merkezi
30° kuzey enleminde Türkiye'nin batısında oluşan bu basınç merkezi yaz aylarında Türkiye'nin büyük bir kısmında yaz kuraklığının yaşanmasına neden olur.

Basra Termik Alçak Basınç Merkezi
Basra Körfezi çevresinde oluşan bu basınç merkezi Türkiye'nin güneydoğu kesimlerinde yaz aylarında sıcak ve kuru hava koşullarının görülmesine neden olur.

Sibirya Termik Yüksek Basınç Merkezi
Sibirya üzerinde bulunan ve kış aylarında ortaya çıkan bu basınç merkezinin etkili olması durumunda Türkiye'de kışlar çok soğuk ve kar yağışlı geçer.

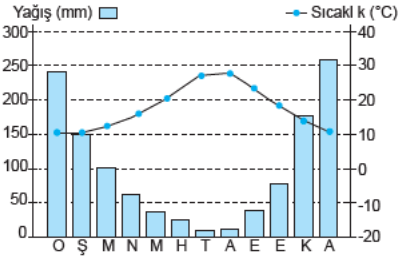

Verilen bilgilerden hareketle Türkiye iklimi ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Yıl içerisinde farklı basınçların etkisi altında kaldığına
- B) Asor dinamik yüksek basıncın etkisiyle Türkiye'nin büyük bir kısmında yaz kuraklığı yaşandığına
- C) İzlanda dinamik alçak basıncın etkili olduğu dönemde kışların ılık ve yağışlı geçtiğine
- D) **Basra termik** alçak basıncının etkili olduğu yaz aylarında ülkede yağışların artış gösterdiğine
- E) Sibirya termik yüksek basıncın etkili olduğu dönemlerde kış aylarının soğuk ve kar yağışlı geçtiğine

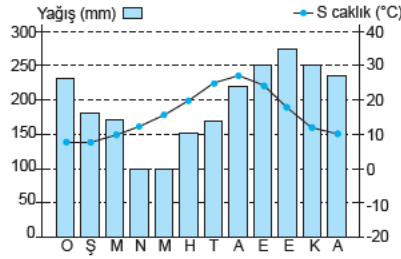
7 Aşağıda Türkiye'de etkili olan üç iklim tipine ait yağış ve sıcaklık grafiği verilmiştir.

Grafiğin gösterdiği iklim tipi:

..... I İklimi

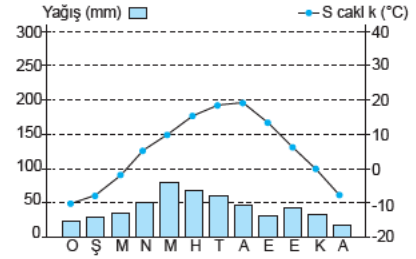
En yağışlı mevsim: II

Grafiğin gösterdiği iklim tipi:

Karadeniz İklimi

En yağışlı mevsim: III

Grafiğin gösterdiği iklim tipi:

..... IV İklim

En yağışlı mevsim: İlkbahar

Buna göre boş bırakılan alanlara aşağıdakilerden hangileri getirilebilir?

	I	II	III	IV
A)	Step	İlkbahar	İlkbahar	Karasal
B)	Akdeniz	Sonbahar	Kış	Step
C)	Karasal	Yaz	Sonbahar	Akdeniz
D)	Akdeniz	Kış	Sonbahar	Karasal
E)	Bozkır	Kış	Yaz	Savan

8

Aylar	Ortalama Sıcaklık	En yüksek ortalama sıcaklık	En düşük ortalama sıcaklık
Ocak	-1,0	2,4	-4,0
Şubat	0,5	4,8	-3,1
Mart	5,4	10,7	0,7
Nisan	11,9	17,7	6,3
Mayıs	17,1	23,5	10,8
Haziran	22,7	29,6	15,3
Temmuz	27,1	34,1	19,3
Ağustos	26,9	34,1	19,2
Eylül	22,0	29,3	14,5
Ekim	14,8	21,43	8,8
Kasım	7,4	12,6	3,1
Aralık	1,8	5,5	-1,3

Yukarıdaki tabloda Elazığ iline ait aylara göre sıcaklık değerleri verilmiştir.

Buna göre;

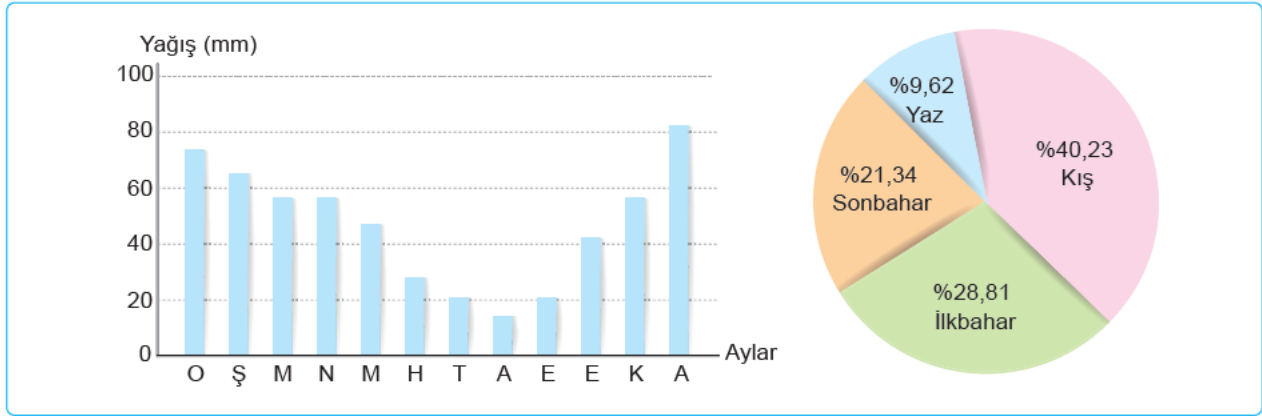
- En düşük ortalama sıcaklık ocak ayında ölçülmüştür.
- En yüksek ortalama sıcaklık iki ayda eşit olmuştur.
- İlkbahar mevsiminin ortalama sıcaklık değerleri sonbahar mevsiminin ortalama sıcaklık değerlerinden düşüktür.
- Ortalama sıcaklık değerleri yaz mevsiminde daha yüksektir.
- En fazla yağış, sıcaklık değerleri düşük olduğundan kış mevsiminde görülür.

tablodan yola çıkarak yukarıdaki ifadelerden hangilerine ulaşamaz?

- A) I ve II B) Yalnız III C) III ve IV D) II ve V E) Yalnız V

9

Aylar	Yağış (mm)	Aylar	Yağış (mm)	Aylar	Yağış (mm)
Ocak	70,0	Mayıs	44,4	Eylül	16,7
Şubat	63,1	Haziran	25,8	Ekim	40,3
Mart	54,3	Temmuz	15,8	Kasım	56,3
Nisan	54,3	Ağustos	9,5	Aralık	80,5

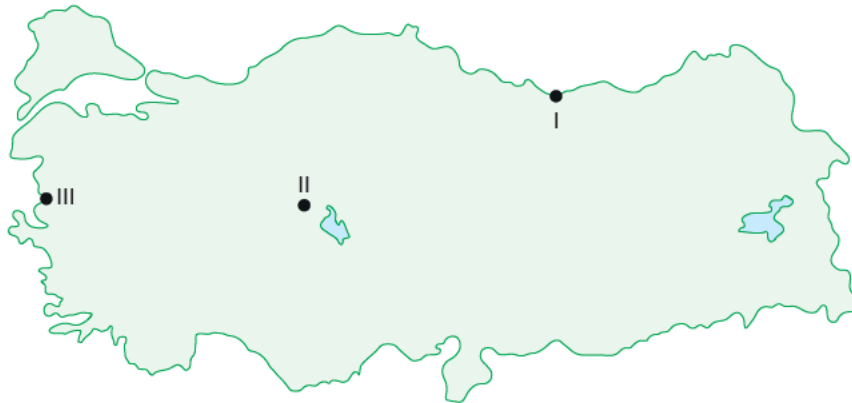
Uşak ilinin aylık ortalama yağış verilerine ve yağışın mevsimlere dağılımına bakıldığında;

- I. ortalama yağış miktarının çok fazla olmadığı,
- II. en fazla yağışı kış mevsiminde aldığı,
- III. yağış rejiminin düzenli olduğu

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

10

Yukarıda numaralarla gösterilen yerlerde hangi yağış türü ve bitki örtüsü görülür?

	I	II	III
A)	Orografik - Orman	Konveksiyonel - Dağ Çayırı	Cephe - Maki
B)	Konveksiyonel - Orman	Cephe - Bozkır	Yamaç - Maki
C)	Yamaç - Orman	Konveksiyonel - Maki	Cephe - Bozkır
D)	Orografik - Orman	Konveksiyonel - Bozkır	Cephe - Maki
E)	Konveksiyonel - Bozkır	Konveksiyonel - Maki	Yamaç - Orman

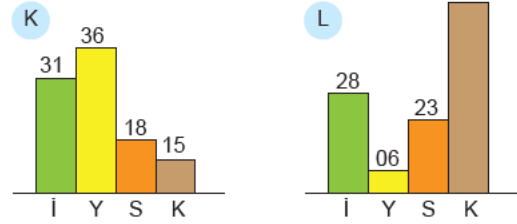
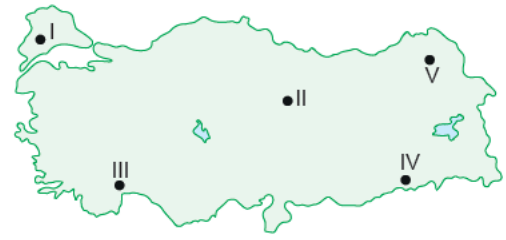
- 11 Aşağıdaki tabloda Türkiye'de üç farklı merkezde yağışın mevsimlere göre dağılışı verilmiştir.

Merkez	İlkbahar %	Yaz %	Sonbahar %	Kış %
I	25	5	20	50
II	40	10	22	28
III	23	20	38	19

Bu merkezler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	Konya	Trabzon	Antalya
B)	Antalya	Konya	Trabzon
C)	Trabzon	Antalya	Konya
D)	Antalya	Trabzon	Konya
E)	Konya	Antalya	Trabzon

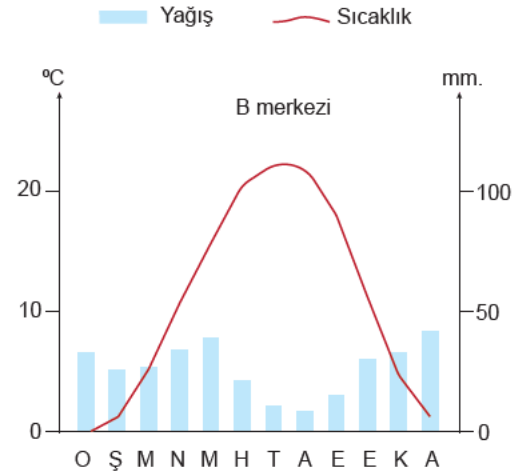
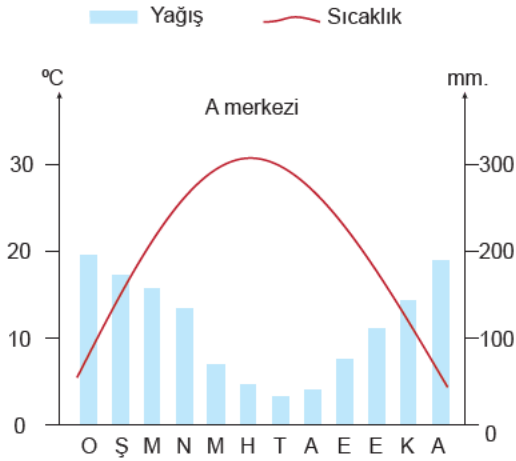
12

Verilen yağış grafikleri haritada işaretlenmiş olan hangi merkezlere aittir?

	K	L
A)	V	III
B)	IV	II
C)	III	V
D)	II	I
E)	I	II

- 13 Aşağıda Türkiye'de yer alan iki merkezin, aylara göre yağış ve sıcaklık grafikleri verilmiştir.

Grafiklerdeki verilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) A merkezinde, yağışın yıl içine dağılışı daha düzensizdir.
 B) B merkezinde, en soğuk ve en sıcak ay arasındaki sıcaklık farkı daha fazladır.
 C) B merkezinde, en yağışlı mevsim yazdır.
 D) B merkezinde yağış rejimi daha düzenlidir.
 E) A merkezi Akdeniz iklimi özelliği göstermektedir.

- 1 Dünya'da yaşamaya elverişli yerler olduğu gibi yaşamayı zorlaştıran doğal ortamlar da bulunmaktadır. Yerleşme, kurulduğu yerdeki doğal ve beşeri şartların etkisi ile büyüyüp gelişebilir ya da zamanla terk edilebilir.

Buna göre;

- I. Volkanik faaliyetlerin çok fazla olması
- II. Bitki örtüsünün gür olması
- III. Kurak iklim şartlarının yaşanması
- IV. Sıcaklığın çok düşük olması

yukarıdakilerden hangileri haritada numaralandırılmış yerlerdeki yerleşmeyi kısıtlayan faktörler arasında yer almaz?

- A) I ve II B) Yalnız I C) II ve III
D) III ve IV E) I, II ve III

- 2 Aşağıdaki haritada yeryüzündeki ilk yerleşim alanları gösterilmiştir.

Buna göre;

- I. Ticaret, sanayi ve ulaşımın yoğun olduğu alanlarda kurulmuşlardır.
- II. Genellikle su kaynaklarına yakın alanlar tercih edilmiştir.
- III. Sert karasal iklimin görüldüğü yerlerde kurulmuşlardır.

ilk yerleşim alanları ile ilgili yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III
D) I, II ve III E) I ve III

- 3 Aşağıda bir bölgeye ait topoğrafya haritası verilmiştir.

- ◆ Yüksek yerler iklim şartlarından dolayı yerleşmeye uygun değildir.
- ◆ Delta ovaları verimli toprakların bulunmasından dolayı yerleşmeye uygundur.
- ◆ Dağların güney yamaçları bakı etkisinde olduğu için güney yamaçlar yerleşme için daha elverişlidir.
- ◆ Dik yamaç ve falezlerin bulunduğu alanlar yerleşmeye uygun değildir.

Yukarıda yerleşmelerin özellikleriyle ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

Buna göre harita üzerinde numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangisi yerleşmeye daha elverişlidir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

4 Aşağıda Paleolitik Çağ ve Neolitik Çağ'a ait iki yaşam görseli verilmiştir.

Paleolitik Çağ

Neolitik Çağ

Verilen görsellerden hareketle aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A) Paleolitik Çağ'da insanlar saban ve öküz kullanmışlardır.
B) Neolitik Çağ'da avcılık ve toplayıcılık temel geçim kaynağı olmuştur.
C) **Neolitik Çağ'da yerleşik hayat izleri vardır.**
D) İki Çağ'da da insanlar ticaretle uğraşmışlardır.
E) Paleolitik Çağ'daki yerleşmeler verimli tarım arazileri üzerine kurulmuştur.

5 Paleolitik Çağ'da yaşamını göçebe olarak sürdüren insanlar, avcılık ve toplayıcılıkla geçimlerini sürdürüyorlardı. Bu dönemde mağara ve ağaç kovukları gibi yerler mesken olarak kullanılıyordu. Neolitik Çağ'da ise yerleşik hayata geçen insanlar tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlar. Barınma ihtiyaçlarını karşılamak için meskenlere ihtiyaç duymuşlardır. Ilıman kuşakta yer alan akarsu kenarlarındaki verimli topraklar ilk yerleşik hayatın görüldüğü alanlardır. Neolitik Çağ'da tarım yapılmaya başlanmış tarımla beraber üretim artışı, hızlı bir şekilde nüfusun da artmasını sağlamıştır. İlk yerleşmeler köylere dönüşmüştür. Köyler büyüyerek şehirleri ortaya çıkarmıştır.

Paragraftan yola çıkarak;

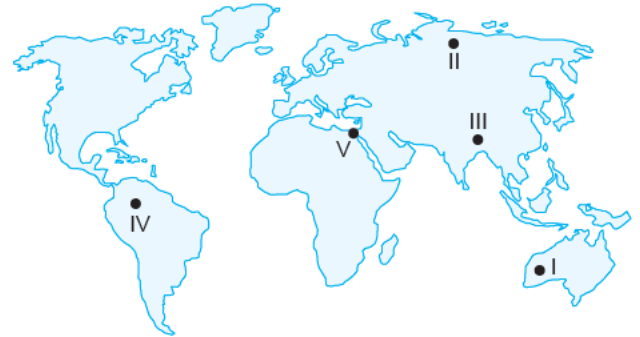
- I. İlk mesken yerleri doğal ortamlar olmuştur.
II. Paleolitik Çağ'da üretim yoktur.
III. Paleolitik Çağ'da yerleşik hayata geçilmiştir.
IV. Neolitik Çağ'da nüfus dağılımı düzenli olmuştur.
V. Nüfusun artmasının nedeni, tarımsal üretimde meydana gelen artıştır.

yukarıdaki yorumlardan hangileri yapılamaz?

- A) I ve II B) II ve III C) Yalnız V
D) IV ve V E) III ve IV

6 Yerleşme; insanların barındıkları, ekonomik ve sosyal faaliyetlerini sürdürdükleri yerleri ifade eder. İnsanlar, tarih boyunca sürdürdükleri faaliyetlere ve doğal çevreye bağlı çeşitli yerleşmeler kurmuştur.

Aşağıda haritada numaralarla gösterilmiş beş yöre ve bu yörelerden dördüne ait yerleşme özellikleri verilmiştir.

- ◆ Düşük sıcaklıktan dolayı yerleşmelerin seyrek olduğu yer
- ◆ İlk yerleşim alanlarından olan yer
- ◆ Kuraklıktan dolayı yerleşmelerin seyrek olduğu yer
- ◆ Engebeden dolayı yerleşmenin seyrek olduğu yer

Buna göre yukarıda kaç numarayla gösterilen yörenin yerleşme özelliği verilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1 Aşağıda bazı yerleşmelerle ilgili görseller verilmiştir.

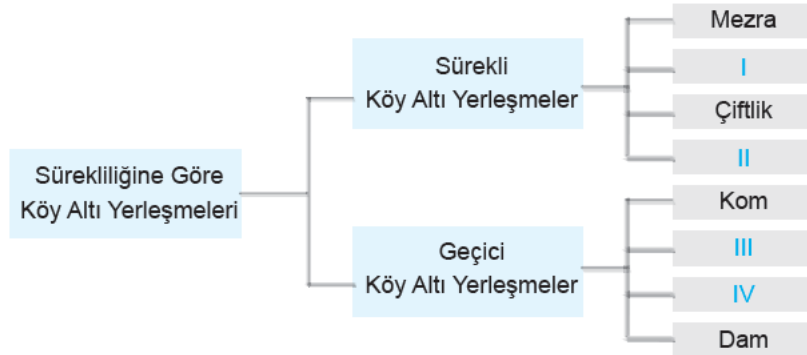

- I. İsveç ve Norveç gibi kar yağışının fazla olduğu ülkelerde bu tür yerleşmeler fazladır.
- II. Kurak ve yarı kurak bölgelerde yapı malzemesi olarak taş, ağaç yerine kerpiçe yaygın olarak rastlanır.
- III. Bölgede karstik araziler geniş yer tuttuğu için yerleşmelerde meskenlerin yapımında kireç taşı kullanılır.
- IV. Yıl boyunca sıcaklıkların yüksek olduğu yerlerde evlerin yapımında çok basit bazı malzemeler kullanılır.
- V. Yaylacılık faaliyetlerinin ve göçebe hayvancılığın yapıldığı yerlerde çadır yerleşmeleri yaygındır.

Görsellerdeki yerleşmelerle yukarıda bazı özellikleri verilen yerleşmeler eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2

Köy altı yerleşmeleri; köyden küçük, köy olmanın gerekli şartlarını taşımayan, idari olarak köye bağlı, tek ev ya da birkaç evden oluşan yerleşmelerdir.

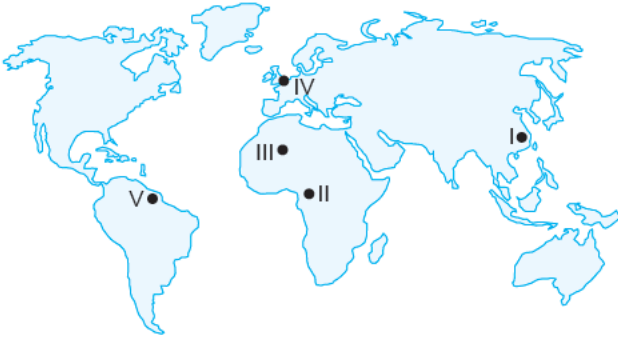
Aile içi anlaşmazlıklar, hazine arazilerinden faydalanma, hayvanlara yeni otlaklar bulma ve bağımsız yaşama isteğinden dolayı köy altı yerleşmeleri oluşmuştur.

Buna göre şemada numaralandırılarak gösterilen alanlara aşağıdakilerden hangileri yazılabilir?

	I	II	III	IV
A)	Yayla	Mahalle	Divan	Oba
B)	Mahalle	Divan	Yayla	Oba
C)	Oba	Divan	Mahalle	Yayla
D)	Divan	Yayla	Oba	Mahalle
E)	Mahalle	Oba	Divan	Yayla

- 3 İnsanların barınma ve ekonomik faaliyetlerini sürdürme amaçlı yaptıkları meskenler, yerleşme alanlarına göre farklılık göstermektedir. Kırsal yerleşmelerde mesken yapımında kullanılan malzeme çevredeki doğal ortam koşullarına göre ahşap, taş, toprak, vb. olabilmektedir. Ekonomik gelir seviyesi arttıkça kırsal yerleşmelerde betonarme meskenler yapılmaktadır. Meskenlerde kullanılan malzemenin belirlenmesinde; iklim, yer şekilleri, doğal ortamdan (taş, toprak, bitki örtüsü) kolay temin edilebilmesi etkilidir. Ahşap meskenlere genellikle ormanlık alanların çevresinde rastlanmaktadır. İnsanlar doğal çevrede taşların bulunduğu yerlerde yapı malzemesi olarak taşları kullanmıştır. Toprak meskenler kurak ve yarı kurak iklim alanlarında yaygındır.

Bu genellemeye göre haritada numaralandırılan alanların hangisinde meskenlerde ahşap kullanımının görülmesi beklenemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 4 Aşağıdaki görsellerde farklı iki yöreye ait meskenler gösterilmiştir.

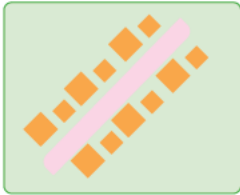
Görsellerden hareketle;

- I. Yörelere iklim özellikleri farklıdır.
II. Yörelere doğal çevre özellikleri farklıdır.
III. Yapılarda kullanılan yapı malzemeleri farklıdır.
IV. Yörelere jeolojik yapıları farklıdır.

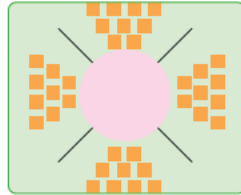
yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III
D) III ve IV E) Yalnız IV

- 5 Aşağıda doku ve şekillerine göre bazı yerleşme türleri verilmiştir.

a

b

c

d

- I. a yerleşme türü demir yolu, su kanalı veya akarsu vadisi gibi unsurların etrafında oluşur.
II. b yerleşme türü, engebenin az olduğu alanlarda yerleşme çekirdeklerinin bir meydan etrafında toplanmasıyla oluşur.
III. c yerleşme türünde su kaynakları yetersizdir.
IV. d yerleşme türünün olduğu yerlere hizmet götürme c yerleşme türüne göre daha masraflı olur.

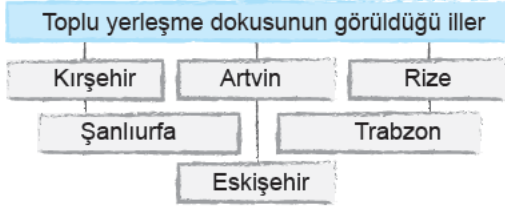
Buna göre yukarıda verilen yerleşme türleri için yapılan açıklamalardan hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I B) II ve III C) III ve IV D) Yalnız IV E) II ve IV

- 1 Aydın Öğretmen, Türkiye'de yerleşme konusunu işlerken "yer şekillerinin sade, su kaynaklarının az olduğu bölgelerde, evlerin mevcut su kaynaklarının etrafında toplanmalarıyla toplu yerleşme dokusu oluşmuştur" dedikten sonra öğrencilerinden toplu yerleşme dokusunun görüldüğü illerle ilgili bir kavram haritası hazırlamalarını istemiştir.

Öğrencilerden Canan aşağıdaki kavram haritasını hazırlamıştır.

Bu kavram haritasında Canan toplu yerleşme dokusunun görüldüğü illerden kaç tanesini yanlış yazmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

- 2 Çiftçi Recep Amca, "Bak evladım" diyor, köy kahvesinde bize ikram ettiği kendi mahsulü elmayı göstererek, "Bundan büyük mucize var mı? Bunu toprağa ekiyoruz. Hem siz doyuyorsunuz hem biz doyuyoruz. Toprakta rızığımızı temin ediyoruz. Dün vardık, bugün varız. Yarın var olacak mıyız, bilmiyoruz. O yüzden paylaşalım, buyurun elmamızın tadına bakın."Kapısını çaldığımız herkesin, bizi artık şehir hayatında görmediğimiz ve ne yazık ki göremeyeceğimiz bir incelik ve misafirperverlikle ağırladığı, bu köyde hayat filozofu olduğuna şahit olduğumuz Yenice Köyü'ndeyiz. Türkiye'nin meyve deposu! Bütün köy halkı meyve yetiştiriyor. Geçim kaynakları da, babalarından, dedelerinden de gördükleri bildikleri iş bu. Ama diyor Recep Amca "Köyümüzü şehir çekiyor, hızla küçülüyor. Arazileri işleyecek insan kalmadı, yakında bizde elmayı marketlerden alacağız galiba..."

Bu parçada verilen bilgilerden aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Köy insanların misafirperver ve sıcak kanlı olduklarına
B) İnsanların geçim kaynaklarının tarım olduğuna
C) Köyden göçe daha çok sosyal sorunların neden olduğuna
D) Yenice Köyü'nün yoğun bir şekilde göç verdiğine
E) Tarımın giderek azaldığına

3

HAKKARİ

Hakkari Türkiye'nin doğusunda yer alan bir şehirdir. Yüz ölçümü bakımından Türkiye'nin kırk yedinci büyük ilidir. 278.218 kişilik nüfusa sahiptir. Ovaları ve vadileri verimli olmasına rağmen iklimin sert ve arazinin verimli oluşu tarım alanlarını ve ulaşımı kısıtlamıştır.

KONYA

Konya Türkiye'nin yüz ölçümü bakımından en büyük ilidir. Nüfusu 2.277.017'dir. Ekonomisi tarıma ve özellikle buğday tarımına dayalıdır. Kara, hava ve demir yolu ulaşımı bakımından zengindir. Türkiye'nin en uzun kara yoluna sahiptir. Ayrıca genişleyen iş yerleri ile sanayi şehri halini almaktadır.

İSTANBUL

İstanbul Türkiye'nin en kalabalık ekonomik, tarihi ve sosyo-kültürel açıdan önemli bir şehridir. Nüfusu 15.840.900'dür. Sanayinin üçte biri, ithalatın üçte biri ve ihracatın üçte biri İstanbul'dan yapılmaktadır. Türkiye'nin en büyük 100 sanayi kuruluşunun 42'si ve en büyük 500 kuruluşun 250'si İstanbul'dadır. Ulaşım bakımından Türkiye'nin en zengin ilidir. Yurt içi ve yurt dışı ulaşımının merkezi durumdadır.

Buna göre yukarıdaki üç yerleşim bölgesi ile ilgili;

- I. ulaşım, III. ekonomi,
II. nüfus, IV. sosyal ilişkiler

özelliklerinden hangileri ile ilgili bilgi verildiği söylenemez?

- A) I ve II B) II ve IV C) I, II ve IV

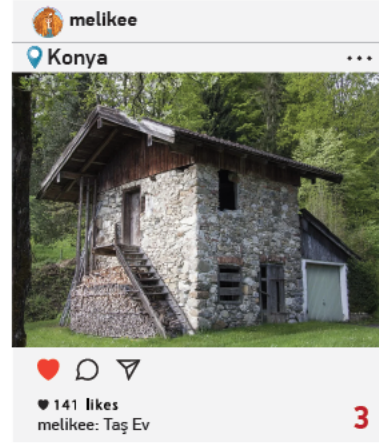
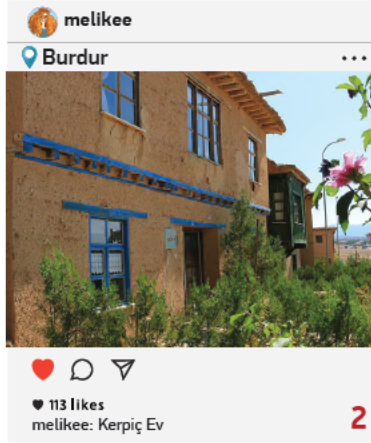
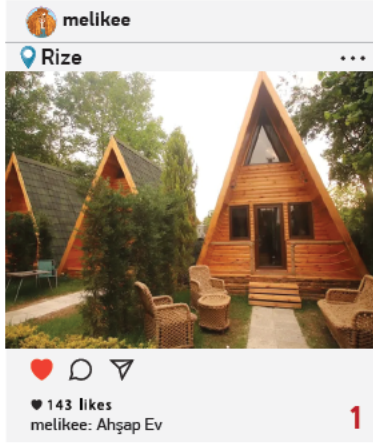
D) Yalnız IV

E) I, II, III ve IV

- 4 İnsanların ekonomik faaliyetlerini sürdürme ve barınma amacıyla yaptığı meskenler yerleşim alanlarına göre farklılık göstermektedir. Kırsal yerleşmelerde mesken yapımında kullanılan malzeme toprak, taş ve ahşap olabilmektedir.

Melike, okulların tatil olmasının ardından arkadaşlarıyla beraber tatil planı yapmıştır. Yaptıkları plana göre sırasıyla önce Rize, Burdur ve daha sonra Konya'ya gitmiş ve oralarda yaygın olan mesken tiplerinin fotoğraflarını çekip konum etiketiyle paylaşmıştır.

Buna göre Melike paylaştığı fotoğraflardan hangilerinin konumunu yanlış etiketlemiştir?

- A) Yalnız 1 B) 1 ve 2 C) Yalnız 2 D) 2 ve 3 E) 1, 2 ve 3

5 ve 6. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Çayönü'nde ilk yerleşim MÖ. 10.200 yıllarında olmuştur ve bölgede MÖ. 4200'lü yıllara kadar yaşanmıştır. 6000 yıl boyunca birbirinden farklı mimari tasarımlarda binalar bulunmuştur. Ergani bakır yataklarının dünyanın en eski maden ocakları olması nedeniyle Çayönü insanı, 2 bin yıl önce bakırı işleyerek alet yapmayı başarmıştır. 6 evreli bir gelişim gösteren ve 50 yapı katıyla temsil edilen Neolitik Dönem, dal ve kamışlardan yapılan basit yuvarlak kulübeden taş temelli kerpiç yapılara, avcı bir topluluktan çiftçiliğe dayalı bir geçiş sürecini bütün ayrıntıları ile tanıtmıştır. Büyük bir kült yapısı, dünyanın en eski mozaik döşemesi, içinde dikili taşların bulunduğu önemli bir yerleşim merkezidir. MÖ. 6 bin yıllarında ilk kez kilden çanak çömlek yapımı, tarım ve hayvancılığa dayalı gerçek köy yaşantısının "gelişkin köy evresi" olarak adlandırılabilir. Çayönü yerleşmesinde çıkan buluntular: Çakmak taşı, obsidyen, bazalt, doğal bakır, oraklar, kazıcı - delici aletler ve çeşitli süs eşyalarıdır. Çayönü yakınlarında çakmak taşı yatakları tespit edilmiş fakat Çayönü insanı kalitesiz çakmak taşı kullanmamıştır. Çayönü, Yakınoğlu'da en erken seramik kullanımı öncesi yerleşim merkezi olması açısından büyük önem taşır. Ayrıca Anadolu'da böyle bir yerleşim tespitinin yapılması o döneme ait çok büyük çapta mimariye ait kalıntılar olması da dünya kültür tarihi içinde çok önemli bir yerleşim olduğunu göstermektedir.

- 5 Buna göre Çayönü ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

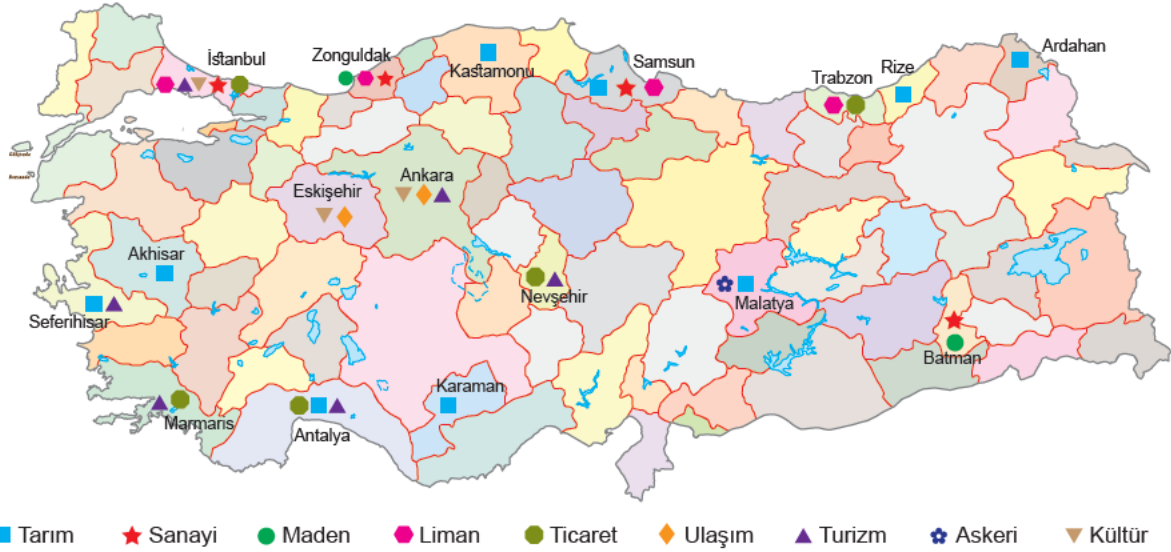
- A) Kültür tarihi açısından ayrı bir öneme sahiptir.
B) Avcı – toplayıcı toplulukların yerleşik hayata geçişinin yaşandığı bir bölgedir.
C) Tarım ve hayvancılığa dayalı köy hayatının yaşandığı yerleşim yeridir.
D) Dünya'da madencilik tarihine öncülük eden bir yerleşim yeridir.
E) **Çorum il sınırı içerisinde** yer alan en eski höyük yerleşmesidir.

- 6 Yukarıdaki metin değerlendirildiğinde Çayönü ile ilgili aşağıdaki süreçlerden hangisinin yaşandığı söylenemez?

- A) Yerleşik hayat
B) Hayvancılık faaliyetleri
C) Zirai faaliyetler
D) Madencilik
E) **Şehir yaşamı**

7 Aşağıdaki Türkiye haritasında bazı şehirlerin fonksiyonel özellikleri verilmiştir.

Buna göre;

- I. Liman şehirleri daha çok kıyı kesimlerde toplanmıştır.
- II. Batıdaki şehirlerin oluşmasında ve gelişmesinde genellikle birden fazla fonksiyon etkili olmuştur.
- III. Zonguldak'ın gelişmesinde etkili olan fonksiyon türlerinin hepsi Batman'ın gelişmesinde de etkili olmuştur.
- IV. Karasal iklimin hakim olduğu şehirlerin hepsinde tarım fonksiyonu etkili olmuştur.

yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşamaz?

- A) I, II ve III B) II ve III C) III ve IV D) I, II, III ve IV E) II, III ve IV

8 ÇATALHÖYÜK (KONYA)

Konya'nın Çumra ilçesi sınırları içerisinde. Yapılan kazılarda birbirinin üzerine kurulmuş on üç yapı katı ortaya çıkarılmıştır. Yapılarda yakın çevrede sağladıkları kerpiç, kamyış ve ağaç kullanılmıştır. Binalar arasında herhangi bir sokak bulunmaz.

GÖBEKLİTEPE (ŞANLIURFA)

Şanlıurfa'nın 20 km kuzeydoğusundadır. Dünya'nın ilk yerleşim yeridir. Tarihi MÖ 10. yüzyıla dayanır. Etrafında herhangi bir yerleşim yeri bulunmayan bir ibadet yeridir. Göbeklitepe'de dikdörtgen şeklinde iki büyük tapınak bulunur ve bu tapınak tarihin ilk dini yapısı olarak bilinmektedir.

ALACAHÖYÜK (ÇORUM)

Çorum ilinin Alaca ilçesi sınırları içerisinde. Höyük alanı Hititlerden kalma Eski Çağ yerleşkesidir. Bulunduğu alanın tarım faaliyetine uygun olması kuruluşundaki en önemli faktördür. Yapılan kazılarda Bakır Çağı'ndan Osmanlı'ya kadar ki dönemlere ait buluntular ortaya çıkarılmıştır.

Buna göre Anadolu ile ilgili;

- I. Farklı kültürlerin aynı dönemde yaşadığı bir medeniyet beşiği olmuştur.
- II. İnsanlık tarihine zirai, imar ve ekonomi gibi alanlarda katkı sağlamıştır.
- III. İlk inanç merkezine sahip olmuştur.
- IV. İlk yerleşim merkezlerine ev sahipliği yapmıştır.

yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) I, II ve IV E) II, III ve IV

9

Harita üzerinde verilen yerlerin yerleşmeye uygunluk durumu tabloda işaretlenmiştir.

	Yerler	Yerleşmeye Uygun	Yerleşmeye Uygun Değil
I.	Çatalca - Kocaeli Platosu	✓	
II.	Tuz Gölü Çevresi		✓
III.	Taşeli Platosu	✓	
IV.	Samsun Çevresi	✓	
V.	Yıldız Dağları	✓	

Buna göre yapılan işaretlemelerden hangilerinin yerleşmeye uygunluk durumu yanlış verilmiştir?

- A) I ve II B) II ve V C) III ve V D) I ve IV E) II ve III

- 10 Ekonomik faaliyetlerin büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu yerlerde nüfusun büyük bir kısmı kırsal kesimde yaşar. Kırsal kesimde yaşayan insanların en önemli etkinlikleri; toprağı sürme, tohum atma, fide dikme, hasat ve hayvanları otlatma şeklindedir. İnsanların sosyal ve kültürel hayatları da bu etkinliklere bağlı olarak şekillenir. Örneğin; hava koşulları, tarımsal üretimi doğrudan etkilediği için insanların günlük konuşmalarında önemli yer tutar. Kırsal kesimde yaşayan insanların, buldukları yerleşmenin eksikliklerini gidermek için gönüllü veya zorunlu olarak gerçekleştirdiği imece usulü sosyal hayatlarının bir parçasıdır. Bu durumun örnekleri ülkemizde olduğu gibi tüm dünya ülkelerinin kırsal yerleşmelerinde de görülmektedir. Tarımsal faaliyetlerin yapıldığı yerleşmelerde gerçekleştirilen sosyal ve kültürel faaliyetlerden biri de tarım festivalleridir. Tarım turizmi olarak da bilinen bu festivaller sayesinde tarımsal kaynakların sürdürülebilirliği; üretilen ürünlerin tanıtımı ile de kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan gelişimi sağlanmaktadır.

Bu parçada verilen bilgilerden yararlanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Kırsal kesimde yaşayan insanların sosyal ve kültürel hayatlarının yaptıkları etkinliklere bağlı olarak şekillendiği
B) Kırsal yerleşmelerdeki bazı uygulamaların ülkemizde olduğu gibi tüm dünya ülkelerinin kırsal yerleşmelerinde de görüldüğü
C) Tarım turizmi olarak da bilinen tarım festivallerinin yerel halkın ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan gelişimini sağladığı
D) Tarımsal faaliyetlerin yapıldığı yerleşmelerde gerçekleştirilen sosyal ve kültürel faaliyetlerin tarım festivalleri ile sınırlı olduğu
E) Ekonomik faaliyetin büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu yerlerde nüfusun büyük bir bölümünün kırsal kesimde yaşadığı

11 Göbeklitepe, Şanlıurfa ilinde bulunan Dünya'nın bilinen en eski ibadet merkezidir.

G
Ö
B
E
K
L
İ
T
E
P
E

Ş
A
N
L
I
U
R
F
A

Merkezi Dikili Taşlar

En büyük çember olan D çemberinin ortasındaki büyük iki T taşın üzerine kollar ve eller çizildiği için bütün T taşlar insan biçimli olarak değerlendiriliyor.

T Taşlar Üzerindeki Figürler

Göbeklitepe'deki dikili T taşların çoğunda kabartma hayvan resimleri yer alıyor. Kuş, sürüngen, tilki ve yaban domuzu en çok resmedilmiş türler. T taşlarda hayvan kabartmalarının yanı sıra H şekli, hilal, halka motifleri ve zıtlık ifade eden çizgiler gibi soyut semboller vardır.

Çemberimsi Anıtsal Yapılar

Göbeklitepe'deki çemberimsi anıtsal yapılar keşfedilme sırasına göre A - B - C - D - E - F - G - H şeklinde isimlendirilmiş. Çemberimsi yapıyı taş örgü duvarlar oluşturuyor.

Görselde verilen bilgilerden hareketle Göbeklitepe ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Dünya'nın en eski dini mekânıdır.
- B) O dönemde yaşamış olan insanların sanatları hakkında bilgi vermektedir.
- C) T şeklindeki dikili taşlar insan biçimli birer anıtsal heykeldir.
- D) Göbeklitepe erkek avcılarının barınağı olarak da kullanılmıştır.
- E) Taşlar üzerinde bazı hayvan resimleri ve soyut semboller bulunmaktadır.

12

Köy, ilçe merkezindeki kaymakama bağlı seçimle iş başına gelen muhtar tarafından yönetilir. Köyün sınırları içinde birden fazla muhtarın bulunduğu yerleşme merkez, diğer yerleşmeler köy merkezine bağlı mahalle olarak kabul edilir.

İl yönetiminin altında yer alan ilçeler kaymakamlar tarafından yönetilir. İlçelerin sınırları kendisine bağlı köy, kasaba gibi yerleşmeleri kapsayan mülki idari alandır. İlçelerin sınırları içinde belediye yönetimi de görev yapar.

Verilen bilgilere göre;

- I. ilçelerin köylere göre daha geniş alanı kapsadığı,
- II. köylerde halkın yönetimde etkili olduğu,
- III. muhtarın valiye bağlı olduğu

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve III

- D) I, II ve III E) Yalnız I

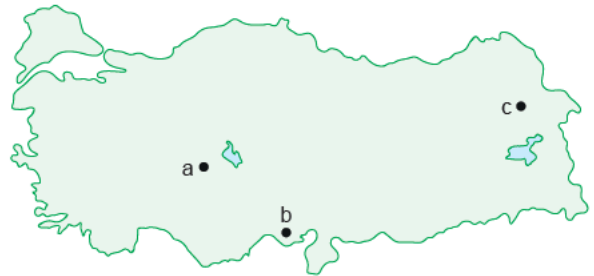
13 Bir coğrafya öğretmeni öğrencilerine, beşeri coğrafyanın farklı alt dallarına yönelik araştırma ödevi vermiş ve onları gruplara ayırmıştır.

- ◆ I. Grup: Türkiye'de kara yollarının gelişim süreci ile internet ve sosyal medyanın ürün tanıtımına etkileri konusunu incelemiştir.
- ◆ II. Grup: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sınır sorunları ve coğrafi koşulların bu duruma etkilerini incelemiştir.
- ◆ III. Grup: Marmara Bölgesi'nde sanayi faaliyetleri ve sanayi kollarının bölge içindeki dağılışı konusu ele alınmıştır.
- ◆ IV. Grup: Antalya ve çevresindeki gezi alanları ve bölge gelişimine olan etkileri incelenmiştir.

Buna göre verilen öğrenci grupları aşağıdakilerden hangisine yönelik bir çalışma yapmamıştır?

- A) Turizm
B) Ulaşım
C) Eğitim
D) Sanayi
E) Siyasi

14

- I. İklim şartlarından dolayı yerleşmelerin seyrek olduğu yöre
- II. Yağış miktarının az, kuraklığın şiddetli olmasından dolayı yerleşmelerin seyrek olduğu yöre
- III. İklim şartlarının elverişli ve verimli topraklarından dolayı yoğun nüfuslu yöre

Verilen yöreler harita üzerinde numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangilerine aittir?

	I	II	III
A)	a	b	c
B)	b	c	a
C)	c	b	a
D)	c	a	b
E)	a	c	b

- 1 2004 yılında çıkarılan kanunla nüfusu 750.000'den fazla olan iller büyükşehir kabul edilmiştir. Büyükşehir yapılanmasıyla hizmetlerin ülke geneline daha planlı ve verimli bir şekilde sunulması planlanmıştır.

Aşağıdaki Türkiye haritasında yıllara göre büyükşehir belediyesi olan bazı şehirlerimiz verilmiştir.

Buna göre;

- I. Bazı şehirlerin büyükşehir olma tarihleri aynıdır.
- II. Ankara, İstanbul ve İzmir'in büyükşehir olma tarihi Konya'dan daha erkendir.
- III. Van'ın büyükşehir olma tarihi Trabzon'dan daha geç olmuştur.

yukarıdakilerden hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) Yalnız I E) I, II ve III

- 2 24 Nisan 1924 tarihli anayasaya göre ülkemiz yönetimine yeni bir düzenleme getirilmiştir. Devletin kamu hizmetlerini her yere götürebilmesi vatandaşların iş veya işlemlerini daha hızlı ve düzenli yapabilmesi amacıyla bazı idari fonksiyonlara sahip birimler oluşturulmuştur. Türkiye; il (vilayet), ilçe (kaza), bucak (nahiye) ve köy yönetim birimlerine ayrılmıştır. Ancak daha sonra bucak yönetimleri kaldırılmıştır. Günümüzde mevcut tüm il ve ilçeler merkezi yönetimin taşra teşkilatını oluşturmaktadır.

Türkiye'nin mülki idare bölümleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türkiye'de yönetim sistemi içerisindeki en büyük idari birim illerdir.
- B) İl yönetiminin bir alt kademesinde bulunan ilçelerde genel idarenin başında kaymakam bulunur.
- C) Köyler; cami, okul, otlak gibi alanların bulunduğu nüfusu 2000'nin altında olan küçük idari birimlerdir.
- D) En küçük yerel yönetim biriminin başında seçimle görev alan muhtar bulunur.
- E) İlçelerde genel idarenin başında vali bulunmaktadır.

ÇATALHÖYÜK

Evlerin girişinin damdan merdivenle olması saldırılara karşı savunma kolaylığı sağlarken aynı zamanda baca olarak da kullanılmaktaydı.

Gıda maddesi, iplik, kumaş, deri ve mühürlerin kurutulduğu bölümdür.

Evdeki ana bölüm olan büyük oda. Yüksek olan bölümler sedir alanlarıdır. Tuğla fırınlama, tahıl öğütme, yemek hazırlama ve gıda depolamak için çömlekler de bu bölümde bulunur.

Sedirlerin altına ölümlerin kemikleri gömülmüştür.

Buğday ve arpa yetiştirilen bölüm buğday ve arpanın ekili olmadığı zaman koyun ve keçi ahırını kullanılmaktadır.

Buna göre Çatalhöyük yerleşim alanı ile ilgili;

- I. İkel savunma sistemi gerçekleştirilmiştir.
- II. Ekonomi daha çok tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.
- III. Din ve sosyal hayat iç içedir.
- IV. Anadolu'da ilk dini yerleşim topluluğuna örnektir.

yukarıdakilerden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) Yalnız III **D) I, II ve III** E) I, II, III ve IV

4

TÜRKİYE'DE TARİH ÖNCESİ YERLEŞMELER

Türkiye'de 1000 kadar höyük yerleşmesi tespit edilmiştir. Höyük yerleşmeleri Konya Ovası çevresinde ve Suriye sınırına yakın yerlerde daha fazla görülür. Tarımın yaygınlaşması ile birlikte Anadolu'nun hemen her yerinde yerleşmeler kurulmuştur. Günümüzden 5000 - 7000 yıl öncesinde (Kalkolitik Dönem) Mersin yakınlarında Yumuktepe, İzmir'de Bayraklı, Çanakkale'de Truva, İstanbul yakınlarında Fikirtepe, Çorum yakınlarında Göllücek, Samsun yakınlarında İkiztepe yerleşmeleri Anadolu'nun tamamen yerleşmeye açıldığını kanıtlamaktadır. Tunç ve Demir Çağı'nda Anadolu'da yerleşmeler büyümüş, ticaret gelişmeye başlamış, idareci sınıf ortaya çıkmış ve yerleşmeler şehirlere dönüşmeye başlamıştır.

Yukarıda verilen parçadan çıkarılabilecek yargıların başına "✓" çıkarılamayacak yargıların başına ise "X" işareti bırakılacaktır.

- I. (...) Anadolu'nun çoğu yerinde tarımsal faaliyetlere bağlı olarak yerleşmeler kurulmuştur.
- II. (...) Tarih öncesi yerleşim yerleri genellikle su kaynaklarına yakın yerlerde kurulmuştur.
- III. (...) Höyük yerleşmeleri daha çok İç Anadolu'da ve Güneydoğu Anadolu'da yoğunlaşmıştır.
- IV. (...) Anadolu'daki yerleşmeler zamanla büyümüştür.

Buna göre yukarıdaki numaralı alanlardan hangilerine "✓" işareti konulur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III **D) I, III ve IV** E) I, II, III ve IV

5 Türkiye'de yerleşmelerin kuruluşunda genel olarak "Su kaynakları ve sıcaklık etkili olmuştur." ifadesini kullanan bir kişi bu görüşe kanıt olarak aşağıdaki örneklerden hangisini vermiş olamaz?

- A) Tuz Gölü ve çevresinde yerleşmelerin seyrek olması
- B) Türkiye'de yüksek kesimlerde yağışların az olması
- C) **Muğla ve Hakkari'de yerleşme olanaklarının kısıtlı olması**
- D) Marmara Denizi kıyılarının yerleşme için elverişli olması
- E) Eskişehir ve Amasya gibi şehirlerde akarsuların kenarlarında yerleşmelerin yoğun olması

6

Yayla, genellikle ilkbahar ve yaz mevsimlerinde yüksek kesimlerdeki gür ot topluluklarından hayvancılık faaliyetlerinden yararlanmak amacıyla oluşturulan geçici yerleşmelerdir. Ülkemizde köy altı yerleşmelerin en yaygın olanıdır. Yayılacılık faaliyetleri açısından Toroslar ve Kuzey Anadolu dağları ayrı bir öneme sahiptir.

Mezra, genellikle ekip biçme ve hayvancılık yapılan, bir veya birkaç aileye ait olan sürekli yerleşmelerdir. Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu'da yaygındır.

Oba, göçebe yaşayan ailelerin hayvancılık yapmak amacıyla oluşturduğu geçici yerleşmelerdir. Genellikle çadırlardan oluşan bu yerleşmelerin sayıları giderek azalmaktadır. Orta Karadeniz'in güneyinde ve Toros Dağları'nın bazı kesimlerinde yaygındır.

Yukarıdaki bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Türkiye'de hayvancılığa dayalı faaliyetler daha çok kıyı kesimlerde yapılmaktadır.
- B) Ekonomik faaliyetler insanların geçici ve kalıcı yerleşim alanları oluşturmalarında etkili olmuştur.
- C) Geçim kaynakları insanların yaşam biçimini etkilemiştir.
- D) Hayvancılık faaliyetleri farklı yaşam biçimlerini ortaya çıkarmıştır.
- E) Bazı köy altı yerleşmelerinin önemi giderek azalmaktadır.

7

Aşağıdaki harita üzerinde kurulması planlanan bir yerleşim bölgesi için 5 farklı ilin konumu gösterilmiştir.

Yerleşmenin kurulacağı yerin sahip olması gereken özellikler aşağıda verilmiştir.

- ◆ Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen bir iklime sahip olmalı
- ◆ Verimli tarım topraklarına sahip olmalı
- ◆ Demir yolu, kara yolu, hava yolu ve deniz yolu açısından elverişli bir konuma sahip olmalı
- ◆ Yer şekilleri bakımından elverişli olmalı

Bu özelliklere sahip olan şehir, haritada gösterilenlerden hangisidir?

- A) Kırklareli
- B) İzmir
- C) Gaziantep
- D) Artvin
- E) Samsun

1

- ◆ Yer şekillerine göre bölgeler; dağlık, düzlük ve ovalık olabilir.
- ◆ Sıcaklık ve yağış gibi iklim elemanları esas alınarak belirlenmiş olan doğal bölgeler iklim bölgeleri içerisinde yer alır.
- ◆ Amazon Havzası, Missisipi Havzası ve Tuz Gölü Havzası hidrografik bölgelere örnektir.
- ◆ Orman, maki, bozkır, savan ve tundra bitki örtüsüne göre oluşan bölgeleri kapsar.
- ◆ Deprem, heyelan, kasırga, çığ, sel ve taşkın gibi doğal afetlerin yaygın olarak görüldüğü yerler doğal afet bölgelerini oluşturur.

Verilen bilgilerden hareketle;

- I. Bölgelerde meydana gelen doğal faktörlerin nedenleri aynıdır.
- II. Yeryüzü sahip olduğu özellikler itibarıyla farklı doğal unsurları kendi içerisinde bulundurur.
- III. Bölgeler aynı doğal özelliklere sahiptir.

Yukarıdakilerden hangileri söylenemez?

- A) Yalnız I B) I ve III C) Yalnız II
D) II ve III E) Yalnız III

2

Aşağıdaki tabloda farklı kişilerin buldukları bölgelere ait bazı bilgiler aktarılmıştır.

Fatih: Bulduğumuz bölge sıcak su kaynakları bakımından zengindir. Deprem bu bölgede çok sık yaşanır.

Seval: Yaşadığım bölgede günlük sıcaklık farkı çok fazla ve doğal bitki örtüsü, bünyesinde suyu depolayabilen türlerden oluşuyordu.

Yunus: Benim yaşadığım bölgede Akdeniz iklimi görülür. Kış ayları oldukça ılık geçer ve doğal bitki örtüsü makidir.

Nesrin: Toprak sınıflandırmasında bizim bulduğumuz bölge kırmızı renkli topraklar kategorisindeydi. Buradaki topraklarda kireç oranı yüksektir.

Buna göre kişilerin vermiş olduğu bilgiler içerisinde aşağıdaki bölgelerden hangisine yönelik bir açıklama yapılmamıştır?

- A) Çöl bölgesi B) Terra – Rossa bölgesi
C) Fay bölgesi D) Çalı bölgesi
E) Tarım bölgesi

3 ve 4. soruları aşağıdaki metinlere göre cevaplayınız.

A METNİ

“Bulduğumuz bölgede tahıl tarımı yoğun bir şekilde yapılmaktadır. Yıllık yağış miktarının yetersiz olması bölgemizde doğal bitki örtüsünün otlardan oluşmasına neden olmuştur. İlkbahar yağışlarının büyük bir kısmı konveksiyonel olarak gerçekleşmektedir.”

B METNİ

Dünya, doğal ve beşerî özellikleri bakımından birbirinden farklı alanlardan meydana gelmiştir. Bir alanın başka bir alandan ayrılabilmesi için kendine has bazı özelliklere sahip olması gerekir. Bu alanlara bölge denir. Bu özelliklerin değişmesi bölge sınırlarının değişmesine neden olur.

3

A metninde bir bölgenin genel nitelikleri ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

Buna göre özellikleri verilen bölge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karasal iklim bölgesi
B) Çayır bitki örtüsü bölgesi
C) Akdeniz iklim bölgesi
D) Tayga ormanları bölgesi
E) Maki bitki bölgesi

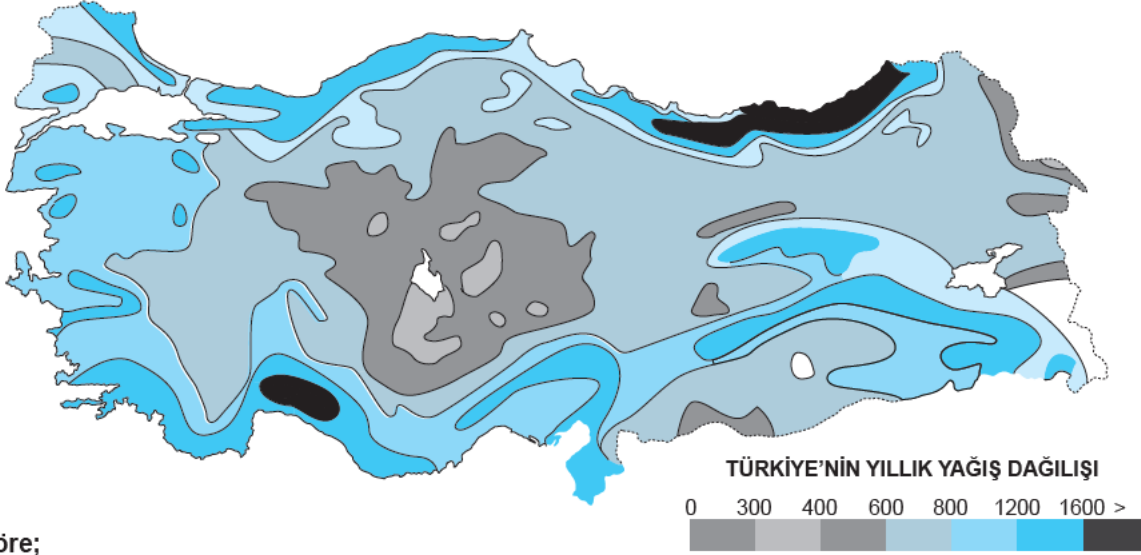
4

B metnine göre aşağıdaki bölgelerden hangisi beşerî bölgeler içerisinde yer alır?

- A) Dağlık bölge B) Maki bölgesi
C) Kurak bölge D) Turizm bölgesi
E) Akdeniz iklim bölgesi

5 Aşağıda Türkiye'nin yağış bölgelerini gösteren harita verilmiştir.

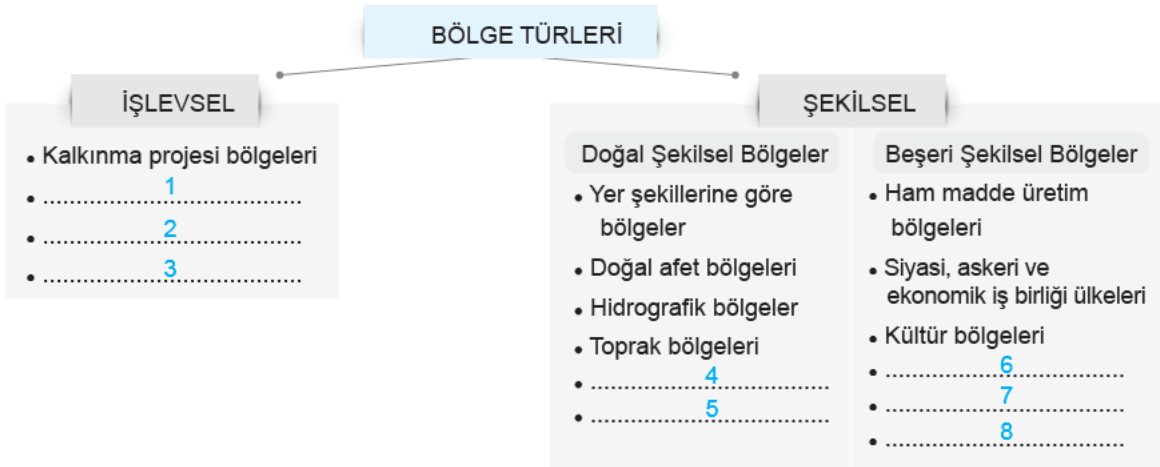
Buna göre;

- I. Doğu Karadeniz en çok yağış alan bölgede yer alır.
- II. Kıyı bölgelerden iç bölgelere doğru ortalama yağış miktarı artar.
- III. Antalya ve Muğla az yağış alan bölgede yer alır.

yukarıdakilerden hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III E) I ve III

6 Yeryüzünün beşeri ve doğal unsurlar bakımından kendi içinde benzerlik gösteren parçalarına bölge denir. Yeryüzünde farklı amaçlarla ve ölçütlerle çok çeşitli bölge türleri oluşturulmuştur. Bölge türleri işlevsel ve şekilsel bölgeler olmak üzere ikiye ayrılır.

9. sınıf öğrencisi Begüm yukarıdaki şemada numaralandırılmış yerlere aşağıdaki bölgeleri yazmıştır.

1 → İstatistik bölgeler	4 → Sanayi bölgeleri	7 → Bitki bölgeleri
2 → Yönetim bölgeleri	5 → Nüfus bölgeleri	8 → Yerleşme bölgeleri
3 → Hizmet bölgeleri	6 → İklim bölgeleri	

Buna göre Begüm numaralı yerlerden hangilerinde yanlışlık yapmıştır?

- A) 1, 2, 3 B) 3, 4, 5 C) 5, 7, 8 D) 6, 7, 8 E) 4, 5, 6, 7

Bölgelerin Ayırt Edilmesinde Kullanılan Ölçütler

7

Yukarıdaki harita üzerinde gösterilen işaretli alanlarda değişik ölçütlere göre coğrafi bölgeler belirlenmek istenmektedir.

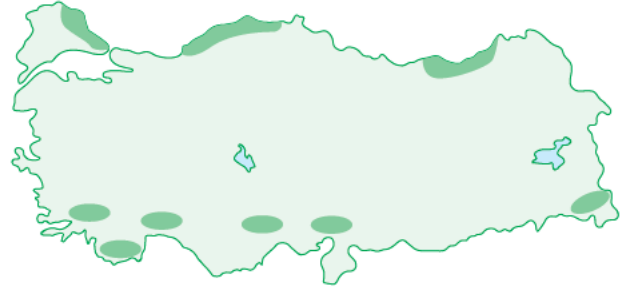
Buna göre;

- I. Dağlık bölge
II. Aktif volkanlar bölgesi
III. Deprem bölgesi
IV. Muson iklim bölgesi

yukarıdaki sınıflandırmalardan hangilerinin bütün alanlar için geçerli olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

8

Yukarıdaki haritada taranarak gösterilen yerler bir bölge kavramı içerisinde tanımlanmak istenmektedir.

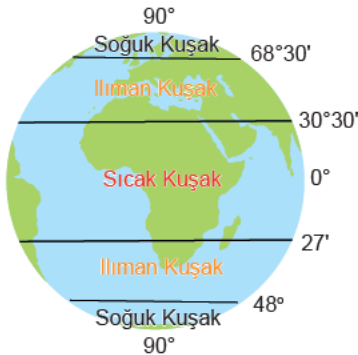
Buna göre tanımlanacak bölge;

- I. Fındık tarımı
II. Volkanik alanlar
III. Fazla yağışlı alanlar
IV. Sık nüfuslu
V. Ovalık ve platoluk

yukarıdaki hangi bölge sınıflandırması içerisinde yer alır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

- 9 Yeryüzü sıcaklık bakımından farklı özellikteki bölgelerden oluşur. Bazı yerlerde kısa mesafelerde önemli sıcaklık değişimleri yaşanmaktadır. Ancak yeryüzü sıcaklık bakımından 3 ana bölgeye ayrılabilir. Genel sıcaklık bölgelerinin dağılışında sınırların belirlenmesinde en önemli etken kara ve denizlerin dağılışıdır.

Yukarıdaki genel sıcaklık bölgelerine bakılarak;

- I. Sıcak kuşak Kuzey Yarım Küre'de daha geniş alan kaplar.
II. Kuzey ve Güney Yarım Küre'de kara ve denizlerin dağılış oranları farklıdır.
III. Güney Yarım Küre'de ılıman kuşak, Kuzey Yarım Küre'den daha az yer kaplar.
IV. Kuzey Yarım Küre'de sıcak bölge daha çok yer kapladığından Güneş ışınlarını daha büyük açı ile alır.
V. Soğuk bölge, Güney Yarım Küre'de daha geniş yer kaplamaktadır.

yorumlarından hangilerine ulaşamaz?

- A) I ve III
B) Yalnız II
C) III ve IV
D) Yalnız IV
E) IV ve V

- 10 Yeryüzünün doğal ve beşeri unsurlar bakımından kendi içinde benzerlik gösteren parçalarına bölge adı verilir. Yeryüzünde farklı ölçütler ve amaçlarla çok çeşitli bölge türleri oluşturulabilmektedir. Bölge türleri genel olarak şekilsel bölgeler ve işlevsel bölgeler olmak üzere ikiye ayrılır.

	Bölge Türü	Doğal Unsur	Beşeri Unsur
I	Yoğun Nüfuslu Bölgeler	✓	
II	Ekvatorial Yağmur Ormanları Bölgesi	✓	
III	Mississippi Nehri Havzası		✓
IV	Türk Kültür Bölgesi	✓	
V	Türkiye İstatistik Bölgesi		✓

Verilen eşleştirmelerden hangileri doğru eşleştirilmiştir?

- A) I ve II B) II ve V C) I ve III D) IV ve V E) II ve III

- 11 Ercan Öğretmen öğrencileriyle birlikte ders kitabında yer alan aşağıdaki etkinliği yapacaktır. Etkinliğe göre haritada verilen taralı alanın hangi bölgelere dahil olduğu belirlenerek noktalı alana yazılmalıdır.

- 1 Petrol üretim bölgesi
- 2 Kurak bölgeler
- 3 Sönmüş volkan bölgesi
- 4 Delta bölgesi
- 5 Erozyon bölgesi
- 6 Toplu yerleşim bölgeleri
- 7 Çiğ bölgesi
- 8 Orman bölgesi
- 9 Plato bölgesi
- 10 Pamuk tarımı bölgesi

Öğrencilerin bölge hakkında verdikleri bilgilerle taralı alanın dahil olduğu bölgeler belirlenmeye çalışılmıştır.

Ahmet: Taralı alan engebenin az olduğu bir yerdir.

Nehir: Taralı alan yağışın az, sıcaklığın fazla olduğu bir yerdir.

Şeyda: Volkanik dağ olan Karacadağ bu alanda yer alır.

Ali: Taralı alanın GAP Projesi ile sulama olanakları gelişmiştir.

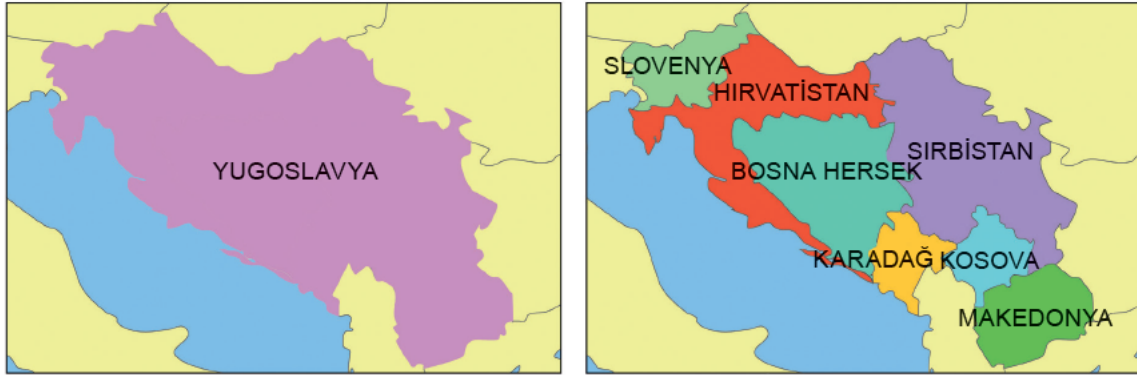
Nida: Taralı alanın kıyıda bir sınırı bulunmamaktadır.

Buna göre verilen bilgilerden yola çıkarak aşağıdaki bölgelerden hangisi noktalı alana yazılamaz?

- A) Toplu yerleşim bölgesi B) Erozyon bölgesi C) Çiğ bölgesi
D) Pamuk tarımı bölgesi E) Sönmüş volkan bölgesi

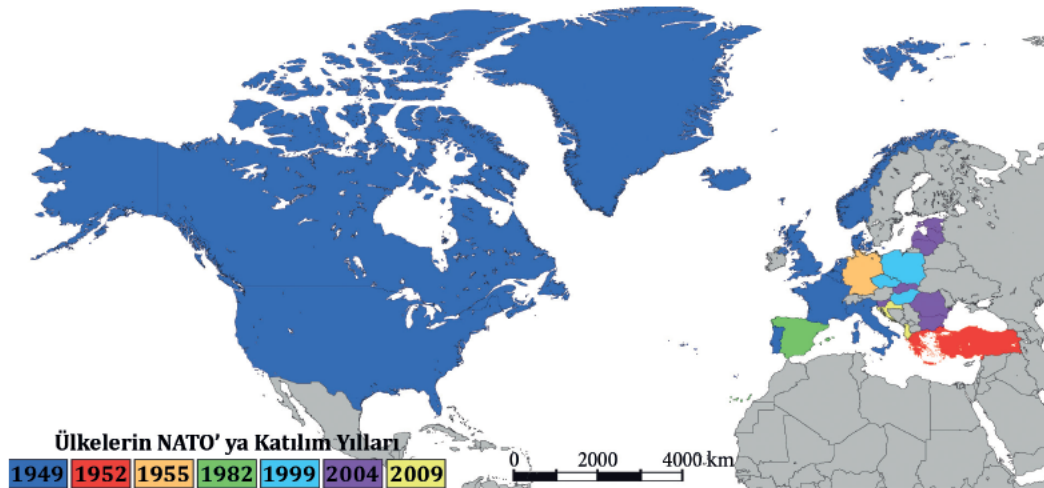

- 1 Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti Josip Broz Tito'nun ölümünden sonra artan etnik çekişmeler, ekonomik bunalım ve Doğu Avrupa'da yaşanan değişiklikler sonucunda 1980'lerin sonlarından 2000'li yıllara kadar yaklaşık 20 yıl süren kanlı bir süreç sonunda yedi ayrı egemen ülkeye bölünmüştür.

Buna göre Yugoslavya Federal Cumhuriyeti ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- A) Siyasi bölünmüşlük yaşamıştır.
 B) Topraklarında farklı birçok devletler kurulmuştur.
 C) Coğrafi açıdan beşeri şekilsel bir bölünme yaşamıştır.
 D) Toprak bütünlüğünün bozulmasında siyasi ve askeri etkenler etkili olmuştur.
 E) Topraklarında kurulan yeni devletler işlevsel olarak ekonomik bir örgütlenmenin üyeleridir.
- 2 Şekilsel ve işlevsel kriterlere göre oluşturulan bölgelerin sınırları zamanla değişebilir. Ancak bu değişim doğal kriterlere göre oluşturulmuş işlevsel bölgelerde güç olurken beşeri kriterlere göre oluşturulmuş şekilsel bölgelerde daha kolaydır. Aşağıda 1949 yılında kurulmuş olan NATO'ya sonradan eklenen üye ülkeler ile birlikte sınırların zaman içinde değişimini gösteren harita verilmiştir.

Buna göre;

- I. NATO'ya üye ülkeler, buldukları kıtaların beşeri faaliyetlere göre şekillenmesinde etkili olmuştur.
 II. Beşeri şekillenme zaman içinde değişime yol açmıştır.
 III. Beşeri şekillenme beraberinde doğal şekillenmeyi de getirmiştir.

yukarıdaki yorumlardan hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III E) I ve III

- 3 Avrupa Birliği kurulduğunda 6 üyesi bulunuyordu. 1973 yılında 9 üyesi olan birliğin üye sayısı 1994 yılında 12'ye, 2020 yılında ise 27'ye yükselmiştir.

1957 yılında Avrupa Birliği

2020 yılında Avrupa Birliği

Yukarıda verilen bilgilere göre bölge sınırları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bölge sınırları zamanla çakışabilir.
B) Bölge sınırları zamanla değişebilir.
C) Bölgeler zamanla işlevini yitirebilir.
D) Bölge sınırları zamanla ortadan kalkabilir.
E) Siyasi bölge sınırları ile doğal bölge sınırları kesin hatlarla ayrılabilir.

4

- 1 Doğal ya da beşeri bölge sınırları zaman içerisinde değişebilir.
- 2 Zaman içerisinde bazı bölgeler ortadan kaybolabilirken yeni bölgeler de oluşabilir.
- 3 Farklı ülkeler bir araya gelerek yeni bir siyasi birliktelik oluşturabilirler.
- 4 Bazı doğal bölgelerin sınırlarının değişmesi diğer bölgelere göre oldukça yavaştır.

Yukarıda bölge sınırları ile ilgili bazı açıklamalar verilmiştir.

- I. Herhangi bir yerdeki ormanların tahrip edilerek tarım alanına dönüştürülmesiyle o yer ormanlık bölgelerden çıkarak tarım bölgesi hâline dönüşebilir.
II. 1992 yılında Türkiye'nin öncülüğünde; Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Rusya ve Yunanistan'ın katılımıyla KEİ kurulmuştur.
III. Ormanlık bir alan zaman içerisinde daralabilir.
IV. Dünya'nın iklim bölgelerinin değişmesi uzun bir zaman diliminde gerçekleşebilir.

Verilen açıklamalar ile yukarıdaki örneklerin doğru eşleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1-III, 2-I, 3-IV, 4-II
B) 1-I, 2-II, 3-III, 4-IV
C) 1-III, 2-I, 3-II, 4-IV
D) 1-IV, 2-III, 3-I, 4-II
E) 1-II, 2-VI, 3-I, 4-III

1

1. Türkiye, Yunanistan, İtalya, Fransa, Portekiz, Güney Afrika Cumhuriyeti, Şili

2. Tanzanya, Ruanda, Uganda, Kenya, Güney Sudan, Etiyopya, Mısır

3. Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Moldova, Rusya, Ukrayna, Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan, Arnavutluk, Romanya, Gürcistan

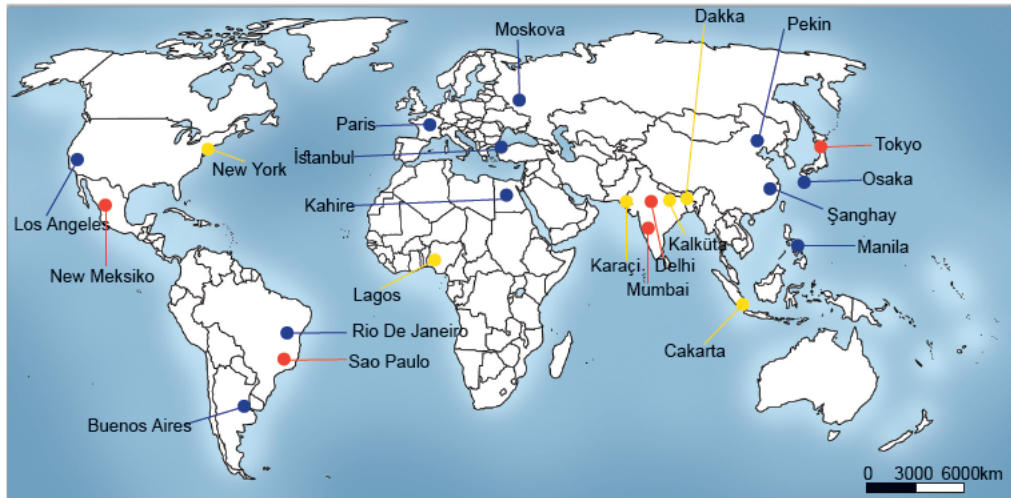
4. Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar, Irak, İran, Birleşik Arap Emirlikleri

Verilen ülkelerin yer aldığı bölgeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	1	2	3	4
A)	Akdeniz İklim Bölgesi	Tayga Bitki Örtüsü Bölgesi	Himalaya Dağlık Bölgesi	Büyük Sahra Seyrek Nüfus Bölgesi
B)	Orta Doğu Petrol Üretim Bölgesi	Nil Havzası Bölgesi	Akdeniz İklim Bölgesi	Himalaya Dağlık Bölgesi
C)	Himalaya Dağlık Bölgesi	Karadeniz Ekonomik İş Birliği Bölgesi	Orta Doğu Petrol Üretim Bölgesi	Büyük Sahra Seyrek Nüfus Bölgesi
D)	Tayga Bitki Örtüsü Bölgesi	Nil Havzası Bölgesi	Himalaya Dağlık Bölgesi	Orta Doğu Petrol Üretim Bölgesi
E)	Akdeniz İklim Bölgesi	Nil Havzası Bölgesi	Karadeniz Ekonomik İş Birliği Bölgesi	Orta Doğu Petrol Üretim Bölgesi

2 Yerleşmeler kırsal – kentsel, dağınık – toplu ve fonksiyonuna göre farklı bölgelere ayrılabilir. Örneğin; dünya genelinde nüfusu 10 milyondan fazla olan şehirler yerleşim bölgelerine örnek verilebilir.

Aşağıdaki haritada dünya genelinde nüfusu 10 milyondan fazla olan şehirlerin dağılışı verilmiştir.

Buna göre;

- I. Avustralya Kıtası'nda nüfusu 10 milyondan fazla olan şehir bulunmamaktadır.
- II. Nüfusu 10 milyondan fazla olan şehirler daha çok ABD Kıtası'nda toplanmıştır.
- III. Güney Afrika Kıtası'nda nüfusu 10 milyondan fazla olan şehir sayısı Kuzey Afrika'dan fazladır.
- IV. Nüfusu 10 milyondan fazla olan şehirler daha çok karasal iklimin hakim olduğu alanlarda yer alır.

yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) II, III ve IV E) I ve IV

3

Yukarıdaki Dünya haritasında verilen ülkelerin aşağıdaki tabloda hangi bölgelerde yer aldıkları karşılına işaretlenmiştir.

	Avrupa Birliği Bölgesi	Seyrek Nüfuslu Bölge	Akdeniz İklim Bölgesi	Petrol Çıkarım Bölgesi	Tayga Bitki Örtüsü Bölgesi	Fırat Havzası Bölgesi
Türkiye	☐	☐	☒	☐	☐	☒
Suudi Arabistan	☐	☒	☐	☒	☐	☐
İsveç	☒	☒	☐	☐	☒	☐
Azerbaycan	☐	☐	☐	☒	☐	☐
İtalya	☐	☒	☐	☒	☐	☐
Moğolistan	☒	☐	☐	☒	☐	☐
Irak	☒	☐	☒	☐	☒	☒

Buna göre ülkelerin coğrafi konumları dikkate alındığında hangi ülkelerin yer aldığı bölgeler yanlış işaretlenmiştir?

- A) Türkiye, İsveç, Azerbaycan B) Suudi Arabistan, Azerbaycan, Irak C) İtalya, İsveç, Irak
D) İtalya, Moğolistan, Irak E) İsveç, Moğolistan, Irak

4 Aşağıdaki tabloda verilen bilgilerin karşılına doğru ise "D" yanlış ise "Y" yazılacaktır.

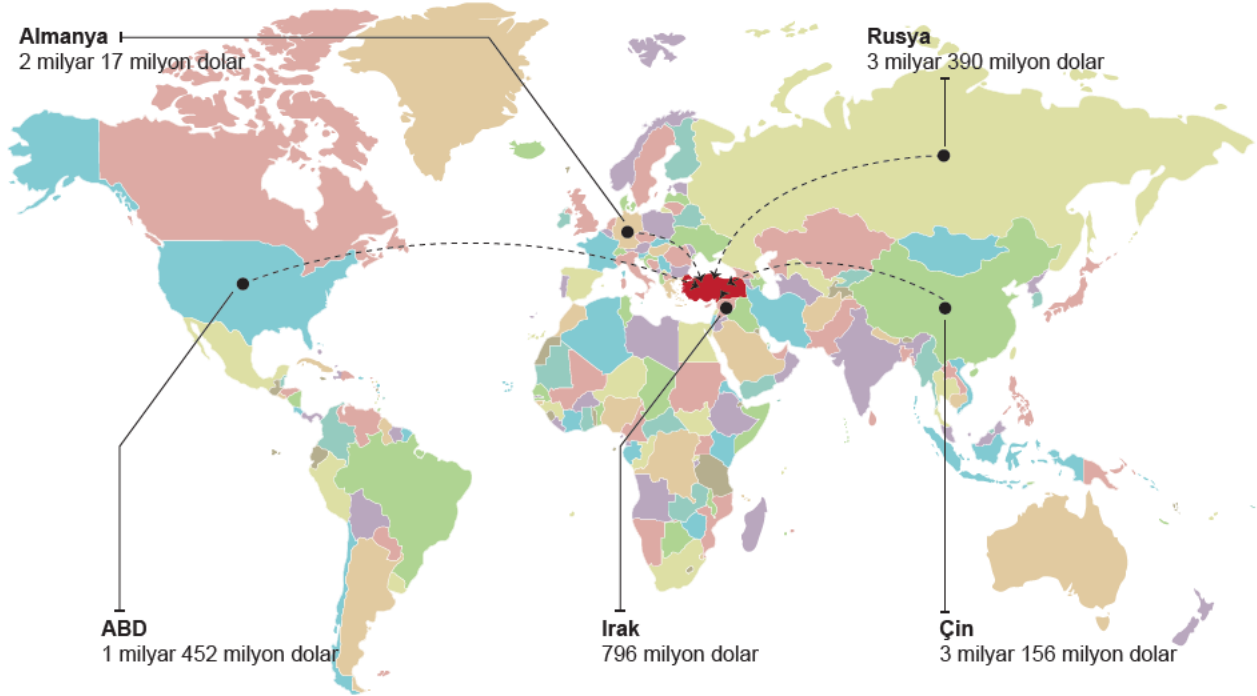
I.	OPEC olarak adlandırılan ve petrol ihraç eden ülkelerin oluşturduğu bölge ekonomik amaçla kurulmuştur.	
II.	NATO, sosyalist bloktan gelebilecek bir saldırıya karşı ortak cevap vermek için ABD, İngiltere, Kanada, Belçika, Hollanda, Fransa, İtalya gibi ülkeler tarafından kurulmuştur.	
III.	Rusya, İsveç, Norveç, Finlandiya ve Kanada gibi ülkeler Himalaya dağlık bölgesi içerisinde yer alan ülkelerdir.	
IV.	1945 yılında dünya barış ve güvenliği korumak, ulusların kendi kaderlerini tayin etmek amacıyla kurulan Birleşmiş Milletler, siyasi amaçla kurulan bölgelere örnek verilebilir.	
V.	Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya, Romanya, Yunanistan ve Arnavutluk Karadeniz Ekonomik İş Birliği içerisinde yer alan ülkelerdir.	

Buna göre sıralama hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) D, Y, D, Y, Y B) D, Y, Y, Y, D C) Y, D, Y, D, Y D) D, D, Y, D, D E) Y, D, Y, D, D

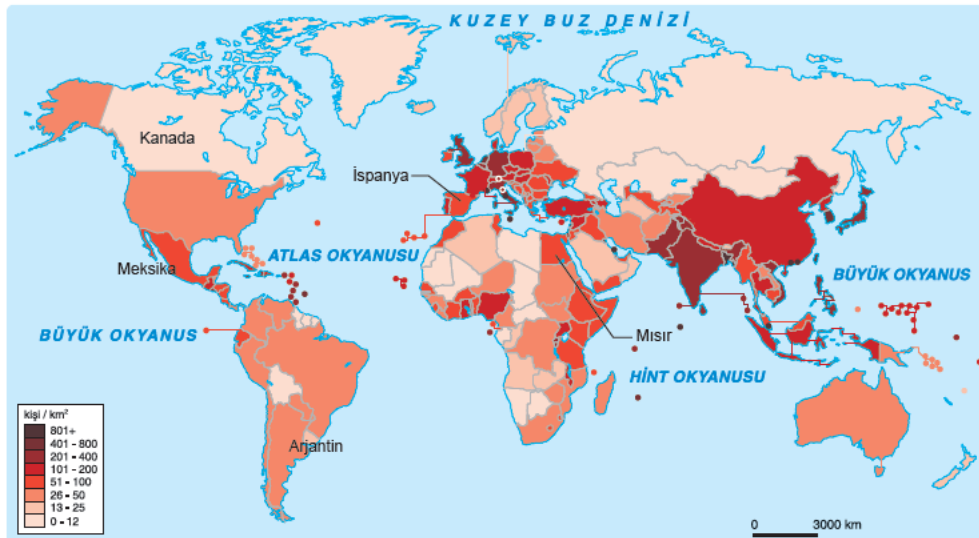
5 Aşağıdaki haritada renklendirilmiş bölgeler Türkiye'nin 2021 yılı verilene göre en çok ithalat yaptığı ülkelerdir.

Haritaya göre bu ülkelerle ilgili olarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A) Türkiye bu bölgeler dışındaki ülkelere ithalat yapmamıştır.
- B) **Bölge, beşeri şekilsel bölgeye örnek verilebilir.**
- C) Ülkelerin hepsi aynı iklim bölgesi içerisinde yer alır.
- D) Bu ülkeler arasında din, dil ve ırk birliği vardır.
- E) Bölge, doğal şekilsel bölge içerisinde yer alır.

6 Aşağıda dünya nüfus yoğunluğu haritası verilmiştir.

Haritaya göre aşağıdaki ülkelerden hangisinin nüfus yoğunluğu diğer ülkelere göre daha azdır?

- A) **Kanada**
- B) Mısır
- C) Arjantin
- D) İspanya
- E) Meksika

1

Avrasya Tüneli, Dünya'da deniz altından geçen iki katlı ilk kara yolu tüneldir. Avrasya Tüneli Asya ve Avrupa yakalarını, deniz tabanından geçen bir kara yolu tüneli ile birbirine bağlamaktadır. İstanbul'da araç trafiğinin yoğun olduğu Kazlıçeşme-Göztepe hattında hizmet veren Avrasya Tüneli, Toplam 14,6 kilometrelik bir güzergâhı kapsamaktadır. Tünel geçişi ve yol iyileştirme, genişletme çalışmaları araç trafiğini rahatlatmaktadır. Günde ortalama 100-120 bin aracın bu tünelden geçebileceği hesaplanarak yapılmıştır. Bu tünel, trafiğin çok yoğun olduğu güzergâhta yolculuk süresini kayda değer miktarda azaltırken ulaşımın daha güvenli ve konforlu hâle gelmesini sağlamaktadır. Ayrıca çevre ve gürültü kirliliğinin azalmasına da katkı sağlamaktadır.

Bu parçaya göre Avrasya Tüneli ile ilgili olarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Türkiye'deki ilk kara yolu tüneldir.
- B) Kazlıçeşme-Göztepe hattında hizmet vermektedir.
- C) Trafik yoğunluğunu azaltmaktadır.
- D) Ulaşımın daha güvenli bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır.
- E) Bazı çevre problemlerinin azalmasına katkı sağlamaktadır.

2

İzmir'in Bornova ilçesindeki taş ocakları, yerleşim yerlerini tehdit eder duruma geldi. Artan taş ocaklarının yanı sıra var olanlarda da kapasite artırımına gidilmesi, ocakları ilçedeki yerleşim alanlarıyla bütünleştirdi. Bornova, büyüdükçe çevresinde bulunan taş ocakları da yerleşim alanlarıyla bütünleşti. Taş ocağı işletmeleri Kemalpaşa, Karaburun Yarımadası, Menderes bölgelerinde tarım arazileri, orman ve doğal sit alanlarının özelliklerini ortadan kaldırıyor. Bornova'daki iki çimento fabrikasında, üretim için ham madde olarak kullanılan kireç taşının, bölgedeki kalker ocaklarından karşılandığını kaydeden bölge sakinleri, İzmir inşaat sektörü ihtiyacı olan taş ocağı malzemesi üretimini il sınırları içerisinde sağlamakta. Bornova'da da kentin içerisinde kalmış olan mevcut çimento fabrikaları ve taş ocakları yıllardır bölge halkının sağlığını ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemeye devam ediyor. Çevre ve Şehircilik İzmir İl Müdürlüğü yetkilileri bu ocakları denetlediklerini ve olumsuzluk yaşanmaması için gerekli önlemleri aldıklarını açıkladı.

Bu parçada verilen bilgilerden yararlanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Taş ocaklarının zamanla yerleşim alanlarının içerisinde kaldığına
- B) Taş ocaklarının çeşitli sorunlara neden olduğuna
- C) Taş ocaklarının bölge halkının sağlığı ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemeye devam ettiğine
- D) Taş ocaklarında yapılan denetimlerle sorunların giderildiğine
- E) Taş ocaklarından tarım arazileri, orman ve doğal sit alanlarının zarar gördüğüne

3

İnsanların doğal çevrede meydana getirdiği değişimler; doğal ortamı oluşturan atmosfer, hidrosfer, biyosfer ve litosferi etkilemektedir. Bu etkiler; bazen beklenmedik sonuçlara ve olaylara yol açabilmekte, çeşitli risklere dönüşebilmektedir.

Buna göre;

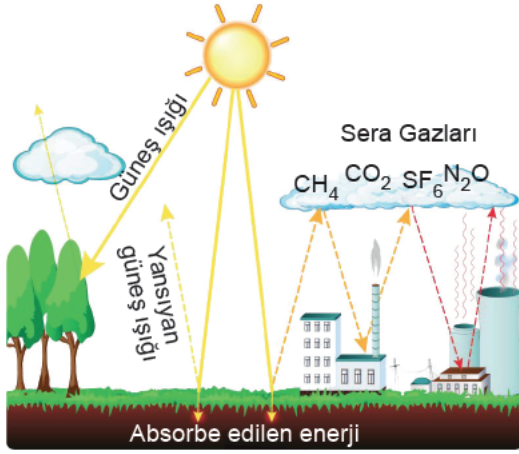
- I. Afrika'nın Sahel Bölgesi'nde 1970'li yıllarda gerçekleşen kuraklıkta 100 bin civarında insanın açlıktan ölmesi
- II. Orta Asya'daki Dünya'nın en büyük göllerinden biri olan Aral Gölü'nün %90'ının kuruması
- III. Kanal veya boğazların açılarak iki denizin kendine has türlerinin diğer denizlere veya okyanuslara yayılması
- IV. 19. yüzyılın sonunda İzmir Körfezi'ne dökülen Gediz Nehri'nin yatağının değiştirilmesi

yukarıda verilenlerden hangileri insanın litosferi etkilediğine örnek gösterilebilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) Yalnız III
- D) III ve IV
- E) Yalnız IV

- 4 Aşağıda beşerî faaliyetler sonucu sera etkisi yapan gazların atmosferdeki oranlarının hızla artmasıyla temsili sera etkisinin oluşumu gösterilmiştir.

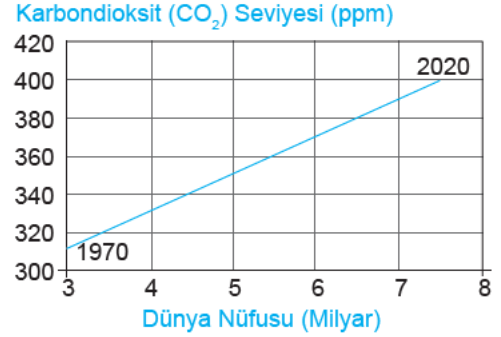

Temsili sera etkisinin oluşumunu gösteren yukarıdaki görselden yararlanarak;

- I. Karbondioksit ve metan gibi gazların sera etkisine neden olduğu
 - II. Sanayi bölgelerinde sera etkisinin daha fazla oluştuğu
 - III. Bu çevresel sorun için çözüm üretilmeye çalışıldığı
- yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I ve III

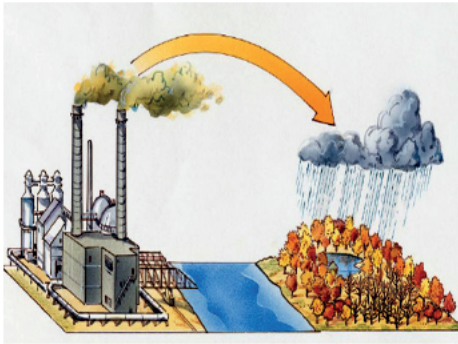
- 5 Aşağıdaki grafikte 1970 – 2020 yılları arasında karbondioksit seviyesi ve dünya nüfusu gösterilmiştir.

Buna göre grafik ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) **Karbondioksit seviyesi**, gelişmiş ülkelerde daha fazla artmıştır.
- B) Karbondioksit seviyesinin en düşük olduğu dönemde dünya nüfusu yaklaşık 3 milyardır.
- C) Karbondioksit seviyesinin en yüksek olduğu yıl 2020'dir.
- D) Dünya nüfusunun artışıyla karbondioksit seviyesi arasında paralellik vardır.
- E) 1970 – 2020 yılları içerisinde karbondioksit seviyesi sürekli artmıştır.

6

Asit yağmuru, asidik kimyasalların yağmur, kar, sis, çiy veya kuru parçacıklar halinde yeryüzüne düşmesine verilen isimdir. Bitkiler, suda yaşayan hayvanlar ve altyapı üzerinde zararlı etkileri olabilir. Asit yağmuru, asit üretmek için atmosferdeki su molekülleri ile reaksiyona giren kükürtdioksit ve azot oksit emisyonlarından kaynaklanır. Endüstriyel asit yağmuru Çin ve Rusya'da önemli bir sorundur. Asit yağmuru sorunu sadece nüfus ve endüstriyel büyüme ile artmakla kalmamış, daha yaygın hale gelmiştir. Yerel kirliliği azaltmak için uzun boylu bacaların kullanılması, gazların bölgesel atmosferik dolaşıma salınmasıyla asit yağmurunun yayılmasına katkıda bulunmuştur. Volkanlardan yayılan gaz ve tozların atmosferdeki faaliyetlere katılmasıyla oluşan asit yağmurları, insan müdahalesinin olmadığı yağış örneğidir.

Bu parçada verilen bilgilerden yararlanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Oluşan asit yağmurlarının tamamının insan kaynaklı olmadığına
- B) Endüstriyel asit yağmurlarının Çin ve Rusya'da önemli bir sorun olduğuna
- C) Yerel kirliliği azaltmak için yapılan uygulamaların da asit yağmurlarına neden olduğuna
- D) Asit yağmurlarının canlı yaşamı üzerinde zararlı etkileri olduğuna
- E) **Endüstriyel asit yağmurlarının** sadece endüstri bölgelerinde olduğuna

7

ARAL GÖLÜ KURUYOR!

Dünya'nın dördüncü büyük gölü olarak bilinen Aral Gölü, Sovyetler Birliği Dönemi'nde Aral Gölü'nü besleyen Amuderya ve Siriderya ırmaklarının pamuk tarlalarına aktarılması sonucu 1960'lı yıllardan bu yana kurumaya başlamıştır. Aral Gölü; bugün itibariyle yüzde 90 oranında küçülmüş, ikiye bölünmüş ve eski kıyılarından 170 kilometre kadar geriye çekilmiştir. Aral Gölü çevresinden her sene rüzgârla birlikte uçan yaklaşık 100 milyon ton tuzlu kum da bölgeyi büyük bir çevre felaketiyle karşı karşıya bırakmıştır. Kazakistan ve Özbekistan'da yaklaşık 2 milyonluk nüfusun yaşadığı Aral Gölü Havzası'ndaki çevre felaketiyle halk arasında çeşitli hastalıklar yaygınlaşmış, bebek ölümlerinde artış görülmüştür. 1960'lı yıllarda Aral Gölü'nün kıyısındaki balıkçı kasabası Moynak'ta tarım arazilerinin büyük oranda tuzlanması ve gölün kıyılarının yüzlerce kilometre geri çekilmesi yüzünden tarım ve balıkçılık zarar görmüş ve halkın bir bölümü diğer bölgelere göç etmiştir.

Buna göre;

- I. Sulama kanalları sayesinde Sovyetler Birliği pamuk üretiminde Dünya'da ilk sırada yer alır.
- II. İnsanoğlunun kimi zaman yaptığı faaliyetler doğal çevreye büyük zararlar vermiştir.
- III. Aral Gölü'nün ekolojik dengesinin bozulması ekonomik ve sosyal sorunlara yol açmıştır.

yukarıdakilerden hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III E) I ve III

8

Çin'de Hava Kirliliği Üst Sınır'ın 20 Kat Üzerine Çıktı

Çin'in kuzeyinde etkili olan ağır hava kirliliği nedeniyle zararlı partikül hava endeksi (PM 2,5), Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) insan sağlığı için "üst sınır" olarak kabul ettiği eşik değerinin 20 kat üzerine çıktı. Çin Ulusal Meteoroloji İdaresi, ülkenin kuzeyinde bulunan başkent Pekin ile Tientsin kentinin yanı sıra Hıbey, Şandong, Hınan ve Şanşi eyaletlerinde artan hava kirliliği nedeniyle turuncu alarm verildiğini duyurdu. Görüş mesafesinin yer yer 50 metreye kadar düştüğü bölgede, halka zorunlu olmadıkça dışarı çıkmaması uyarısı yapıldı. Solunum yoluyla ciğerlere yerleşen havadaki zararlı parçacıklar, kana karışarak solunum yolları iltihaplanması, kanda pıhtılaşma ve kalp rahatsızlıklarına yol açarken astım ve KOAH gibi solunum hastaları olan yaşlılar için ölümcül sonuçlar doğurabiliyor. 1 milyar 360 milyonluk nüfusuyla dünyanın en kalabalık ülkesi Çin'de her yıl yaklaşık 1 milyon 600 bin kişi hava kirliliğine bağlı hastalıklardan hayatını kaybediyor. Çin, özellikle 2015'ten bu yana çevre ve hava kirliliğiyle mücadele etmeye çalışıyor. Hızlı kalkınma ve sanayileşmenin bedeli olarak Çin'deki büyük şehirlerin çoğu, aynı zamanda dünyanın en kirli kentleri arasında yer alıyor. Ülkede hava kirliliği alarmı verildiğinde okullar kapatılıyor, trafiğe çıkan otomobil sayısı azaltılıyor ve halkın sokakta maskeyle dolaştığı gözlemleniyor.

Buna göre;

- I. Çin'de hava kirliliği nedeniyle başta sağlık olmak üzere birçok sosyal problemlerin yaşandığı
- II. Ekonomik büyümenin Çin'de çevresel sorunlara yol açtığı
- III. Çin'de hava kirliliğine karşı önlemler alındığı
- IV. Hava kirliliğinin en çok yaşandığı ilk beş ülkeden birinin de Çin olduğu

yukarıdakilerden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I, II, III ve IV C) I, II ve III D) I, III ve IV E) II ve III

- 9 Konya Ovası'nda çiftçi suyu yerin altından çekiyor, çektikçe su seviyesi düşüyor, su yüzeyindeki tarım toprağından uzaklaştıkça çoraklaşma artmaya devam ediyor... Dahası, yer altından yeryüzünü tutan su çekildikçe obruklar oluşuyordu. Mavi Tünel'e umut bağlandı, tünel ovaya ulaştı ama daha çok suya ihtiyaç var. Bütün bunlar ovayı besleyen bir nehrin yokluğundan oldu sanılabilir ama öyle değil. Bir nehir tarafından beslenen ovalar ne yazık ki aynı kaderi paylaşmakta. Ergene, Küçük ve Büyük Menderes gibi, Gediz gibi hayat kaynağı nehirlerdeki kirlilik, şimdi besledikleri ovalar için en büyük tehdit. Ergene ve Gediz nehirlerinin başına gelenler gündemde şimdi. Sularımızı kaybediyoruz, beraberinde ovalarımızı kaybediyoruz. Türkiye'nin tarım hazineleri yapılaşma tehdidi altında! Tuzlanma, çöllenme, çoraklaşma ve erozyon tehdidi altında! İslah edilmemiş nehirler, dekar dekar toprak koparıp götürüyor. Çukurova, Konya, Ergene, Küçük ve Büyük Menderes ovaları, Iğdır Ovası, Bursa Ovası, Harran Ovası ve diğerleri için acil koruma önlemleri gerekiyor.

Bu bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Konya Ovası'nda çoraklaşma tehlikesinin devam ettiği
 B) Buldukları ovalarda hayat kaynağı olan nehirlerdeki kirliliğin, şimdi besledikleri ovalar için en büyük tehdit olduğu
 C) Türkiye'nin tarım hazineleri olan ovaların yapılaşma tehdidi altında olduğu
 D) Türkiye'nin bazı ovaları için acil koruma önlemleri alınması gerektiği
 E) **Ülkemizde** sadece Ege Bölgesi'ndeki nehirlerde kirlilik düzeyinin tehlikeli boyutlara ulaştığı

10

- Orman, canlı yaşamın sağlık sigortası gibidir. Ortalama 20 metre uzunluğundaki bir ağaç, her gün ortalama 50 ile 75 kişinin harcadığı oksijeni üretmektedir.
- Ağaçlar cinslerine göre oksijen üretmektedir. Büyük bir kayın ağacı yılda 4,6 ton oksijen üretmekte ve yaklaşık 6 ton karbondioksit emerek havayı temizlemektedir.
- Kayın ağacının fazla olduğu yerlerde yeni doğan çocuklarda çocuk felci hastalığı görülmemektedir.
- 50 yaşındaki bir ağacın faydalarının maddi olarak değeri hava kirliliğini önlemede 64.000 dolar, oksijen üretiminde 32.000 dolar, toprağı geliştirmede 32.000 dolar, toplamda 128.000 dolardır.
- Orman yangınları ya da ağaçların plansız kesilmesi, canlı türlerini yok etmektedir. Ağaçlandırma çalışmalarına rağmen ormanlar her yıl azalmaya devam etmektedir.

Yukarıdaki paragraftan hareketle aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Ormanlar oksijen kaynağıdır.
 B) Ormanlar yok oldukça doğadaki karbondioksit oranı artacaktır.
 C) Ağaçların cinslerine göre ürettikleri oksijen miktarları farklılık gösterir.
 D) Ormanların hava kirliliğini önleme, oksijen üretimi ve toprağı geliştirme dışında maddi olarak da katkısı vardır.
 E) **Ağaçlandırma çalışmaları ile ormanların kapladığı alanlar korunmaktadır.**

11 Aşağıdaki görsellerde insan etkisiyle meydana gelen değişimler ve olumsuz sonuçlar yer almaktadır.

Buna göre;

- I. Doğal ortamda meydana gelen olumsuzlukların çoğunda insan faktörü etkilidir.
- II. Doğal ortamda meydana gelen değişimler canlı yaşamını olumsuz etkilemiştir.
- III. Canlılar olumsuz çevre koşullarından aynı oranda zarar görmüşlerdir.
- IV. İnsan etkisiyle meydana gelen olumsuzluklar hidrosfere, atmosfere, biyosfere ve litosfere büyük zarar vermiştir.

yukarıdakilerden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve III B) III ve IV C) I, II ve III D) Yalnız IV E) I, II ve IV

12

Dünyada Bir İlk! "Gemi Tüneli"

Norveç Dünya'nın ilk tam donanımlı gemi tüneline imza atmaya hazırlanıyor. Ülkenin batısındaki Stad Yarımadası'nda yapılacak olan tünelin ülkenin en tehlikeli yerlerinden birini daha güvenli bir hale getirmesini planlıyor. Söz konusu tünelle ilgili ayrıntılı görsel detaylar ilk kez medya ile paylaşıldı.

Norveç bölgenin en tehlikeli kıyı şeritlerinden birine sahip Norveç Denizi ile Kuzey Denizi'nin buluştuğu noktada yer alan Stad Yarımadası sularında büyük türbülanslar meydana geliyor. Bu sulardan geçenler ölümlerle burun buruna geliyor. Durum böyle olunca Norveç Kıyı Yönetimi 272 milyon dolara mal olacak, Dünya'da bir ilk olan gemi tüneli projesini hayata geçirdi.

Tünelin genişliği 26 metre, yüksekliği ise 31 metre olacak. Yaklaşık 1,5 kilometre uzunluğunda olacak tünel için yarımada kazılarak içi suyla doldurulacak. Tonlarca kayanın yerinden söküleceği projenin dört yılda tamamlanması bekleniyor.

Verilen haber ile ilgili;

- I. Norveç'in Dünya'da bir ilke imza attığı
- II. Norveç'te yapılan gemi tüneli için doğal ortamda bazı değişikliklere gidileceği
- III. Norveç'te yapılması planlanan projenin belli bir zaman alacağı

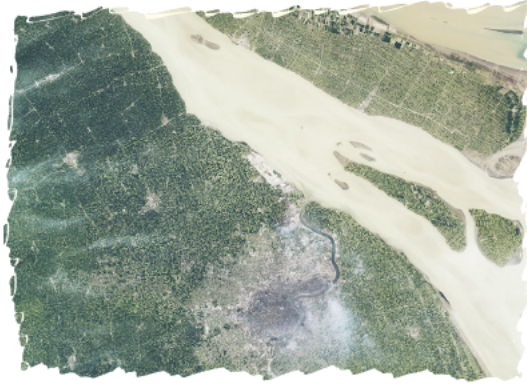
yukarıdakilerden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) Yalnız I C) Yalnız II D) II ve III E) I, II ve III

- 13 Çin Halk Cumhuriyeti'nin en büyük kenti olan Şanghay, 1982'de 308 km² alan ve yaklaşık 12 milyon nüfusa sahipken 2016 yılında 1302 km² şehirsel alan ve yaklaşık 25 milyon nüfusa ulaşmıştır.

Aşağıdaki görsellerde Şanghay'ın 1984 ve 2016 yıllarına ait uydu görüntüleri verilmiştir. Uydu görüntülerinde orman ve tarım alanları yeşil renk ile gösterilirken şehirleşen alanlar gri ve beyaz renk ile gösterilmiştir.

1984

2016

Yukarıdaki görsel değerlendirildiğinde görsel ile ilgili ulaşılabilecek yargıların başına "✓" ulaşılamayacak yargıların başına ise "X" işareti konulacaktır.

(...) Nüfus artışı çevre kirliliğine neden olmuştur.

(...) Yeşil alanların yerleşime açılmasıyla doğal denge bozulmuştur.

(...) Dünya nüfus artış oranının en fazla olduğu ülkelerin başında Çin gelmektedir.

(...) Şanghay şehrinde karbondioksit oranı 1984 yılına göre 2016'da daha fazla artmıştır.

Buna göre doğru işaretleme aşağıdaki seçeneklerin hangisinde verilmiştir?

A) ✓, X, ✓, X

B) ✓, ✓, X, ✓

C) X, X, X, ✓

D) ✓, X, X, ✓

E) ✓, ✓, ✓, ✓

- 14 Doğayı kullanma becerileri geliştikçe ve nüfus arttıkça doğadan yararlanma biçimleri de çeşitlenmiştir. Günümüzde insanlar, doğal ortamdan farklı amaçlar doğrultusunda değişik biçimlerde yararlanmaktadır. İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda doğal çevre üzerinde bazı değişiklikler yapmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi insanların doğa üzerinde yaptığı değişikliklerden biri değildir?

FAVORİ SERİSİ

ORTAÖĞRETİM (9,10 ve 11. SINIFLAR)

- ✓ Yardımcı Ders Kitapları
- ✓ Türkiye Geneli Deneme Sınavları

Örnek Tanıtım: 10. Sınıf Coğrafya Kitapları (3 Kitap)

- Beceri Temelli Soru Bankası
- Kazanım Odaklı Soru Bankası
- Özet Konu ve Etkinlik Defteri
- Öğreten Paragraf
- Karekodlu Çözümler

ÇİFT YÖNLÜ KİTAP

9. SINIF KİTAPLAR

Her Ders Üç Kitaptan Oluşur

10. SINIF KİTAPLAR

Her Ders Üç Kitaptan Oluşur

11. SINIF KİTAPLAR

Markaj
yayınlari

Editör Yayınevi
markasıdır.

markajyayinlari@gmail.com

0 (505) 099 24 84

Markaj
yayınlari
Eğitimde Yakın Markaj

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0 312 384 20 33 Faks: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.markajyayinlari.com | markajyayinlari@gmail.com